

การศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนว
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน
สังกัดกรุงเทพมหานคร

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2552

การศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนว
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน
สังกัดกรุงเทพมหานคร

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2552
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนว
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน
สังกัดกรุงเทพมหานคร

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2552

วิภาวี นามเดช. (2552). การศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์: รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนีย์ แสงศักดิ์.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ และด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้ปฏิบัติการสอน ในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2551 จำนวน 254 คน จาก 16 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วน 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าสถิติ t-test (Independent Sample) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ใน 4 ด้าน คือ ด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ และด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้ปฏิบัติการสอน พบว่า โดยรวมต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามประสบการณ์การปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน

4. การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามขนาดสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน

THE ROLES OF SCHOOL PRINCIPALS IN PROMOTING THE LEARNING PROCESS
ACCORDING TO THE SUFFICIENCY ECONOMY THEORY IN ELEMENTARY
SCHOOLS OF BANG KHUN THIE DISTRICT UNDER THE JURISDICTION
OF THE BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Educational Administration
at Srinakharinwirot University

May 2009

Wipawee Namdach. (2009). *The Role of School Principals in Promoting the Learning Process according to the Sufficiency Economy Theory in Elementary Schools of Bangkhuntien District under the Jurisdiction of the Bangkok Metropolitan Administration*. Project Advisor: Assoc. Prof. Dr.Thasana Swaengsakdi.

The purposes of this research were to study the roles of school principals in promoting the learning process according to the sufficiency economy theory in the elementary schools of Bangkhuntien District under the jurisdiction of the Bangkok Metropolitan Administration in 4 aspects, i.e. knowledge transfer, learning and teaching, operational, and participative management. The sample of this research consisted 254 school principals and teachers from 16 elementary schools in Bangkhuntien District, Bangkok, the 2008 academic year. The tool used for data collection was a 5-level rating scale questionnaire with the reliability of 0.98. The statistics used to analyze the data were mean, percentage, standard deviation, One-Way ANOVA, and t-test (Independent Sample).

The results were as follows.

1. The roles of school principals in promoting the learning process according to the sufficiency economy theory in the elementary schools of Bangkhuntien District under the jurisdiction of the Bangkok Metropolitan Administration in 4 aspects, i.e. knowledge transfer, learning and teaching, operational, and participative management as a whole and individual aspects were at the high level.
2. The comparisons of the opinions of the school principals and teachers on the roles of school principals in promoting the learning process according to the sufficiency economy theory, as a whole and individual aspects, were found to be significantly different at .05 level.
3. The comparisons of the opinions of the sample groups with different work experiences on the roles of school principals in promoting the learning process according to the sufficiency economy theory, as a whole and individual aspects, were not found to be significantly different.
4. The comparisons of the opinions of the sample groups with different school sizes on the roles of school principals in promoting the learning process according to the sufficiency economy theory, as a whole and individual aspects, were not found to be significantly different.

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ
ได้พิจารณาสารนิพนธ์เรื่อง การศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัด
การเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน
สังกัดกรุงเทพมหานคร ของ วิภาวี นามเดช ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนาศรี แสงศักดิ์)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนาศรี แสงศักดิ์)

คณะกรรมการสอบ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิระ สุภากิจ)

ประธาน

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนาศรี แสงศักดิ์)

กรรมการสอบสารนิพนธ์

.....
(อาจารย์ ดร.มารศรี สุธานี)

กรรมการสอบสารนิพนธ์

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

วันที่ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2552

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จด้วยดีเพราะได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนาศาสตร์ แสงศักดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ท่านได้เสียสละเวลาอันมีค่าเพื่อให้คำปรึกษา แนะนำการจัดทำงานวิจัยทุกขั้นตอน ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องจนสำเร็จด้วยดี ทำให้ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์ในการทำงานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษา รู้ถึงคุณค่าของงานวิจัย สามารถนำไปพัฒนา การศึกษาได้มากขึ้นและท่านยังเป็นแบบอย่างของอาจารย์ที่ทุ่มเทให้กับศิษย์ และงานด้านวิชาการ

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.มารศรี สุธานี ประธานกรรมการพิจารณาโครงการ สารนิพนธ์ อาจารย์ ดร.นิตย โรจน์รัตนวาณิชย์ อาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา และ รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนาศาสตร์ แสงศักดิ์ กรรมการพิจารณาโครงการสารนิพนธ์ ที่ได้เสียสละเวลา อันมีค่าเพื่อให้ข้อเสนอแนะในการจัดทำสารนิพนธ์ให้ถูกต้องและมีคุณภาพตามหลักสูตรปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต และขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ ที่ให้ความ อนุเคราะห์ในการตรวจบทคัดย่อภาษาอังกฤษให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ ประธานกรรมการสอบ สารนิพนธ์ อาจารย์ ดร.มารศรี สุธานี และรองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนาศาสตร์ แสงศักดิ์ กรรมการ สอบสารนิพนธ์ ที่ได้กรุณาแนะนำให้ข้อคิดเห็นในการปรับปรุงเพิ่มเติมขั้นสุดท้ายให้สารนิพนธ์ ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.นิตย โรจน์รัตนวาณิชย์ อาจารย์ประจำภาควิชา การบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ นายยุทธพน โพธิ์พุดตาล ผู้อำนวยการโรงเรียนนราชนนตรี(ปลื้ม-เชื้อมนุกูล) สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร นายไพบูลย์ กล่อมบรรจง ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดเลา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัด กรุงเทพมหานคร นายชุมพล วงษ์พิพัฒน์ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดท่าข้าม สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัด กรุงเทพมหานคร และนางพัชรินทร์ ชมภูวิเศษ อาจารย์ประจำภาควิชาวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัย และให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ให้ความกรุณาในการตอบแบบสอบถาม ตลอดจนผู้บริหารและครูโรงเรียน วัดโพธิ์ทอง สำนักงานเขตจอมทอง ที่ช่วยในการตอบแบบสอบถาม (Try out)

คุณค่าและคุณประโยชน์ของสารนิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นสิ่งสักการะพระคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์ ผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริมและให้กำลังใจมาโดยตลอด

วิภาวี นามเดช

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของเนื้อหา.....	4
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	5
ตัวแปรที่ศึกษา.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
สมมติฐานของการวิจัย.....	12
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
การบริหารจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร.....	14
ความเป็นมาในการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร.....	14
โครงสร้างการบริหารการศึกษาของกรุงเทพมหานคร.....	15
บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา.....	17
ความหมายบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา.....	17
บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา.....	18
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา.....	23
หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	26
ความเป็นมาของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	26
ความหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	28
ความสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	29
หลักการสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	29
การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	33
การให้ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	34
การจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	37
การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ.....	44
การบริหารแบบมีส่วนร่วม.....	51

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
วรรณกรรมที่เกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคล	54
ตำแหน่ง	54
ประสบการณ์การปฏิบัติงาน	55
ขนาดสถานศึกษา	56
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	57
งานวิจัยในประเทศ	57
งานวิจัยต่างประเทศ	58
3 วิธีการดำเนินการวิจัย	60
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	60
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	60
การสร้างเครื่องมือในการวิจัย	61
การเก็บรวบรวมข้อมูล	63
การจัดกระทำข้อมูล	63
การวิเคราะห์ข้อมูล	64
สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล	65
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	66
สัญลักษณ์ที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล	66
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	66
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	83
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	83
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	83
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	84
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	84
สรุปผลการวิจัย	85

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5(ต่อ)	
อภิปรายผล.....	86
ข้อเสนอแนะ.....	92
บรรณานุกรม.....	94
ภาคผนวก	106
ภาคผนวก ก.....	107
ภาคผนวก ข.....	109
ภาคผนวก ค.....	120
ภาคผนวก ง.....	143
ภาคผนวก จ.....	160
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....	163

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	61
2 จำนวนและร้อยละของสถานภาพส่วนบุคคลของบุคลากร โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร	67
3 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริม การจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้าน	68
4 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริม การจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงาน เขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงจำแนกเป็นรายด้าน และรายข้อ	69
5 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริม การจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงาน เขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง จำแนกเป็นรายด้านและรายข้อ	70
6 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริม การจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงาน เขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาปฏิบัติ จำแนกเป็นรายด้านและรายข้อ	74
7 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริม การจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงาน เขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการการบริหารแบบมีส่วนร่วม จำแนก เป็นรายด้าน และรายข้อ	76
8 เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตาม แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามตำแหน่ง	78
9 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริม การจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงาน เขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตาม ประสบการณ์การปฏิบัติงาน	79

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
10 วิเคราะห์การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามประเภทการปฏิบัติงาน.....	80
11 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา.....	81
12 วิเคราะห์การเปรียบเทียบความแตกต่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา.....	82

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	12
2 โครงสร้างการบริหารการศึกษาของกรุงเทพมหานคร.....	16
3 ภาพประกอบสรุปปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	30

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการติดต่อถึงกันโดยอิทธิพลของเทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสาร ทำให้เกิดการเจริญและการเปลี่ยนแปลงรอบด้านอย่างรวดเร็ว ซึ่งมีผลกระทบต่อสังคมที่ต้องเตรียมคน เพื่อให้สามารถเผชิญกับยุคสมัยแห่งการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเท่าทันพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางในการดำเนินชีวิตให้แก่ชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังพระองค์ทรงเน้นย้ำแนวทางในการแก้ไขเพื่อให้หลุดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ประเทศไทยยังขาดความรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง และหลงระเหิดกับสิ่งฉาบฉวยต่างๆ คือสังคมชาดภูมิคุ้มกันที่ดี สุขุม ทันติเวชกุล (2549: 284) ให้แนวคิดไว้ว่า การพัฒนาประเทศที่ผ่านมาทำให้สังคมไทยอ่อนแอลง เหตุเพราะสังคมมิได้สร้าง “กระบวนการเรียนรู้” ให้กับคนส่วนใหญ่ ด้วยขาด “ปัญญา” ไม่สามารถแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ประกอบกับการพัฒนาเป็นแบบแยกส่วน โดยใช้ “เงิน” เป็น “เป้าหมาย” ไม่ได้คำนึงถึงผลเสียที่ตามมา อาทิ ทุนด้านดิน น้ำ ป่าไม้ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรม สุดทำลายส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นและเกษตรกรพึ่งตนเองได้น้อยลง และที่สำคัญวิสัยทัศน์ของประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) มุ่งเน้นพัฒนาสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทย มุ่งสู่สังคมแห่งภูมิปัญญา และการเรียนรู้ เป็นสังคมที่เข้มแข็งที่คนในชาติอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันสมานฉันท์บนพื้นฐานคุณธรรม จริยธรรม ภายใต้แนวปฏิบัติของ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” คนไทยมีคุณธรรม นำความรอบรู้ รู้เท่าทันโลก ครอบครัวยุบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติสุข เศรษฐกิจมีคุณภาพ เสถียรภาพ และเป็นธรรม สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพและทรัพยากรธรรมชาติที่ยั่งยืน อยู่ภายใต้ระบบบริหารจัดการประเทศที่มีหลักธรรมาภิบาล ดำรงไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และอยู่ในประชาคมโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี

การพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในทั้งนี้จะต้องอาศัย ความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึก ในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต และให้ความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็วกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ทรงพระกรุณา

ปรับปรุงแก้ไขพระราชทานข้างต้น เป็นที่มาของ นิยาม "3 ห่วง 2 เงื่อนไข" ที่คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นำมาใช้ในการรณรงค์เผยแพร่ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านช่องทางต่างๆ อยู่ในปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2550: 3-13)

กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีนโยบายด้านสังคมโดยเฉพาะด้านการศึกษาที่มีการเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรมนำความรู้ มุ่งมั่นที่จะขยายโอกาสทางการศึกษาของประชาชนให้กว้างขวางและทั่วถึง โดยคำนึงถึงการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ เสริมสร้างความตระหนักในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีชีวิตประชาธิปไตย พัฒนาคน โดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันทางศาสนา และสถาบันการศึกษา การจัดการศึกษาเน้นการกระจายอำนาจ เพื่อให้การศึกษาสร้างคน และสร้างความรู้สู่สังคมคุณธรรม คุณภาพ สมรรถภาพ และประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2551: 7)

การจัดการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการสอดคล้องกันระหว่างหน่วยงาน คือ ระดับกระทรวง ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับสถานศึกษา ในแต่ละระดับต่างก็มีอำนาจหน้าที่ โดยเฉพาะ กล่าวคือระดับกระทรวง กำหนดนโยบาย มาตรฐาน การประเมินผลการจัดการศึกษา และการสนับสนุนทรัพยากรให้แก่หน่วยปฏิบัติ ระดับเขตพื้นที่ศึกษามีอำนาจหน้าที่การประสานงานทุกระดับ ส่งเสริม สนับสนุนด้านต่างๆ แก่สถานศึกษาจะเป็นอย่างไรอยู่ที่การบริหารระดับนี้ (ธีระ รุญเจริญ. 2547: 49) การบริหารจัดการในทุกระดับตามแนวโน้มในปัจจุบันจำเป็นต้องอาศัยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นแนวระบบที่ได้รับการกล่าวถึงมากในปัจจุบัน

ในระบบการบริหารโรงเรียน ผู้บริหารคือกลไกที่สำคัญในการดำเนินงานของโรงเรียนให้มีประสิทธิผลและพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้บรรลุเป้าหมายได้ ทั้งนี้เพราะผู้บริหารมีบทบาทและหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจระดับสถานศึกษาภายใต้เงื่อนไขที่มีทรัพยากรจำกัด (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541: 3) การที่จะให้โรงเรียนให้เกิดการพัฒนาก้าวหน้าและประสบความสำเร็จต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกๆ ฝ่าย ซึ่งผู้บริหารจะต้องทำอย่างไรที่จะทำให้ผู้อื่นทำงานให้สำเร็จอย่างเต็มใจและมีความสุข ยนต์ ชุ่มจิต (2544: 32) กล่าวว่า บทบาท (Role) หมายถึง ภาระที่ต้องรับผิดชอบตามสถานภาพของแต่ละบุคคล บุคคลใดมีสถานภาพหรือตำแหน่งอย่างใดก็ต้องรับผิดชอบตามสถานภาพหรือตำแหน่งของตนที่ได้มา ในทำนองเดียวกัน ธีระ รุญเจริญ (2547: 36-39) ยังได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนที่มีการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน คือ ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ ต้องประเมินงานแบบมีส่วนร่วม เป็นผู้อำนวยความสะดวก ประสานความสัมพันธ์ ส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรให้ครูได้รับการฝึกอบรม เข้าร่วมประชุมสัมมนา และไปทัศนศึกษา เพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ สร้างแรงจูงใจ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องจัดให้มีการประเมินผล โดยส่งเสริมการประเมินผลในโรงเรียนตามมาตรฐานแห่งชาติ ส่งเสริมการสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา เพื่อทันต่อความเจริญก้าวหน้าทั้งในและต่างประเทศ ให้สอดคล้องกับยุคสังคมแห่งการเรียนรู้ ในการดำเนินงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา

สำนักงานการศึกษาได้มีคำสั่งที่ 489/2550 ลงวันที่ 9 กรกฎาคม พ.ศ.2550 เรื่องให้ข้าราชการครู กรุงเทพมหานคร เข้าประชุมปฏิบัติการซักซ้อมความเข้าใจแนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา เพื่อทำความเข้าใจให้เข้าถึงแก่นแท้ของคำว่า เศรษฐกิจพอเพียงจากนามธรรม และนำไปสู่การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมต่อไป ผู้บริหารโรงเรียนสามารถที่จะนำแนวเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา ในลักษณะของการส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ ความคิด มีปัญญา มีคุณธรรมจริยธรรม มีชีวิตคิด รู้จริง รู้แจ้ง รู้ตลอด รู้เท่าทัน ตาม เหตุผลความเป็นจริง รู้จักบูรณาการองค์ความรู้ ค้นพบทางเลือกสู่การปฏิบัติ เกิดทักษะการนำไปสู่ การดำรงชีวิตที่เหมาะสม บนพื้นฐานความซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย มีความอดทนพัฒนาคุณภาพชีวิต ให้สอดคล้องกับสภาพของสังคมยุคสมัยและศีลธรรมอันดีงาม (สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์. 2550: 50)

ปัจจุบันมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 6 ระบุว่าต้องจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้ง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและคุณธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติที่ยึดทางสายกลางอัน ประกอบด้วยความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีต่อการมีผลกระทบอันเกิดจากการ เปลี่ยนแปลง โดยอาศัยความรอบรู้ รอบคอบ ในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการ ดำเนินการทุกขั้นตอน ขณะเดียวกันต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ ขยัน และอดทน เพื่อทำให้มนุษย์อยู่ในสังคมได้อย่างสงบ (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีแห่งชาติ. 2543: 11-12)

การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาที่เกิดขึ้นในขณะนี้สืบเนื่องมาจากแรงผลักดันต่างๆ ทั้งใน ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและเทคโนโลยี ได้รับหลอมรวมกันทั้งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันและกฎหมายการศึกษาฉบับใหม่แล้วแปรเป็นกระแส หลักความเปลี่ยนแปลงการบริหาร และการจัดการศึกษา โดยมีผู้บริหารเป็นกลไกสำคัญในการ ขับเคลื่อน (ประสิทธิ์ เขียวศรี. 2544: 5) สำนักงานศึกษากรุงเทพมหานครตระหนักถึงปัญหา ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมจึงได้ขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา เพื่อปลูกฝังให้เด็ก รู้จักใช้ชีวิตที่พอเพียงเห็นคุณค่าของทรัพยากรต่างๆ ฝึกการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นอย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และแบ่งปัน มีจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมค่านิยมเอกลักษณ์ความเป็นไทย (ปรียานุช พิบูลสรารุ. 2550: 3) ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์และพัฒนากรอบ ความคิดในการศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนว ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ใน 4 ด้าน คือ 1) ด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ตาม แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3) ด้านการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ 4) ด้านการบริหาร แบบมีส่วนร่วม อีกทั้งผู้วิจัยศึกษาตัวแปรอิสระ 3 ประเภทคือ ตำแหน่ง ประสบการณ์การปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษา จากการวิจัยครั้งนี้คาดว่าจะนำผลการวิจัยไปใช้กับผู้บริหารสถานศึกษา และ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อนำไปปรับปรุงการจัดการศึกษาในแต่ละระดับ ตามแนวคิดของบทบาทของ ผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ใน 4 ด้าน คือ 1) ด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3) ด้านการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ 4) ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์การปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษา

ความสำคัญของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้รู้ถึงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งผลที่ได้รับ จากการวิจัยสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ในเขตบางขุนเทียน ดังต่อไปนี้

1. สามารถนำผลการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ปรับปรุงบริหารงาน ในสำนักงานเขตบางขุนเทียน
2. เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติงาน
3. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้บริหารในองค์กรการศึกษาและหน่วยงานอื่นๆ นำไปประยุกต์ใช้ในหน่วยงานของตน เพื่อพัฒนาองค์กรให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยมีขอบเขตการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตของเนื้อหา

ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ใน 4 ด้าน คือ 1) ด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3) ด้านการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ 4) ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และครูปฏิบัติการสอน โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2551 จำนวน 16 โรงเรียน จำนวน 737 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และครูปฏิบัติการสอน โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2551 จำนวน 16 โรงเรียน จำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 254 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง ของ เครซี่ และมอร์แกน (Krejcie; & Morgan. 1970: 608) จากนั้นทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) และกำหนดผู้ให้ข้อมูลในแต่ละชั้นโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ คือ สถานภาพ ประกอบด้วย

3.1.1 ตำแหน่ง

3.1.2 ประสบการณ์การปฏิบัติงาน

3.1.3 ขนาดสถานศึกษา

3.2 ตัวแปรตาม คือ บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 4 ด้าน ประกอบไปด้วย

3.2.1 ด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3.2.2. ด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3.2.3. ด้านการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ

3.2.4. ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม

4. นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนิยามศัพท์เฉพาะไว้ดังนี้

1. **ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง** หมายถึง แนวทางที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทย เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวในการดำรงชีวิตของบุคคลไปจนถึงแนวทางดำเนินงานด้านต่างๆ ขององค์กรประกอบทุกระดับ โดยมีแนวปฏิบัติที่เป็นหลักสำคัญคือ การยึดทางสายกลางซึ่งประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลง สำหรับสร้างภูมิคุ้มกันนั้นต้องอาศัยความรู้ และรอบคอบในการดำเนินงานทุกขั้นตอน รวมทั้งการเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจให้มีสำนึกในคุณธรรม เพื่อก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

2. **สำนักงานเขตบางขุนเทียน** หมายถึง หน่วยงานราชการในเขตบางขุนเทียน ที่สังกัดกรุงเทพมหานคร

3. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง พฤติกรรมการปฏิบัติงานตามหน้าที่ ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมในการวางแผน การดำเนินการ การประเมินผลตรวจสอบ และการแก้ไขปรับปรุง ของผู้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ตลอดจนผู้รักษาราชการแทนที่แต่งตั้งโดยสถานศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัด ที่มีตำแหน่งในการบริหารสถานศึกษาและมีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ และด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม ในการส่งเสริมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์

4. การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมใน 4 ด้านดังนี้

4.1 การให้ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการส่งเสริมความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ได้แก่ การให้คำแนะนำ การอบรม การประชุม การสัมมนาทางวิชาการ การอบรมเชิงปฏิบัติการ การอภิปราย การบรรยาย การศึกษาดูงาน การศึกษาเพิ่มเติม การติดตามให้คำปรึกษาเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง

4.2 การจัดการเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์มีความรู้คู่คุณธรรม มีความคิด มีปัญญา มีวิธีคิดบูรณาการองค์ความรู้ ประยุกต์สู่การดำรงชีวิต ส่งเสริมให้คนมีคุณธรรม จริยธรรม ดำรงชีพบนพื้นฐานความซื่อสัตย์สุจริต อดทน อดออม ขยันหมั่นเพียร เสียสละเพื่อส่วนรวม สามารถแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพของสังคม โดยการส่งเสริมให้มีการศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยสอดแทรกหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมการจัดเรียนรู้ทั้งทางด้านทฤษฎีและปฏิบัติควบคู่กันไปอย่างสมดุล และส่งเสริมการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

4.3 การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ หมายถึง การปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการปฏิบัติจริงในเรื่องการวางแผน การผลิต และการจัดการอย่างฉลาดประหยัด คุ่มค่า นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใช้ในชีวิตจริงมีแนวปฏิบัติที่เป็นหลักสำคัญคือ การยึดทางสายกลาง มีความพอประมาณ มีเหตุผล มีจิตสำนึกที่ดี ช่วยเหลือเกื้อกูลสังคม และเชื่อมโยงเครือข่ายชุมชน

4.4 การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การปฏิบัติของผู้บริหารในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่แสดงออกทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการของบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ได้มีโอกาส ร่วมแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะ ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

5. สถานภาพ หมายถึง ข้อมูลทั่วไปของ ผู้บริหาร และครูผู้ปฏิบัติการสอน โรงเรียน ประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ดังนี้

5.1 ตำแหน่ง หมายถึง หน้าที่ในการปฏิบัติงานอยู่ในการทำงานในสถานศึกษา ประกอบด้วย 2 กลุ่ม คือ

5.1.1 ผู้บริหาร หมายถึง บุคลากรวิชาชีพที่ได้รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษา แต่ละแห่ง ได้แก่ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ หรือผู้รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการ ใน โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ประจำปีการศึกษา 2551

5.1.2 ครูปฏิบัติการสอน หมายถึง ข้าราชการครูกรุงเทพมหานคร ที่ปฏิบัติ หน้าที่สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2551

5.2 ประสบการณ์การปฏิบัติงาน หมายถึง ช่วงเวลาในการปฏิบัติหน้าที่เป็น ข้าราชการครูตั้งแต่วันเริ่มบรรจุเป็นข้าราชการจนถึงปัจจุบัน จำแนกเป็น 3 กลุ่ม คือ

5.2.1 น้อยกว่า 5 ปี

5.2.2 ระหว่าง 5-10 ปี

5.2.3 มากกว่า 10 ปีขึ้นไป

5.3 ขนาดสถานศึกษา หมายถึง การแบ่งขนาดของสถานศึกษา ที่ใช้จำนวน นักเรียนเป็นเกณฑ์ โดยยึดตามเกณฑ์ของสำนักงานการศึกษา แบ่งขนาดโรงเรียนเป็น 3 ขนาดดังนี้

5.3.1 ขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 1-400 คน มีจำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดบัวผัน โรงเรียนแก้วท่าบ่ออุบลรัตน์ และโรงเรียนหมู่บ้านเกาะโพธิ์

5.3.2 ขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 401-800 คน มีจำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนคลองพิทยาลงกรณ์ และโรงเรียนวัดประชาบำรุง

5.3.3 ขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 801 คนขึ้นไป มี จำนวน 11 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนราชมนตรี (ปลื้ม-เชื้อมนุกูล) โรงเรียนวัดกก โรงเรียนวัดท่าข้าม โรงเรียนวัดแสงดำ โรงเรียนศาลเจ้า(หัวนุกูลวิทยา) โรงเรียนวัดบางกระดี โรงเรียนวัดหัวกระบือ โรงเรียนวัดเลา โรงเรียนวัดสะแกงาม โรงเรียนวัดกำแพง และโรงเรียนบางขุนเทียนศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเอกสาร ข้อมูล แนวคิด และงานวิจัยต่างๆ โดย ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงบทบาทของผู้บริหาร การบริหารโรงเรียน ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะช่วยให้ปัจจัย อื่นๆ ในโรงเรียนทำงานได้อย่างเป็นระเบียบเป็นระบบ การบริหารงานจะดำเนินไปด้วยดีขึ้นอยู่กับ บทบาทของผู้บริหาร ซึ่งไพฑูรย์ เจริญพันธุ์ (2549: 3) กล่าวถึงการบริหารโรงเรียนว่าเป็นการ ดำเนินการของกลุ่มบุคคลเพื่อเป็นการบริการทางการศึกษาแก่สมาชิกในสังคมเพื่อให้เป็นสมาชิกที่ดี ของสังคม ธวัชชัย เปรมปรีดิ์ (2542: 88) กล่าวถึงการบริหารโรงเรียนว่าเป็นกิจกรรมที่บุคคล หลายๆ คนร่วมกันดำเนินกิจการจัดการบริการทางการศึกษาแก่เด็ก เยาวชนและผู้สนใจ เพื่อเกิด การพัฒนาความรู้ ความสามารถ และคุณธรรม ตลอดจนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและประเทศชาติ

ผู้วิจัยได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวคิดของ สกฤตรัตน์ กุมุทมาศ (2551: 99) กล่าวถึง การบริหารงานตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 3 พบว่า ผู้บริหารการศึกษาริหารงานโรงเรียนโดยเน้นการสร้างควมพอประมาณ เป็นอันดับหนึ่ง ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของ สุนัย เศรษฐ์บุญสร้าง (2549: 202) ที่วิจัยการบริหารงานราชการ โดยเน้นความพอประมาณทุกๆ ด้านในการบริหารจัดการทางการบริหารการศึกษา ขณะเดียวกัน ผลการวิจัย ครั้งนี้ตรงกับงานวิจัยของ เฉลิม พรกระแสน (2545: 11) ที่พบว่าผู้บริหารส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับการบริหารงานบนพื้นฐานความรู้เป็นอันดับสุดท้าย ซึ่งความเป็นจริงการบริหารงานไม่ว่าในองค์กรใดควรจะเน้นความรู้ความสามารถของผู้บริหาร นั้น สุธะเลื้อ (2547: 52) กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารต่อการส่งเสริมโครงการตามแนวพระราชดำริ (เศรษฐกิจพอเพียง) ไว้ว่า บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาต้องปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับ การจัดกิจกรรมส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในด้านการวางแผน การดำเนินงาน การประเมินผลตรวจสอบ และแก้ไขปรับปรุง ด้วยวิธีการที่มีระบบและขั้นตอนสอดคล้องสัมพันธ์กันดังนี้

ด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งพิพัฒน์ ยอดพฤติการณ์ (2550: คำนำ) กล่าวไว้ว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเทียนเล่มหนึ่งทีพระองค์มอบให้ประชาชน เพื่อเป็นเครื่องชี้ทางสว่างในการดำรงชีวิต ความรู้ในเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียงจึงมีความจำเป็น อาภรณ์ ใจเที่ยง (2537: 3) ได้ให้ทัศนะของความรู้ ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเจริญงอกงามทางสติปัญญา เกิดการพัฒนาขึ้นจากความไม่รู้ไม่เข้าใจ คิดไม่เป็น มาเป็นผู้มีความรู้ ความเข้าใจ สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์ (2550: 27) กล่าวไว้ว่าการสร้างองค์ความรู้ความคิด ให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลนั้น หากมีองค์คุณสมบัติและมีจิตใจที่สมบูรณ์แล้วจะเป็นทรัพยากรที่สำคัญ ช่วยให้ผู้เรียนดำรงอยู่อย่างมั่นคงและราบรื่น ส่งผลให้มีความสามารถบำเพ็ญประโยชน์สุขเพื่อตนเองและส่วนรวมได้ สมบูรณ์ บุติมาลย์ (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาบุคลากรในการดำเนินเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ โรงเรียนนบพิตำวิทยา อำเภอจอมพระ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1 พบว่า การอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน และการดำเนินการปฏิบัติงาน ช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้แต่ละคนเข้าใจ และมีแนวปฏิบัติในการคิด และพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น ส่วน บันลือ พลมาลา (2549: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานตามมาตรฐานโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูวิชาการ ในด้านการส่งเสริมสนับสนุนให้ความรู้ บทบาทการนิเทศ ในการจัดการเรียนรู้ในระดับมาก

ด้านการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การจัดการเรียนรู้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง แต่ผู้เรียนไม่สามารถแยกแยะ คิดอย่างมีเหตุผลและสามารถเลือกได้ว่าสิ่งที่ต้องเรียนรู้นั้นทำให้รู้จักสร้างองค์ความรู้เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาตนเอง เกิดค่านิยมที่พึงเพื่อย

นำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้โดยขาดความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล นำมาใช้ให้เกิดความสะเทวสบายโดยไม่คำนึงถึงความประหยัด ประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนมากที่สุด ทำให้การดำรงชีวิตประจำวันไม่พอใช้ ไม่เหลือเก็บ เป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง คือ การปลูกฝังให้เด็กรู้จักใช้ชีวิตที่พอเพียง เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่างๆ ฝึกการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นอย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และแบ่งปัน มีจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรม ค่านิยม เอกลักษณ์ความเป็นไทย การจัดการศึกษาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ดำเนินการได้ 2 ส่วน คือ 1) การบริหารสถานศึกษาด้านต่างๆ 2) การจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วย การสอดแทรกสาระเศรษฐกิจพอเพียงในหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ในห้องเรียน การประยุกต์หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนอกห้อง นันทนา ชูดีแพทย์วิภา (2545: บทคัดย่อ) กล่าวถึง การจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม ทักษะการจัดการสิ่งแวดล้อมของนักเรียน และจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนในการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 พัทธวีภา ตะเพียนทอง (2549: บทคัดย่อ) กล่าวถึง การเรียนวิทยาศาสตร์และความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และมีความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มยุรี พิมพ์สุวรรณ (2545: บทคัดย่อ) พบว่า การดำเนินโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ในโรงเรียน แก่นนำเศรษฐกิจพอเพียงสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมมีการดำเนินและมีความต้องการการแนะแนวโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่อยู่ในระดับปานกลาง ส่วน วีระ ปันทรัพย์ (2551: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม พบว่า การจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านการจัดกิจกรรมการสอน ด้านสื่อการสอนและแหล่งการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

ด้านการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ ปรียานุช พิบูลสรารุณ (2550: 2-3)

รายงานว่าการพัฒนาคนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือการพัฒนาให้แต่ละคนมีหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง โดยใช้คุณธรรมนำความรู้ เพื่อพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน ชาติ ให้สามารถพึ่งตนเองได้ก้าวหน้าไปพร้อมกับความสมดุล ตลอดจนรับต่อการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ แนวทางการพัฒนาคนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการฝึกให้คิด พูด ทำอย่างพอดี พอเหมาะ พอสมควร บนหลักเหตุผล การขับเคลื่อนหลักเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นวัฒนธรรมหลักในการใช้ชีวิตของคนในสังคม ต้องมีกระบวนการหล่อหลอม ให้ทุกคนมีความเชื่อมั่น และสามารถนำหลักการนี้ไปประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน และการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้เกิดกระบวนการดังกล่าว ส่วน สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์ (2550: 59) ได้ให้แนวคิดการนำแนวพระราชดำริ

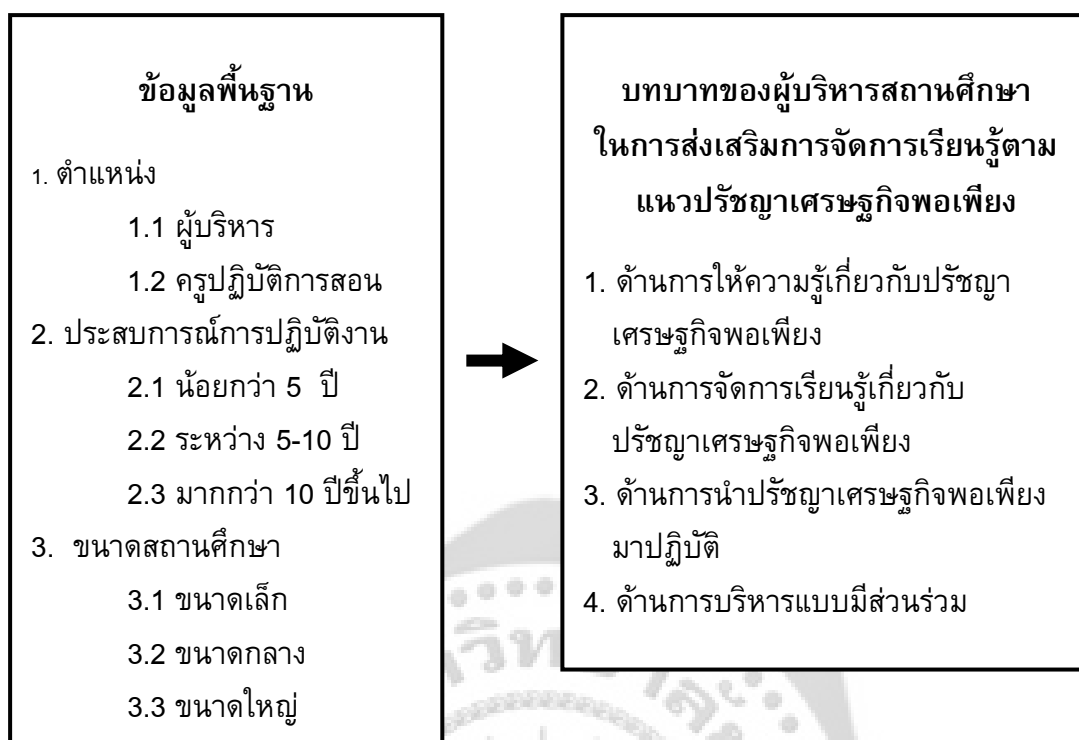
เศรษฐกิจพอเพียงทางการศึกษาไปสู่การปฏิบัติด้วยการจัดกิจกรรมปลูกจิตสำนึก เน้นคุณธรรม จริยธรรม สู่การเลือกปฏิบัติที่เหมาะสม ทิศนา ขัมมณี (2543: 6) กล่าวไว้ในหลักการดำเนินชีวิต จากแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อสามารถปรับตัวในการดำรงชีวิต ในสังคมอย่างมั่นคงเป็นสุข จะต้องพัฒนาให้คุณลักษณะดังนี้ คือ การพึ่งตนเอง การทำงาน การแก้ปัญหา การแสวงหาความรู้และข้อมูล และการพัฒนาตนเองและคุณภาพชีวิต ศิริพร ศีตีสาร (2551: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 1 พบว่า ครูโรงเรียนเอกชนมีการปฏิบัติในการดำรงชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านการทำงาน และการแก้ปัญหา ด้านการพึ่งตนเอง ด้านการแสวงหาความรู้เพื่อใช้ในการทำงาน และด้านพัฒนาตนเองและคุณภาพชีวิต ในระดับมากทุกด้าน และกาญจนา เทียมพิทักษ์ (2551: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การนำโครงการขยายผลเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติ กรณีศึกษา ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า จากการนำโครงการมาปฏิบัติทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ มีการดำรงชีวิตได้อย่างพออยู่พอกินและพึ่งตนเองตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชน นับว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่งของการบริหาร ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์สำหรับการปรับปรุงการปฏิบัติงานขององค์กร และสนองแนวคิดของทฤษฎีกลุ่มมนุษย์สัมพันธ์ที่เสนอแนะว่า ผู้นำควรปฏิบัติงานที่ส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานขององค์กรให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ (คณะกรรมการปฏิรูประบบการบริหาร การศึกษา. 2542: 8-9) นอกจากนั้นแล้วการมีส่วนร่วมของบุคคลจะก่อให้เกิดการมีส่วนเกี่ยวข้อง และการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องจะส่งผลให้เกิดความผูกพันกับหน่วยงาน และภารกิจที่ตนเองมีส่วนร่วม (ทิศนา แสงศักดิ์. 2539: 12-13) และ สนั่น สุขเหลือ (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อการส่งเสริมโครงการตามแนวพระราชดำริ (เศรษฐกิจพอเพียง) จังหวัดสุรินทร์ ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมของบุคลากร ที่มีต่อการส่งเสริมโครงการตามแนวพระราชดำริ (เศรษฐกิจพอเพียง) ในระดับปานกลาง มัลลิกา เขียวหวาน (2546: บทคัดย่อ) กล่าวถึง กิจกรรมการเรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงที่เกษตรกรมีส่วนร่วมมี 6 กิจกรรม ได้แก่ การฝึกอบรม การดูงาน การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การประชุมสัมมนา การทำแปลงสาธิต และการเผยแพร่ความรู้ โดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับการมีส่วนร่วมรับรู้ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการมีส่วนร่วม พบว่าปัจจัยภายในที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เวลาว่าง ตำแหน่งทางสังคม ศักยภาพส่วนบุคคล ความต้องการบริการจากรัฐ เจตคติ กิจกรรมการเกษตร และทรัพยากรที่มี ปัจจัยภายนอกได้แก่ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือหน่วยงาน ผู้นำชุมชนและเครือข่ายกลุ่มอาชีพ แนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมต้องส่งเสริมปัจจัยที่เกี่ยวข้องและพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้ให้เกษตรกรมีส่วนร่วมปฏิบัติจริง สอดคล้องกับความต้องการและเงื่อนไขทางสภาพแวดล้อมของเกษตรกร ส่วน จิราพร ตั้งสุวรรณ (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการวางแผนการจัดการศึกษา

ชั้นพื้นฐานของโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตบรมราชชนนี 2 สังกัดกรมสามัญส่วนกลาง พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในการวางแผนการจัดการศึกษาชั้นพื้นฐานของโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตบรมราชชนนี 2 สังกัดกรมสามัญส่วนกลาง อยู่ในระดับมาก

จากแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์และพัฒนาเป็นกรอบความคิดในการศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ใน 4 ด้านคือ 1).ด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2).ด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3).ด้านการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ 4).ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ในด้านตัวแปรอิสระ ผู้วิจัยได้เลือกตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม ตามแนวคิดของสมาน แก้วคำไสย์ (2545: 74) ซึ่งพบว่า ตำแหน่งเป็นสถานภาพทางสังคมที่คอยกำกับกับการปฏิบัติงานตามหน้าที่ เป็นปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ เช่น บทบาทของผู้บริหารในระดับต่างๆ บทบาทของครูตามตำแหน่งหน้าที่ต่างๆ และพบว่า ผู้ที่มีตำแหน่งแตกต่างกัน มีการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ .05 สมชาย ประวัติศรีชัย (2544: 18) พบว่า ครูใหญ่ที่มีการศึกษาสูงๆ จะช่วยให้การบริหารงานของโรงเรียนประสบความสำเร็จเพิ่มมากขึ้น ในทำนองเดียวกันผู้บริหารที่บริหารงานอยู่ในโรงเรียนนานๆ ประกอบกับได้สัมผัสผลงักในรายละเอียดของงานรวมถึงได้ถึงงานด้วยความเข้าใจแล้ว ย่อมทำให้เกิดความรู้ และได้รับประสบการณ์ตรงทั้งที่เป็นปัญหาอุปสรรครวมถึงความสำเร็จได้มากขึ้น ประสบการณ์ในการทำงานก็มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โกสุม ผือโย (2548: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ในการดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา พบว่าวุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการบริหารงาน ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานประถมศึกษาสิงห์บุรี มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ ได้ทำการศึกษาบทบาทในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาชั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 พบว่าผู้บริหารและครูที่มีอายุต่างกันมีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีบทบาทในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งมีคุณธรรม จริยธรรมเป็นด้านหนึ่งของการบริหารงาน (อุษณีย์ โพธิ์สุข; และคนอื่นๆ. 2544: 18) บทเรียนต่างๆ ที่ผ่านมาในชีวิตไม่ว่าจะเป็นเรื่องเล็กหรือใหญ่ มีผลต่อเราโดยตรง คนที่มีโอกาสเรียนรู้โลกกว้างได้มากได้เห็นหลากหลายประสบการณ์ย่อมมีความคิดที่หลากหลายกว่า ส่วนขนาดของโรงเรียน สมัคร เยาวภรณ์ (2539: 62) พบว่า ขนาดของโรงเรียนต่างกันมีระดับปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนขนาดกลางมีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ สุชาสินี วิทยาภรณ์ (2545: บทคัดย่อ) ได้วิจัยพบว่าระดับพฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน โรงเรียนขนาดเล็กขนาดกลาง พฤติกรรมบริหาร การสื่อสาร แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากแนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยจึงบูรณาการเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมุติฐานในการวิจัย

การศึกษารoles of school management in promoting learning management according to the National Curriculum Framework, secondary schools, Bangkok Metropolitan Administration, Bangkok. This study aims to determine the research hypotheses as follows:

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีตำแหน่งต่างกันมีการปฏิบัติงานแตกต่างกัน
2. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานต่างกันมีการปฏิบัติงานแตกต่างกัน
3. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามความเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดสถานศึกษาต่างกันมีการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร รายละเอียดการศึกษา นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. การบริหารจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร

- 1.1 ความเป็นมาในการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร
- 1.2 โครงสร้างการบริหารการศึกษาของกรุงเทพมหานคร

2. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

- 2.1 ความหมายบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา
- 2.2 บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา
- 2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

3. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

- 3.1 ความเป็นมาของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 3.2 ความหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 3.3 ความสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 3.4 หลักการสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

4. การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

- 4.1 การให้ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 4.2 การจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 4.3 การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ
- 4.4 การบริหารแบบมีส่วนร่วม

5. วรรณกรรมที่เกี่ยวกับสถานภาพ

- 5.1 ตำแหน่ง
- 5.3 ประสบการณ์การทำงาน
- 5.4 ขนาดสถานศึกษา

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 6.1 งานวิจัยในประเทศ
- 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. การจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร

1.1 ความเป็นมาในการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานครมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการศึกษาตั้งแต่เริ่มสถาปนาในปี พ.ศ. 2515 ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 335 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2515 โดยการรับโอนการจัดการศึกษาจาก 2 หน่วยงาน คือ เทศบาลนครหลวงและองค์การบริหารนครหลวงกรุงเทพมหานคร ซึ่งหน่วยงานทั้ง 2 ได้ถือกำเนิดเมื่อ พ.ศ. 2514 จากประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 24 และ 25 โดย เทศบาลนครหลวงกรุงเทพมหานคร เป็นการยุบรวมกัน และรับโอนการจัดการศึกษาจากเทศบาลนครกรุงเทพและเทศบาลนครธนบุรี ทั้งนี้โดยเทศบาลทั้ง 2 รับโอนการจัดการศึกษามาจากกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อปี 2481 และองค์การบริหารนครหลวงกรุงเทพมหานคร เป็นการยุบรวมกัน และรับโอนการจัดการศึกษาจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครและองค์การบริหารส่วนจังหวัดธนบุรี โดยองค์การทั้ง 2 โอน การจัดการศึกษามาจากกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อปี พ.ศ. 2509

การจัดการศึกษาในพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร นับตั้งแต่จัดตั้งโรงเรียนทวยราษฎร์ขึ้นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2427 ที่วัดมหรธรรพาราม และขยายออกไปโดยจัดตั้งองค์การรับผิดชอบเป็น กรมศึกษาธิการเมื่อปี พ.ศ. 2430 และเป็นกระทรวงธรรมการเมื่อปี พ.ศ. 2435 นั้น ต่อมาในปี พ.ศ. 2441 ได้มีโครงการศึกษาเกิดขึ้น โดยแบ่งความรับผิดชอบให้กรมศึกษาธิการของกระทรวงศึกษาธิการ จัดการศึกษาในกรุงเทพมหานคร และให้กระทรวงมหาดไทยจัดการศึกษาในหัวเมืองร่วมกับพระสงฆ์ ภายหลังได้มีการขยายการศึกษาภาคบังคับออกไปถึงระดับตำบลระหว่างปี พ.ศ. 2454 ถึง พ.ศ. 2474 มีหน่วยงานที่รับผิดชอบการประถมศึกษา 3 กระทรวง คือ 1) กระทรวงนครบาล รับผิดชอบที่จัดการศึกษาระดับประถมศึกษาในส่วนภูมิภาค 2) กระทรวงมหาดไทย รับผิดชอบที่จัดการศึกษาระดับประถมศึกษาในส่วนภูมิภาค 3) กระทรวงธรรมการ ทำหน้าที่ประสานงานให้การศึกษาเป็นไปตามนโยบาย

ปัจจุบันนี้การจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร เป็นอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ใน มาตรา 89 (21) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 โดยมีการจัดการศึกษาหลายระดับและหลายรูปแบบ ซึ่งมีหน่วยงานที่รับผิดชอบดังนี้

1.1.1 การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา แบ่งออกเป็น 1) จัดอยู่ในรูปของอนุบาลศึกษา อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานการศึกษาและสำนักงานเขต โดยเปิดสอนชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 1 – 2 จำนวน 429 โรงเรียน ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครทั้งหมด จำนวน 435 โรงเรียน 2) จัดอยู่ในรูปศูนย์เลี้ยงดูเด็กหรือศูนย์พัฒนาเด็ก อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักพัฒนาชุมชน ซึ่งดำเนินงานในลักษณะของการให้ความสนับสนุนแก่ชุมชนที่เปิดดำเนินการและสำนักอนามัย ซึ่งเปิดสถานเลี้ยงเด็กกลางวันและให้การสนับสนุนบ้านเลี้ยงเด็ก

1.1.2 การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานการศึกษาและสำนักงานเขตมีโรงเรียนจำนวน 435 โรงเรียน ซึ่งตั้งอยู่กระจายทั่วพื้นที่ 50 สำนักงานเขต

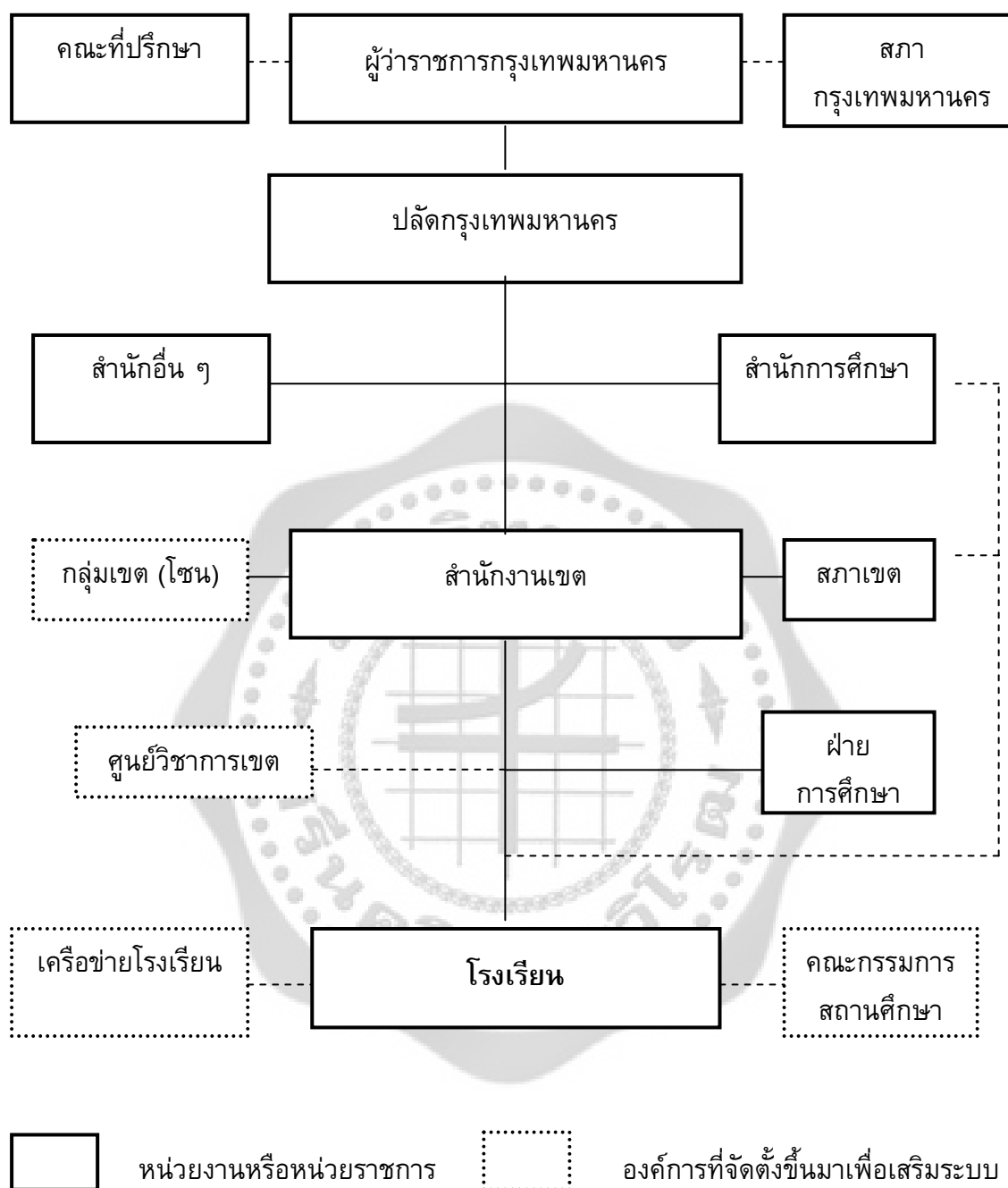
1.1.3 การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย เปิดสอนอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 69 โรงเรียน ตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานการศึกษาและสำนักงานเขต และได้จัดตั้งโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยแยกออกจากโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 4 โรงเรียน คือ โรงเรียนมัธยมบ้านบางกะปิ เขต บางกะปิ โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร โรงเรียนมัธยมนาคนาวาอุปถัมภ์ เขตสวนหลวง และโรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ เขตประเวศ

1.1.4 การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ได้แก่ วิทยาลัยพยาบาลเพื่อการรณรงค์ วิทยาลัยแพทยศาสตร์กรุงเทพมหานคร ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร

1.1.5 การจัดการศึกษานอกโรงเรียน ได้แก่ การฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นในโรงเรียน ฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร ร่วมกับกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินการ จัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนในโรงเรียนของกรุงเทพมหานคร และการให้ความร่วมมือในการ ดำเนินงานโรงเรียนผู้ใหญ่จัดให้แก่กลุ่มสนใจตามความเหมาะสม ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของ สำนักพัฒนาชุมชน

1.2 โครงสร้างการบริหารการศึกษาของกรุงเทพมหานคร

ภารกิจหลักในการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานครก็คือการจัดการศึกษาในระดับ ขั้นประถมศึกษา ส่วนการจัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา เป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2531 ซึ่งเห็นชอบในหลักการเกี่ยวกับนโยบายการจัดการศึกษาสำหรับเด็ก ก่อนประถมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กรุงเทพมหานครได้จัดขึ้นในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา โดยได้รับมติคณะรัฐมนตรี เมื่อ วันที่ 3 มีนาคม 2535 ซึ่งกรุงเทพมหานครจัดเป็นการเสริมจากที่กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการ เพื่อสนองนโยบายรัฐบาลในการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่เด็กและเยาวชนของไทย และเมื่อ วันที่ 27 มกราคม 2541 คณะรัฐมนตรีได้ลงมติอนุมัติเปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายใน โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร (กรุงเทพมหานคร, สำนักงานการศึกษา. 2549: 17-20) การบริหาร ของกรุงเทพมหานคร ในส่วนของการจัดการศึกษาได้มีการจัดสายในการบังคับบัญชาโดยตรง ซึ่งผู้มีอำนาจสูงสุดคือผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ปลัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตและ โรงเรียนตามลำดับ โดยมีสำนักงานการศึกษาเป็นฝ่ายอำนวยการหรือหน่วยงานที่ปรึกษาและส่งเสริม สนับสนุนในระดับกรุงเทพมหานคร ในระดับสำนักงานเขตมีฝ่ายการศึกษาเป็นส่วนราชการที่จะทำ หน้าที่เช่นเดียวกับสำนักงานการศึกษา ซึ่งแสดงเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

ภาพประกอบ 2 โครงสร้างการบริหารการศึกษาของกรุงเทพมหานคร

ที่มา: กรุงเทพมหานคร, สำนักการศึกษา. (2549). รายงานการจัดการศึกษา กรุงเทพมหานคร. หน้า 7.

จากภาพประกอบ 1 สามารถอธิบายได้ว่าโครงสร้างระบบบริหารการศึกษา มีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นผู้บริหารสูงสุดและเป็นฝ่ายการเมือง มีอำนาจหน้าที่กำหนดนโยบายการบริหารกรุงเทพมหานครทุกด้าน เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการกรุงเทพมหานครและลูกจ้างกรุงเทพมหานคร ในสายราชการประจำมีปลัดกรุงเทพมหานคร ดำรงตำแหน่งสูงสุดของข้าราชการประจำ มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายกำหนด และตามคำสั่งของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครรวมทั้งผู้บังคับบัญชาข้าราชการกรุงเทพมหานคร และลูกจ้างกรุงเทพมหานคร รองจากผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

สำนักงานเขต มีอำนาจหน้าที่ ในการดำเนินเกี่ยวกับการศึกษา และการอบรมดูแลโรงเรียนประถมศึกษา มีผู้อำนวยการเขตเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ และลูกจ้างกรุงเทพมหานครในสังกัด สำนักงานเขต รับผิดชอบการปฏิบัติงานราชการภายในเขต ส่วนราชการในสำนักงานเขตกำหนดให้มีฝ่ายการศึกษาเป็นที่ปรึกษาและสนับสนุนการบริหารด้านการจัดการศึกษา และโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครถูกกำหนดให้เป็นส่วนราชการหนึ่งของสำนักงานเขต (กรุงเทพมหานคร, สำนักการศึกษา. 2549: 19)

2. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

2.1 ความหมายบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

กรมวิชาการ (2542: 13-14) กล่าวว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง พฤติกรรมการปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมในการวางแผน การดำเนินการ การประเมินผลตรวจสอบ และการแก้ไขปรับปรุง ด้วยวิธีการอย่างมีระบบและขั้นตอน สอดคล้องสัมพันธ์กัน เพื่อเป็นแนวทางให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์

สุนีย์ บุญทิม (2542: 26) สรุปว่าผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคคลที่มีหน้าที่เป็นหัวหน้าสูงสุดในสถานศึกษา จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหาร และขอบข่ายงานที่รับผิดชอบ สามารถบริหารงานได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมได้ตามสภาวะการเปลี่ยนแปลงไป

พงษ์สวัสดิ์ วงศ์ประชา (2543: 14) สรุปได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษา คือ บุคคลที่ได้รับการคัดเลือกหรือแต่งตั้งให้เป็นผู้นำในสถานศึกษา ในการทำงานในสถานศึกษาให้ใช้หลักการ กระบวนการสร้างบรรยากาศ ดำเนินงานในสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยให้ ผู้ใต้บังคับบัญชาทำงานด้วยความเต็มใจ

จากการศึกษาความหมายของบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง พฤติกรรมการปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมในการวางแผน การดำเนินการ การประเมินผลตรวจสอบ และการแก้ไขปรับปรุง ของผู้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ตลอดจนผู้รักษาราชการแทนที่แต่งตั้งโดยสถานศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัด ที่มีตำแหน่งในการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์

2.2 บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารเปรียบได้ว่าเป็นจอมทัพที่สำคัญ ในอันที่จะนำพาโรงเรียนให้เกิดการพัฒนาก้าวหน้าและประสบความสำเร็จต้องอาศัยความร่วมมือจากทุก ๆ ฝ่าย ซึ่งผู้บริหารจะต้องทำอย่างไรที่จะทำให้ผู้อื่นทำงานให้สำเร็จอย่างเต็มใจและมีความสุข ได้ทั้งงานและความสัมพันธ์ที่ดี โดยมีนักวิชาการและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาอธิบายบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารไว้ดังนี้

สรายุทธ์ เศรษฐขจร (2546: 27-30) กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กรได้ทั้งงานและได้ทั้งคนนั้น ผู้บริหารโรงเรียนควรแสดงบทบาทสำคัญดังนี้

1. บทบาทของผู้บริหารในฐานะตัวทำการบริหาร ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนในการวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการ และการควบคุม นอกจากนั้นยังเป็นการนำปัจจัยที่สำคัญทั้งภายในและภายนอกองค์กร ที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการบริหารเข้ามาใช้อย่างเหมาะสมกับกำลังความสามารถซึ่งมีดังนี้

1.1 การวางแผน (Planning) หมายถึง การกำหนดแนวทางที่ปฏิบัติงานไว้ล่วงหน้า

1.2 การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง การจัดเตรียมองค์การและการจัดความสัมพันธ์ของกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้สามารถบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กรที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) หมายถึง กระบวนการจัดการเกี่ยวกับคนเริ่มตั้งแต่การจัดสรรหา การคัดเลือกและบรรจุคนเข้าทำงาน การพัฒนาและการธำรงรักษาให้คนมีประสิทธิภาพอยู่กับองค์การ

1.4 การสั่งการ (Directing) หมายถึง การพยายามที่จะทำการต่าง ๆ ของทุกฝ่ายให้เป็นไปในทางที่จะส่งเสริมให้เกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

1.5 ควบคุม (Controlling) หมายถึง การกำกับให้การทำงานต่าง ๆ ให้สำเร็จวัตถุประสงค์นั้น

2. บทบาทของผู้บริหารในฐานะผู้สร้างคน ความสำเร็จในการบริหารองค์กรนั้นจะต้องอาศัยตัวแปรที่สำคัญ คือ คน ดังนั้นผู้บริหารจะต้องรับผิดชอบในการสร้างคนให้มีคุณภาพเพื่อรักษาความสำเร็จขององค์กรอย่างยั่งยืน ซึ่งกลไกในการสร้างคนเพื่อรักษาความสำเร็จที่ยั่งยืนประกอบด้วย

2.1 สร้างด้วยการทำลาย ผู้บริหารจะต้องสร้างความท้าทายสมาชิกแต่ละคนให้เกิดวิสัยทัศน์ที่จะพัฒนาตนเอง

2.2 สร้างด้วยการตรวจสอบ ผู้บริหารจะต้องตรวจสอบการทำงานของทีมงานอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องในลักษณะการให้คำแนะนำ

2.3 สร้างด้วยการดักเตือนแก้ไข เมื่อทำงานดีต้องให้กำลังใจ หากมีการกระทำผิดต้องมีการว่ากล่าวตักเตือน ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาเขาให้ดีขึ้น

2.4 สร้างด้วยการให้เขาสร้างคนอื่น โดยการพัฒนานุเคราะห์ทุกคนมีความรู้ความสามารถ ประสบการณ์และมีคุณธรรมจริยธรรม เปิดโอกาสให้เขาสอนคนอื่นเพื่อจะได้มีกำลังคนทดแทนกันได้ในอนาคต

3. บทบาทของผู้บริหารในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารต้องเข้าใจหลักของการเปลี่ยนแปลง มีการติดตามการเปลี่ยนแปลงอย่างใกล้ชิดและเตรียมตัวให้พร้อมที่จะรับการเปลี่ยนแปลง โดยผู้บริหารต้องรู้เหตุผลและเป้าหมายของการเปลี่ยนแปลงรวมทั้งรู้ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อองค์กร ซึ่งบทบาทของผู้บริหารในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีดังนี้

3.1 ต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มีความคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารต้องสร้างความท้าทายและแรงจูงใจให้ผู้ร่วมงานพร้อมที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการทำให้วิสัยทัศน์นั้นสำเร็จได้

3.2 เป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารจำเป็นต้องอาศัยความคิดสร้างสรรค์เป็นเครื่องมือ กล้าคิดและกล้าทำสิ่งใหม่ๆ โดยไม่ยึดติดกับวิธีการหรือประสบการณ์เดิม และสามารถปฏิบัติได้จริง

3.3 เป็นผู้เปลี่ยนแปลงได้ทันกระแส ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการปรับตัวได้ทันสถานการณ์ โดยไม่ทำให้มีวิสัยทัศน์ในภาพรวมล่มเหลว

3.4 เป็นนักเรียนรู้ ผู้บริหารจะนำการเปลี่ยนแปลงได้จะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ทั้งในทางลึก ทางกว้างและไกล ควบคู่ไปกับการเรียนรู้เครื่องมือหรือปัจจัยที่มีส่วนช่วยในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงขององค์กรได้ เช่น เรียนรู้ที่จะพัฒนาภาวะผู้นำของตน เรียนรู้ที่จะวิเคราะห์องค์ประกอบต่างๆ ที่จะช่วยให้การบริหารองค์การของตนเองประสบผลสำเร็จได้ในรูปแบบต่างๆ ที่ไม่ตายตัว

3.5 เป็นผู้มอบอำนาจการตัดสินใจ ผู้บริหารเพียงแต่ตั้งกรอบหรือเกณฑ์มาตรฐานไว้และให้อิสระในการตัดสินใจตามเกณฑ์ที่กำหนด จึงจำเป็นต้องให้ความไว้วางใจกันระหว่างผู้บริหารและผู้รับมอบอำนาจและสิทธิในการบริหารจัดการ ซึ่งการที่ผู้บริหารมีลักษณะของการเป็นนักกระจายอำนาจเช่นนี้ จะมีส่วนทำให้การเปลี่ยนแปลงต่างๆ สำเร็จรวดเร็วขึ้น

3.6 เป็นผู้สนับสนุน ผู้บริหารต้องจัดสรรสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติให้กับบุคลากรในองค์กรและผู้เกี่ยวข้องที่ได้รับมอบอำนาจ เพื่อให้แต่ละคนสามารถทำส่วนของตนได้อย่างเต็มที่

4. บทบาทของผู้บริหารในฐานะตัวนำเทคโนโลยีสารสนเทศ ในการอยู่รอดขององค์กรและการบริหารที่ดีนั้นต้องสร้างวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับกระแสโลกาภิวัตน์ ดังนั้นผู้บริหารจะต้องเห็นคุณค่าของสารสนเทศเพื่อการบริหาร ซึ่งช่วยให้การบริหารทันโลกทันเหตุการณ์และต้องมีการติดตามสารสนเทศในระบบใหม่ๆ เพื่อนำมาวางแผนปรับปรุงแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ในการบริหารองค์การสร้างความได้เปรียบและเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาองค์การซึ่งในที่สุดก็จะนำพาองค์กรสู่ความสำเร็จได้ โดยบทบาทของผู้บริหารในด้านนี้ประกอบด้วย

4.1 เป็นผู้ตรวจสอบ มีบทบาทในการค้นหาและรับข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการบริหารเพื่อให้เกิดความเข้าใจขององค์กรและสภาพแวดล้อมภายนอกได้เป็นอย่างดี

4.2 เป็นผู้เผยแพร่ มีบทบาทในการสร้างข้อมูลสารสนเทศที่ได้รับจากภายนอกหรือจากหน่วยงานย่อยให้กับสมาชิกขององค์กรเพื่อช่วยให้ปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง

4.3 เป็นโฆษก มีบทบาทในการส่งข้อมูลสารสนเทศไปยังภายนอกตามแผนและนโยบายขององค์กร

ไพฑูรย์ เจริญพันธุ์ (2549: 3) กล่าวถึง ผู้บริหารเป็นตัวจักรสำคัญที่มีบทบาทในการแสดงการเป็นผู้นำในการบริหาร การที่ผู้นำที่มีส่วนสัมพันธ์ใกล้ชิดกับคุณภาพและคุณค่าขององค์กรที่จะสะท้อนให้เห็นประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานในองค์กรหรือหน่วยงานได้เป็นอย่างดี เนื่องจากการเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่เหมาะสมและพึงประสงค์จะไปกระตุ้น ชักนำโน้มน้าวให้บุคลากรในองค์กรเกิดความพอใจร่วมมือปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผล บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายนโยบายและคุณภาพ ได้มาตรฐานที่วางไว้

ธวัชชัย เปรมปรีดิ์ (2542: 88) กล่าวถึงการบริหารโรงเรียนว่าเป็นกิจกรรมที่บุคคลหลายๆ คนร่วมกันดำเนินกิจการจัดการบริการทางการศึกษาแก่เด็ก เยาวชนและผู้สนใจ เพื่อเกิดการพัฒนาความรู้ ความสามารถ และคุณธรรม ตลอดจนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและประเทศชาติ

สนั่น สุขเหลือ (2547: 52) กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารต่อการส่งเสริมโครงการตามแนวพระราชดำริ (เศรษฐกิจพอเพียง) ไว้ว่า บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาต้องปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในด้านการวางแผน การดำเนินการ ประเมินผลตรวจสอบ และแก้ไขปรับปรุง ด้วยวิธีการที่มีระบบและขั้นตอน สอดคล้องสัมพันธ์กัน

นอกจากนี้ ธีระ รุญเจริญ (2547: 36-39) ยังได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนที่มีการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ประกอบด้วยเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. การเป็นผู้นำทางวิชาการ ผู้บริหารโรงเรียนควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำทางวิชาการ โดยให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหมวด 4 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และมีการวางแผนนโยบายและยุทธศาสตร์เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ของสถานศึกษาอย่างชัดเจน และสะดวกต่อการนำไปปฏิบัติให้คำปรึกษาแนะนำและสร้างพลังความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งจะนำไปสู่ทางปฏิบัติการศึกษา

2. การประเมินงานแบบมีส่วนร่วม ผู้บริหารโรงเรียนมีการบริหารงานอย่างอิสระ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารและบริหารงานในรูปแบบของคณะกรรมการโรงเรียน โดยเน้นการมีส่วนร่วมทั้งครูและบุคลากรภายในโรงเรียนทั้งหน่วยงานของภาครัฐและเอกชน อาทิ ครู บุคลากร พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรต่างๆ

3. การเป็นผู้อำนวยความสะดวก ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้แก่บุคลากรในโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องทั้งทางวิชาการ อาทิ การจัดสื่อต่างๆ เช่น ตำรา เกม เทคโนโลยี ช่วยการเรียนการสอนและอุปกรณ์ส่งเสริมการเรียนรู้ต่างๆ ตลอดจนการให้บริการและการจัดสรรทรัพยากรแห่งการเรียนรู้ เช่น แหล่งการเรียนรู้และศูนย์การเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และจัดบรรยากาศของโรงเรียนให้อบอุ่น เพื่อให้ผู้เรียนมีความรักที่จะเรียนรู้และรู้จักแสวงหาความรู้

4. ประสานความสัมพันธ์ ผู้บริหารโรงเรียนมีการประสานงานและสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในโรงเรียน และนอกโรงเรียน เพื่อสร้างเครือข่ายผู้สนับสนุนทรัพยากรต่างๆ ได้แก่ ทรัพยากรงบประมาณ ทรัพยากรบุคคล อาทิ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้มีความรู้และประสบการณ์พิเศษที่โรงเรียนต้องการให้มาช่วยพัฒนาโรงเรียน ทรัพยากรด้านการเรียนการสอนและกิจกรรมต่างๆ เช่น อุปกรณ์การเรียนการสอน อุปกรณ์การกีฬา สื่อ เกม และเทคโนโลยีที่ทันสมัย

5. การส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากร ผู้บริหารโรงเรียนมีการพัฒนาครูและบุคลากรในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยส่งเสริมให้ครูเข้ารับการฝึกอบรม เข้าร่วมประชุมสัมมนา และไปทัศนศึกษา เพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ให้ทันต่อสถานการณ์ความเจริญก้าวหน้าและความเปลี่ยนแปลงของโลก และเพื่อสามารถนำมาประยุกต์ใช้และปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้ดีขึ้น รวมทั้งส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาแห่งอื่นๆ ตามความเหมาะสม

6. การสร้างแรงจูงใจ ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีทัศนคติเชิงบวกกับผู้ร่วมงาน มีความยืดหยุ่นในการทำงาน สร้างความเชื่อมั่น และเข้าใจในความต้องการของฝ่ายต่างๆ ให้ความสำคัญในความพยายามของทีมงาน และสร้างแรงจูงใจในการทำงานด้วยวิธีต่างๆ อาทิ การแสดงความขอบคุณ การเผยแพร่ผลงานของทีม และการยกย่องให้รางวัล

7. การประเมินผล ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องจัดให้มีการประเมินผล โดยส่งเสริมการประเมินผลในโรงเรียนตามมาตรฐานแห่งชาติ เพื่อรองรับการประเมินภายนอก มีการนำผลการประเมินผู้เรียนมาใช้กำหนดนโยบายโรงเรียนเพื่อให้กระบวนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและครบวงจร

8. การส่งเสริมการสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา ผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญกับการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียน ของครูและทีมงาน รวมทั้งผู้บริหารงานอาจเข้ามามีส่วนร่วมในการทำวิจัยด้วย

9. การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญกับงานด้านเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของโรงเรียนให้ชุมชนและสาธารณชนทราบ โดยวิธีการที่หลากหลาย เพื่อสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน และสร้างการมีส่วนร่วมมากขึ้น

10. การส่งเสริมเทคโนโลยี ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี เพื่อทันต่อความเจริญก้าวหน้าทั้งในและต่างประเทศ ให้สอดคล้องกับยุคสังคมแห่งการเรียนรู้

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2548: 56) ได้กำหนดข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ.2548 ในหมวด 2 มาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา ต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานดังนี้

1. ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษา
2. ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงผลที่เกิดขึ้นกับการพัฒนาบุคลากร

ผู้เรียนและชุมชน

3. มุ่งมั่นพัฒนาผู้ร่วมงานให้สามารถปฏิบัติงานได้เต็มศักยภาพ
4. พัฒนาแผนงานขององค์กรให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง
5. พัฒนาและใช้นวัตกรรมการบริหารจนเกิดผลงานที่มีคุณภาพสูงขึ้นเป็นลำดับ
6. ปฏิบัติงานขององค์กรโดยเน้นผลถาวร
7. รายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ
8. ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
9. ร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานอื่นอย่างสร้างสรรค์
10. แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา
11. เป็นผู้นำและสร้างผู้นำ
12. สร้างโอกาสในการพัฒนาได้ทุกสถานการณ์

คราจิวสกี; มาติน; และวอลเดน (Krajewski; Martin; & Walden. 1983: 60-291) ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่สำคัญของผู้บริหารไว้ดังนี้

1. จัดคนที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาทำงานให้เพียงพอกับภาระงานของสถานศึกษา
2. เป็นผู้นำพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งต้องอาศัยการพัฒนาปรับปรุงครูให้เป็น

ครูมืออาชีพ

3. เป็นผู้นำในการพัฒนาหลักสูตร โดยมีการประเมินหลักสูตร ปรับปรุงเนื้อหา ปรับปรุงสื่อปรับปรุงตารางสอนของครู ปรับปรุงวิธีการสอนและกิจกรรม

4. จัดกิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมปรึกษาแก่นักเรียน
5. จัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนเพื่อให้มีความสามารถด้านสังคม การทำงาน และการเป็น

ผู้นำ

6. มีการประเมินครูเป็นระยะ
7. สร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
8. ผู้บริหารอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน
9. ดำเนินการเกี่ยวกับงบประมาณด้วยการจัดขอ จัดหา และใช้งบประมาณอย่างมี

ประสิทธิภาพ เพื่อให้มีผลต่อการจัดการศึกษา

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาสรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการวางแผนการจัดองค์การ การสั่งการ และการควบคุม ผู้บริหารต้องรับผิดชอบในการสร้างคนให้มีคุณภาพ ซึ่งกลไกในการสร้างคนเพื่อรักษาความสำเร็จที่ยั่งยืนด้วยการสร้างด้วยการทำลาย สร้างด้วยการตรวจสอบ สร้างด้วยการดักเตือนแก้ไข สร้างด้วยการให้เขาสร้างคนอื่น ต้องมีการติดตามการเปลี่ยนแปลงอย่างใกล้ชิด เตรียมตัวให้พร้อมที่จะรับการเปลี่ยนแปลงและเห็นคุณค่าของสารสนเทศ เพื่อเสริมสร้างการพัฒนาองค์การซึ่งในที่สุดก็จะนำพาองค์การสู่ความสำเร็จได้

2.3 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับบทบาททฤษฎีการกระทำของสังคม เป็นการอธิบายพฤติกรรมของมนุษย์โดยการตอบคำถามที่ว่า “ทำไมบุคคลหรือกลุ่มบุคคลจึงมีพฤติกรรมหรือปฏิบัติเช่นนั้น” ซึ่งมีผู้ศึกษาไว้หลายทฤษฎี ในที่นี้ขอกล่าว 4 ทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีของเฮอซเบิร์ก ทฤษฎีการติดต่อสื่อสาร ทฤษฎีจิตวิทยาสังคม และทฤษฎีการมีส่วนร่วมดังนี้

1. ทฤษฎีของเฮอซเบิร์ก (ปราโมทย์ คล้ายศิริ. 2545: 14; อ้างอิงจาก Herzberg. 1966: 48-52) ทฤษฎีสองปัจจัยของเฮอซเบิร์ก (Herzberg's Two Factor Theory) เป็นทฤษฎีการจูงใจที่สำคัญและได้รับความสนใจในการศึกษาวิจัยและนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารองค์การ ซึ่งสรุปปัจจัย 2 ประการที่สัมพันธ์กับความพึงพอใจของบุคคลคือ

1.1 ปัจจัยจูงใจ (Motivation Factor) หมายถึง ปัจจัยเกี่ยวข้องกับการทำงานโดยตรงและเป็นตัวการที่สร้างความพึงพอใจให้บุคคลในองค์การปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นดังนี้

1.1.1 ความสำเร็จในการทำงาน (achievement) คือการที่บุคคลสามารถทำงานได้เสร็จสิ้นและสำเร็จ มีความสามารถในการแก้ปัญหาต่างๆ รู้จักป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้น เกิดความรู้สึกพึงพอใจในผลงานที่สำเร็จ

1.1.2 การได้รับความนับถือ (Recognition) คือการได้รับการยอมรับนับถือจากผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงานและผู้อื่น การยอมรับนี้จะอยู่ในรูปแบบของการยกย่องชมเชย การให้กำลังใจหรือการแสดงออกอื่นใดที่สื่อให้เห็นถึงการยอมรับความสามารถในการทำงานเสร็จ

1.1.3 ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ (The work itself) เป็นงานที่น่าสนใจต้องอาศัยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ หรืองานที่ทำตั้งแต่ต้นจนจบคนเดียว

1.1.4 ความยอมรับ (Responsibility) เป็นความพึงพอใจที่เกิดขึ้นจากการได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบใหม่ๆ และมีอำนาจในการรับผิดชอบอย่างเต็มที่

1.1.5 ความก้าวหน้า (Advancement) การได้รับการเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้นของบุคคลในองค์การ มีโอกาสศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมหรือได้รับการอบรม

1.2 ปัจจัยค้ำจุน (Maintenance Factor) หมายถึงปัจจัยที่สนับสนุนการทำงานของบุคคลสามารถดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่

1.2.1 โอกาส (Opportunity) คือความเชื่อของผู้กระทำที่มีต่อสถานการณ์หรือข้อกำหนดและทางเลือกที่มีอยู่ โอกาสที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและการกระทำของบุคคลมักจะตัดสินใจเข้าร่วมในการกระทำทางสังคมเมื่อเขาพิจารณาแล้วเห็นว่าภายใต้สถานการณ์นั้นให้เขาเลือกกระทำได้ ดังนั้นการที่ผู้กระทำตัดสินใจและเลือกกระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งจึงขึ้นอยู่กับลักษณะของโอกาสที่มีในสถานการณ์นั้น

1.2.2 ความสามารถ (Ability) คือการรับรู้ของผู้กระทำเกี่ยวกับพลังขีดความสามารถของเขาในการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด จนกระทั่งสามารถบรรลุความสำเร็จภายใต้สถานการณ์ที่ผู้กระทำตระหนักถึงความสามารถของเขา

1.2.3 การสนับสนุน (Support) คือ การช่วยเหลือหรือการจัดการคัดค้านซึ่งผู้กระทำเชื่อว่าเขากำลังได้รับหรือคาดว่าจะได้รับจากผู้อื่นในรูปแบบต่างๆ ซึ่งตัวเองเป็นผู้เลือก ดังนั้นจะเห็นได้ว่าปัจจัยจิตใจและปัจจัยคำจูงใจดังกล่าวมีความสอดคล้องกันในบทบาทต่างๆกับการบริหารงาน ซึ่งเปิดโอกาสให้ทุกคนในหน่วยงานได้มีบทบาทในการร่วมคิดร่วมทำ ทำให้งานบรรลุเป้าหมายและประสบความสำเร็จอย่างมีคุณภาพเป็นการสร้างความรับผิดชอบให้แก่ตนเอง และเพื่อนร่วมงานเกิดความพึงพอใจในการทำงานและประสิทธิภาพของงานมีมากขึ้น

2. ทฤษฎีการติดต่อสื่อสาร (Communication Theory) โรเจอร์ (ปรามิโทย์ คล้ายศิริ. 2545: 15; อ้างอิงจาก Roger. 1973: 45-49) ได้ระบุถึงความสัมพันธ์ระหว่างการรับของใหม่กับกระบวนการสื่อสาร ไว้ว่าการที่บุคคลจะมีการรับของใหม่นั้นขึ้นอยู่กับกระบวนการติดต่อสื่อสาร ซึ่งได้แก่ ช่องทางการสื่อสารและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะส่วนตัวดังนี้

2.1 ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะส่วนตัว ได้แก่ อายุของบุคคล สถานภาพทางสังคมฐานะทางเศรษฐกิจ ซึ่งรวมถึงรายได้ ขนาดที่ดิน การถือครองที่ดินและความสามารถเฉพาะอย่าง ซึ่งรวมถึงระดับการศึกษาด้วย

2.2 ช่องทางการสื่อสารความรู้หรือกระบวนการติดต่อสื่อสารซึ่งประกอบด้วยผู้ส่งสารหรือแหล่งกำเนิดการสื่อสาร ช่องทางการสื่อสารและผู้รับสาร สำหรับช่องทางการสื่อสารเป็นวิธีการที่เขาส่งสารซึ่งแยกได้ 2 ลักษณะ คือ

2.2.1 ช่องทางสื่อสารมวลชน (Mass media channels) เป็นวิถีทางในการถ่ายทอดข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับสื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร หรือสิ่งพิมพ์อื่นๆ เช่น ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น

2.2.2 ช่องทางสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal channels) เป็นการติดต่อระหว่างบุคคลเพื่อถ่ายทอดข่าวสารระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสารสามารถเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจ ส่งผลให้บุคคลมีการปรับเปลี่ยนทัศนคติ เกิดความตระหนักอันจะนำไปสู่การมีบทบาทในกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนมากขึ้น

3. ทฤษฎีจิตวิทยาสังคม (Theory of Social Psychology) มาสโลว์ (ปราโมทย์ คล้ายศิริ. 2545: 16; อ้างอิงจาก Maslow. 1984: 90) ได้ค้นคว้าเกี่ยวกับแรงจูงใจของการกระทำของมนุษย์ไว้หลายประการ ประการแรกมนุษย์เป็นสัตว์ที่มีความต้องการเกิดขึ้นเสมอ และประการที่สอง ความต้องการของมนุษย์เป็นลักษณะเป็นสากล คือคล้ายกันไปทุกวัฒนธรรม และความต้องการของมนุษย์มีลักษณะเป็นไปตามลำดับขั้นต่อนั้นคือ เมื่อมีความต้องการในระดับล่างได้รับการตอบสนองจนเพียงพอแล้วบุคคลจะเลื่อนขึ้นไปหาทางตอบสนองความต้องการในระดับสูงขึ้น ความต้องการของมนุษย์สามารถเรียงลำดับได้ 5 ขั้นตอน คือ

3.1 ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological need) ได้แก่ความต้องการในการกินอยู่ ความสุขสบายทางกายทั้งปวง ถือเป็นความต้องการครั้งแรก

3.2 ความต้องการด้านสวัสดิภาพ ได้แก่ความต้องการความปลอดภัย (safety need) สิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ความกลัวความสูญเสีย

3.3 ความต้องการความรักและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Love and belongingness need) เช่น ความต้องการเพื่อน คนรัก พ่อ แม่ ลูก

3.4 ความต้องการนิยมนับถือตนเอง (Self - esteem) ต้องการยอมรับและภูมิใจในตนเองว่าเป็นคนที่มีคุณค่าทางสังคม

3.5 ความต้องการพัฒนาศักยภาพของตน (Self - actualization) เป็นความต้องการสูงสุดของมนุษย์ ผู้ซึ่งไม่กังวลเรื่องปากเรื่องท้อง ความปลอดภัย ความรัก และความยอมรับในตนเอง หรือศักดิ์ศรีต่อไปอีก มนุษย์จะพัฒนาศักยภาพของตนเองเพราะอยากรู้ อยากสร้างสรรค์ เพราะใจรักการทำงานเพราะอยากจะทำ มีความต้องการพัฒนาตนเองให้ไปถึงขีดสุดของศักยภาพที่ตนเองมีอยู่อย่างแท้จริง เป็นความต้องการที่จะประสบความสำเร็จ

4. ทฤษฎีการมีส่วนร่วม เป็นทฤษฎีการกระทำทางสังคมมนุษย์ ซึ่งได้อธิบายถึงพฤติกรรมในการอยู่ร่วมกัน

ไพรัชน์ เตชะรินทร์ (2542: 6) ได้กล่าวถึง ขั้นตอนของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายการพัฒนา คือ

1. ร่วมทำการศึกษา ค้นคว้า ถึงปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ตลอดจนความต้องการของชุมชน

2. ร่วมค้นหา สร้างรูปแบบ และวิธีการพัฒนา เพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชน หรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน

3. ร่วมวางแผนนโยบาย หรือแผนงาน หรือโครงการ หรือกิจกรรม เพื่อจัดและแก้ไข ตลอดจนสนองความต้องการของประชาชน

4. ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม

5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงาน พัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

6. ร่วมการลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเอง และหน่วยงาน

7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

8. ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ทำให้ทั้งภาครัฐบาลและเอกชน ให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

ชุมชน พวงสมจิตร์ (2540: 19) ได้จำแนกขั้นตอนการมีส่วนร่วมไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นริเริ่มโครงการ เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการนั้น

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการวางแผน เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการ และแนวทางในการดำเนินงาน กำหนดทรัพยากร และแหล่งทรัพยากรที่ใช้ในโครงการ

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินโครงการ เป็นขั้นที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ให้แก่โครงการ โดยการร่วมช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงานหรือโดยการบริหารงาน และประสานงาน ตลอดจนการดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก เป็นต้น

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนในการประเมินว่าโครงการที่พวกเขาดำเนินการนั้น บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผลนี้ อาจเป็นการประเมินผลย่อย ซึ่งเป็นการประเมินผลความก้าวหน้าของโครงการ ที่กระทำเป็นระยะๆ หรือการประเมินผลรวม ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปรวบยอดโครงการ

จากทฤษฎีดังกล่าว จะเห็นได้ว่า กิจกรรมพัฒนาใดๆ ที่สามารถสนองตอบความต้องการพื้นฐาน และก่อให้เกิดความพึงพอใจของบุคคลหรือกลุ่มคนในชุมชนกิจกรรมนั้นๆ ก็ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนโดยประชาชนเข้ามามีบทบาทมากที่สุด ทฤษฎีเหล่านี้จึงเป็นทฤษฎีที่ตรงกับธรรมชาติของมนุษย์ในการตอบสนองความต้องการของมนุษย์ และมีขั้นตอนการมีส่วนร่วม คือ มีส่วนร่วมในการวางแผน มีส่วนร่วมในการสนับสนุนทรัพยากร มีส่วนร่วมในการติดตามผลและประเมินผล

3. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3.1 ความเป็นมาของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัส ชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิต แก่พสกนิกรชาวไทย มาโดยตลอดนานกว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและเมื่อภายหลังได้ทรงย้ำ แนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้นและให้สามารถดำรงอยู่ได้

อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2550: 3) ดังที่ อภิชาติ พันธเสน (2542: 8) ได้อันเชิญพระบรมราโชวาทในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานแก่นิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2517 ความว่า

“...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือความพอมี พอกิน พอใช้ ของประชาชนส่วนใหญ่เบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เมื่อได้พื้นฐานความมั่นคงพร้อมพอสมควร และปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นสูง โดยลำดับต่อไป...”

ส่วน สุขเมธ ตันติเวชกุล (2542: 13) ได้กล่าวถึงพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เกี่ยวกับเรื่องทฤษฎีใหม่ เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2537 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรินำความคิดเรื่อง “ทฤษฎีใหม่” ออกเผยแพร่ “ทฤษฎีใหม่” คือ รูปแบบหนึ่งของ “เศรษฐกิจพอเพียง” ในความหมาย “ความพอมีพอกิน” เป็นทฤษฎีที่เกิดจากประสบการณ์ของพระองค์ภายหลังที่ได้ทรงลงมือปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลานาน ก่อนจะมีพระบรมราโชวาทในปี 2517 ในปี 2538 ทรงย้ำอีกครั้งหนึ่งโดยเปรียบเทียบให้เห็นว่าทฤษฎีใหม่ประยุกต์เข้ากับสภาพน้ำท่วมและฝนแล้งของประเทศไทยได้ จนกระทั่งปี 2540 ประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจพระองค์ได้ทรงขยายความให้เป็นรูปธรรมในการไม่ประมาทตนของความโลภ ความเห็นแก่ได้ โดยไม่คำนึงถึงผลได้ผลเสีย แก่ตนเองและผู้อื่นอย่างละเอียด จึงมีพระราชดำรัสที่มีการกล่าวอ้างอยู่เสมอว่า

“ การจะเป็นเช่นนั้นไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เราพออยู่ พอกิน และมีเศรษฐกิจ การเป็นอยู่แบบพอมีพอกิน หมายความว่า อุ้มชูตัวเองได้ ให้มีพอเพียงกับตัวเอง ”

จากการศึกษาพระราชดำรัสเศรษฐกิจแบบพอเพียงพระองค์ ใช้คำภาษาอังกฤษว่า “self sufficient economy” ซึ่งมีนักเศรษฐศาสตร์ให้ความหมายจากพจนานุกรมของ Webster ได้ว่า “สามารถบรรลุเป้าหมายหรือสำเร็จวัตถุประสงค์ได้ด้วยตนเองโดยไม่จำเป็นต้องขอความช่วยเหลือจากคนอื่นหรือคนภายนอก พร้อมทั้งอ้างพระราชดำรัสที่ให้ความหมายว่า ให้พอมีพอใช้ได้ด้วยตนเองให้ยืนบนขาตนเองได้ คือยืนได้โดยไม่หกล้ม ไม่ต้องยืมขาคนอื่นเขามา”

จากพระบรมราโชวาทที่ทรงห่วงใย ทุกข์ร้อนของพสกนิกร เนื่องจากที่ผ่านมาประเทศไทยมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจในระดับสูง ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคมหลายด้าน สังคมมีแต่ความสับสน ซึ่ชนกับวัตถุนิยม มีค่านิยมแบบบริโภคนิยม สิ่งเหล่านี้ทำให้วิถีชีวิต และค่านิยมของสังคมเปลี่ยนไป พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระราชดำรัส “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อชี้แนะแนวทางในการดำเนินชีวิตให้แก่ชาวไทย และพระองค์ทรงเน้นย้ำแนวทางในการแก้ไขเพื่อให้หลุดพ้น สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ประเทศไทยยังขาดความรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง และหลงระเริงกับสิ่งฉาบฉวยต่างๆ คือ สังคมขาดภูมิคุ้มกันที่ดี

3.2 ความหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

สุเมธ ตันติเวชกุล (2544: 85) ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ การวางรากฐานอันมั่นคง และยั่งยืนของชีวิต

พัฒนาภรณ์ จัตโรโรจน์ (2545: 11) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิตของตนโดยการพึ่งตนเอง มีการประหยัด พัฒนาตนให้มีการเรียนรู้ภูมิปัญญา สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น รู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีคุณค่า อย่างยั่งยืน มีจิตสำนึกที่ดีต่อตนเองและสังคม ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ถือเป็นแนวทางที่คนไทยจะต้องเรียนรู้ เพื่อนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนที่เป็นกำลังของประเทศในอนาคต ครูจึงควรนำความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงส่งเสริมในโรงเรียน

เพชรภรณ์ รื่นรมย์ (2542: 8) ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การพยายามพึ่งตนเอง ช่วยตนเองให้มากที่สุดที่จะทำได้ให้ “พอมี พอกิน” โดยเฉพาะอาหารและที่อยู่อาศัยส่วนที่ไม่สามารถผลิตเองได้ก็แลกเปลี่ยนหรือซื้อจากภายนอกบ้าง แต่ควรซื้อและใช้ของจากที่ผลิตได้ในท้องถิ่นหรือในประเทศให้มากที่สุด พยายามก่อหนี้ให้น้อยที่สุด และควรมีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย และพอใจในสิ่งที่ได้รับมาขอบรรรมไม่ฟุ้งเฟ้อ ฟุ่มเฟือย เพื่อให้มีรายจ่ายไม่เกินรายรับ

ประเวศ วะสี (2540: 43) ให้ความเห็นว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง พอเพียงสำหรับทุกคน มีธรรมชาติพอเพียง มีความรักพอเพียง มีปัญญาพอเพียง เกิดความสมดุล เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เศรษฐกิจชุมชน เศรษฐกิจสมดุล หรือเศรษฐกิจพื้นฐาน ไม่มองเรื่องเศรษฐกิจแบบแยกส่วนแต่เป็น เศรษฐกิจที่อยู่บนความเข้มแข็งของชุมชน เป็นเครื่องมือพัฒนาเศรษฐกิจเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม อย่างเป็นบูรณาการ

เชาวเลิศ ขวัญเมือง (2542: 4) ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความสามารถของชุมชนเมือง รัฐ ประเทศ หรือภูมิภาคหนึ่ง ๆ ในการผลิตสินค้าและบริการทุกชนิด เพื่อเลี้ยงสังคม นั้นๆ ได้โดยไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยต่างๆ ที่เราไม่ได้เป็นเจ้าของ

ปิยนุตร หล่อไกรเลิศ (2547: 33) ได้ให้ความหมายว่า ความหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อาจมองได้ 2 ด้าน คือ มองอย่างวัตถุนิยมและมองแบบจิตวิสัย

1. มองอย่างวัตถุนิยม มองภายนอก คือ ต้องมีกิน มีใช้ มีปัจจัยสี่เพียงพอ ที่เราพูดว่า พอสมควรตามอัตภาพ ซึ่งใกล้เคียงกับคำว่าพึ่งตนเองได้ในทางเศรษฐกิจ
2. มองแบบจิตวิสัย ด้านจิตใจภายใน คือ คนจะมีความรู้สึกเพียงพอไม่เท่ากัน บางคนมีเป็นล้านก็ไม่พอ บางคนมีนิดเดียวก็เป็นการเพียงพอทางจิต

จากความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แนวทางที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิต แก่พสกนิกรชาวไทย เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวในการดำรงชีวิตของบุคคลไปจนถึงแนวทางดำเนินงาน ด้านต่างๆ ขององค์กรประกอบทุกระดับ โดยมีแนวปฏิบัติที่เป็นหลักสำคัญคือ การยึดทางสายกลาง ซึ่งประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีต่อการมีผลกระทบ ใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลง สำหรับสร้างภูมิคุ้มกันนั้นต้องอาศัยความรู้ และรอบคอบในการดำเนินงานทุกขั้นตอน รวมทั้งการเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจให้มีสำนึกในคุณธรรม เพื่อก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

3.3 ความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (2543: 11-12) กล่าวถึงความสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และแนวทางปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่า “ความพอเพียง” หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ต้องอาศัยความรอบรู้และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและดำเนินงานทุกขั้นตอน ขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติให้มีจิตสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสมมีความเพียร อดทน “เกษตรทฤษฎีใหม่” เป็นตัวอย่างปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” ด้านการเกษตรอย่างมีระบบ อย่างไรก็ตาม “เกษตรทฤษฎีใหม่” เป็นเพียงส่วนหนึ่งของการปฏิบัติตามแนว “เศรษฐกิจพอเพียง” เท่านั้น มิได้เป็นทั้งหมดของ “เศรษฐกิจพอเพียง” อย่างใดเพราะยังมีส่วนอื่นๆ อีกมาก

บุญชู ศรีเคลือบ (2550: 11) ได้สรุปความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียงดังนี้

1. เป็นแนวคิดที่มุ่งให้เกิดการพึ่งตนเองเป็นหลัก เป็นการใช้ศักยภาพของคนและแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด เพื่อให้ชีวิตตนเอง ครอบครัว และชุมชนอยู่รอด
2. ทำให้เกิดความเข้มแข็งในจิตใจ โดยยึดหลักพึ่งตนเอง (อัตตา หิ อัตตโน นาโถ) ทางพระพุทธศาสนา เมื่อพึ่งตนเองได้แล้ว ก็ทำให้จิตใจสงบ (สมาธิ) เข้มแข็งไม่วิตกกังวล
3. เกิดความร่วมมือ ร่วมใจ สมัคสมานสามัคคีในชุมชนเดียวกัน ก็จะมีความสุข (สุขา สังฆัสสะ สามัคคี)
4. แก้ปัญหาเศรษฐกิจได้ระดับหนึ่ง กล่าวคือ ถ้าพอมีพอกินแล้วก็จะทำให้ลดปัญหาความยากจนได้

จากความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียงที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่าเป็น ความจำเป็นที่จะต้องมีการมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ต้องอาศัยความรอบรู้และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ ทำให้เกิดความเข้มแข็งในจิตใจ เกิดความร่วมมือ ร่วมใจ สมัคสมานสามัคคีในชุมชนเดียวกัน และแก้ปัญหาเศรษฐกิจได้ระดับหนึ่ง กล่าวคือ ถ้าพอมีพอกินแล้วก็จะทำให้ลดปัญหาความยากจนได้

3.4 หลักการสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

หลักการสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีนักวิชาการนำเสนอไว้เป็นแนวทางดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550: 12-15) ให้หลักพิจารณาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงว่ามีอยู่ 5 ส่วนดังนี้

1. กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ทรงชี้แนวทางการดำรงชีวิตและปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤตเพื่อความมั่นคง และความยั่งยืนของการพัฒนา

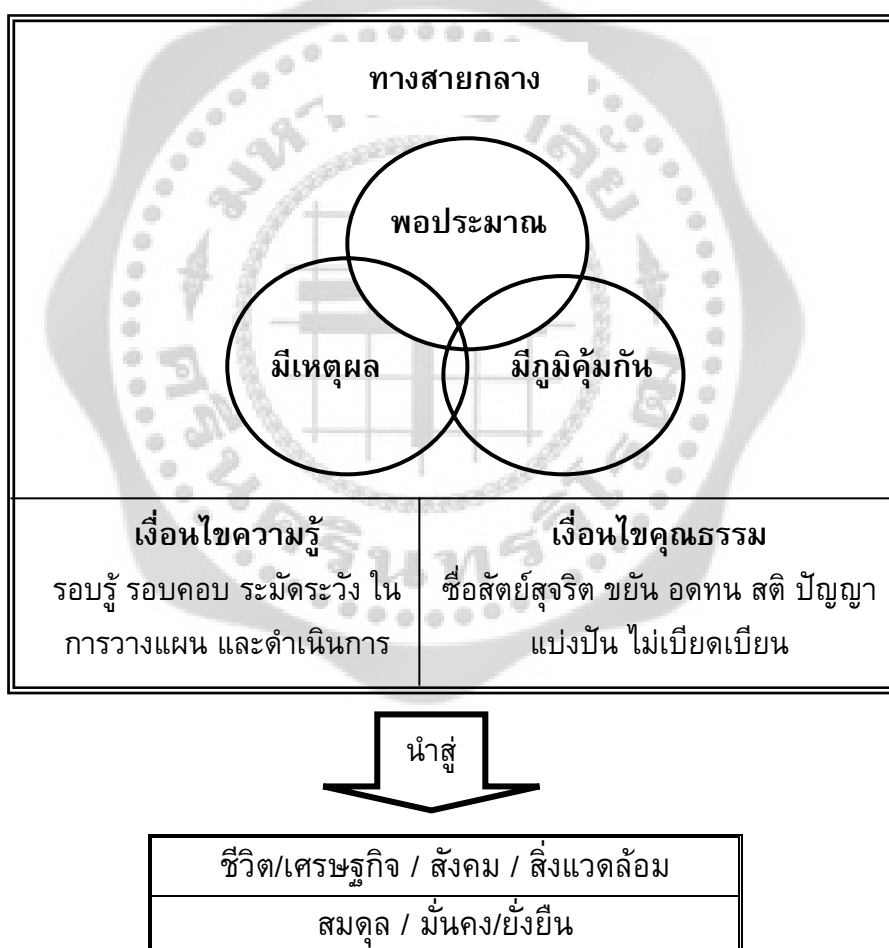
2. คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

3. คำนิยาม ความพอเพียงประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ พร้อมๆ กันดังนี้

3.1 ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

3.2 ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น จากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ

3.3 การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว จึงหมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

ภาพประกอบ 3 สรุปปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร. หน้า 15

4. เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับความพอเพียงนั้น ต้องอาศัยความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐานกล่าวคือ

4.1 เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้ เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบ ที่จะนำความรู้เหล่านั้น มาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

4.2 เงื่อนไขคุณธรรม ที่ต้องสร้างเสริม ประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญา ในการดำเนินชีวิต ไม่โลภและไม่ตระหนี่

5. แนวทางปฏิบัติและผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงทุกด้านทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้ และเทคโนโลยี

สมพร เทพสิทธา (2548: 10-11) ได้กล่าวถึง หลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญานำทางเพื่อการดำรงอยู่ในสังคมดังนี้

1. เป็นปรัชญาแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ

2. เป็นปรัชญาในการพัฒนาการบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง

3. จะช่วยให้เศรษฐกิจก้าวทันโลกยุคโลกาภิวัตน์ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

4. ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน

5. ต้องอาศัยความรู้รอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน

6. จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้สำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบ

ทิตินา แชมมณี (2543: 25) กล่าวถึง หลักการในการดำรงชีวิตจากแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้สามารถปรับตัวในการดำรงชีวิตได้ในสังคมอย่างมั่นคงเป็นสุข จะต้องพัฒนาให้คุณลักษณะดังนี้ คือ การพึ่งตนเอง การทำงาน การแก้ปัญหา การแสวงหาความรู้และข้อมูล การพัฒนาคุณภาพของตนเองและคุณภาพชีวิต

สุภาภรณ์ อินทองคง (2549: ออนไลน์) ได้ให้ความเห็นหลักการสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความพอเพียง ซึ่งอธิบายรายละเอียดไว้ดังนี้

1. ความพอประมาณ ได้แก่ ความพอดี ไม่มาก ไม่น้อย โดยเฉพาะในการอุปโภค บริโภคปัจจัยต่างๆ ในการดำรงชีพ เช่น กินพอประมาณ ดื่มพอประมาณ ใช้พอประมาณก็คือ กินดื่มใช้แต่พอดี พอเหมาะกับความต้องการของร่างกาย ขององค์กร ที่เรียกว่า กินเป็น ใช้เป็น อย่างประหยัด

2. ความมีเหตุผล ได้แก่ การคิด การพูด และการทำบนฐานของความรู้ที่มากและที่ไป ของเรื่องนั้นๆ ว่าเป็นอย่างไร มีเหตุปัจจัยอะไรเป็นตัวก่อให้เกิดจะหลุดออกจากเหตุนั้นได้โดยอาศัย ช่องทางใด และจะใช้วิธีการใด การรู้เหตุผลที่ว่านี้จะช่วยให้แก่ปัญหาต่างๆ ได้ และพัฒนาเรื่อง ต่างๆ ได้สำเร็จมากขึ้น

3. การมีระบบคุ้มกันผลกระทบ ทั้งจากภายนอกและภายใน ได้แก่ ความไม่ประมาท ขาดสติ จะคิด จะทำ จะพูดอะไรต้องระมัดระวัง ไม่ผลีผลามด่วนได้ต้องรู้เขารู้เราโดยเฉพาะผู้นำ ทุกระดับจะต้องตั้งตนอยู่ในความไม่ประมาท ต้องพร้อมที่จะรับและรุกได้เสมอ เพราะปรากฏการณ์ ทั้งสังคมวัฒนธรรม และธรรมชาติมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

จากหลักสำคัญของแนวเศรษฐกิจพอเพียง จะเห็นได้ว่าเศรษฐกิจพอเพียงมีแนวทาง ปฏิบัติที่มีประโยชน์ในสิ่งที่ตนเองมีอยู่ให้เต็มที่ ได้แก่ ทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรธรรมชาติ ที่มี เป้าหมายถึงจุดหมายคือให้บุคคล ชุมชน มีความเพียงพอในการดำรงชีวิต โดยยึดหลักการดังนี้คือ หนึ่งยึดหลักความประหยัด สองยึดถือการประกอบอาชีพที่ถูกต้อง สุจริต และยึดถือผลประโยชน์ ส่วนรวมเป็นหลัก

จากหลักสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร จึงได้ ขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา โดยมี ดร.ปริยานุช พินุลย์สรารุช เป็นประธาน ได้เชิญผู้อำนวยการสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร มาเป็นคณะกรรมการในการขับเคลื่อน ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงร่วมกัน ได้มีการจัดประชุมร่วมกันหลายครั้ง ซึ่งในแต่ละครั้งคณะกรรมการ ขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จะรายงานความก้าวหน้าของหน่วยงานของตน และสำนัก การศึกษากรุงเทพมหานครที่ได้ดำเนินงาน โดยมีการจัดทำโครงการโรงเรียนต้นแบบเศรษฐกิจ พอเพียงตามแนวพระราชดำริ โดยใช้งบประมาณประจำปี 2549 ซึ่งกรุงเทพมหานครได้กำหนดยุทธ ศาสตร์ในการส่งเสริมเศรษฐกิจเมือง ตามแผนการบริหารงานราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2548-2551 โดยมุ่งหวังให้ประชาชนของกรุงเทพมหานคร สามารถอยู่อย่างตั้งตัวและเติบโต ได้ด้วยการน้อมนำกระแสพระราชดำรัสเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพ ชีวิตและสิ่งแวดล้อมของกรุงเทพมหานคร ภายใต้แนวคิดที่ว่า ชีวิตกรุงเทพมหานคร ชีวิตพอเพียง เพื่อความสุขแบบพอเพียง ซึ่งสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร มีหน้าที่ดูแลการจัดการศึกษาของ โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยขณะนี้ มีโรงเรียนสังกัดทั้งสิ้นจำนวน 435 โรงเรียน ครอบคลุม พื้นที่ 50 สำนักงานเขต ซึ่งมีทรัพยากรและสภาพภูมิศาสตร์ตลอดจนจุดเน้นในการพัฒนาที่แตกต่างกันไป และจากการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Base Management) ส่งผลให้การดำเนินงานจัดการศึกษาของโรงเรียนในแต่ละสำนักงาน เขตมีรูปแบบและลักษณะที่หลากหลายตามบริบทของพื้นที่ ประกอบกับสำนักการศึกษาได้มี

นโยบายสนับสนุนและส่งเสริมโครงการเกษตรปลอดสารพิษในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง จนถึงขณะนี้ มีโรงเรียนจำนวนมากที่ดำเนินการจนประสบความสำเร็จ พร้อมทั้งเผยแพร่ความรู้สู่ชุมชนและโรงเรียนอื่นได้เป็นอย่างดี ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับแนวนโยบายของกรุงเทพมหานคร สำนักการศึกษาในเรื่องการส่งเสริมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา จึงเห็นควรที่จะมีการ สร้างเสริมเติมเต็มในส่วนของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริแก่โรงเรียนที่ได้ดำเนินการ ประสบผลสำเร็จ และสมัครใจเข้าร่วมโครงการเพื่อเพิ่มศักยภาพในการดำเนินการ ด้านการส่งเสริม การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานดังนี้

1. เพื่อสนับสนุน และส่งเสริมโรงเรียนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ให้เป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ของกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อปลูกจิตสำนึกให้แก่เยาวชน และประชาชนในการดูแลรักษา สิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร โดยยึดชีวิตพอเพียง เพื่อความสุขแบบพอเพียง
3. เพื่อส่งเสริมให้โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เกิดแนวทางในการพัฒนาและสร้าง แหล่งการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในบริบทของตนเองในแต่ละพื้นที่

4. การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

สภาพเศรษฐกิจและสังคมของไทยในปัจจุบันอยู่ในภาวะวิกฤต ซึ่งส่งผลกระทบอย่างรุนแรง ต่อวิถีการดำเนินชีวิตของคนไทยโดยส่วนรวม รัฐจึงหาแนวทางหรือวิธีการต่างๆ ที่จะช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจ และความเป็นอยู่ของคนไทยให้ดีขึ้น แนวทางหนึ่งที่รัฐนำมาปฏิบัติคือการนำแนวพระราชดำรัส เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพัฒนาแบบพึ่งตนเองมากำหนดเป็นนโยบายเพื่อให้หน่วยงานต่างๆ นำไปดำเนินการให้บังเกิดอย่างจริงจังและยั่งยืน ในส่วนของกระทรวงศึกษาธิการ ก็มีแนวนโยบายที่จะนำแนวพระราชดำรัสเศรษฐกิจพอเพียงบูรณาการเข้าไปในหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ สถานศึกษาได้นำหลักการและแนวคิดไปจัดเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ โดยสอดแทรกหรือบูรณาการ เข้าในการเรียนการสอนปกติ (กรมวิชาการ. 2542: 44-50) สกุลรัตน์ กุมุทมาศ (2550: 99) กล่าวถึง การบริหารงานตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อุบลราชธานี เขต 3 พบว่า ผู้บริหารการศึกษาบริหารงานโรงเรียนโดยเน้นการสร้างความปลอดภัย เป็นอันดับหนึ่ง ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของ สุนัย เศรษฐบุญสร้าง (2549: 202) ที่วิจัยการบริหารงาน ราชการ โดยเน้นความปลอดภัยทุกๆ ด้านในการบริหารจัดการทางการบริหารการศึกษา ขณะเดียวกัน ผลการวิจัยครั้งนี้ตรงกับงานวิจัยของ เณลิ้ม พรกระแสน (2545: 11) ที่พบว่าผู้บริหารส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับการบริหารงานบนพื้นฐานความรู้เป็นอันดับสุดท้าย ซึ่งความเป็นจริงการบริหารงาน ไม่ว่าในองค์กรใดควรจะเน้นความรู้ความสามารถของผู้บริหาร สนั่น สุขเหลือ (2547: 52) กล่าวถึง บทบาทของผู้บริหารต่อการส่งเสริมโครงการตามแนวพระราชดำริ (เศรษฐกิจพอเพียง) ไว้ว่า บทบาท ผู้บริหารสถานศึกษาต้องปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับ การจัดกิจกรรมส่งเสริม เศรษฐกิจพอเพียงในด้านการวางแผน การดำเนินการ การประเมินผลตรวจสอบ และแก้ไขปรับปรุง ด้วยวิธีการที่มีระบบและขั้นตอนสอดคล้องสัมพันธ์กันซึ่งมีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงดังนี้

4.1 การให้ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

พิพัฒน์ ยอดพฤติการณ์ (2550: 63) กล่าวถึง พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่เกี่ยวกับเรื่องความรู้ว่า “ความรู้เป็นหลักฐานของงาน ผู้ที่ทำงานอย่างใด จำต้องมีความรู้ในเรื่องนั้นก่อนเป็นเบื้องต้น ส่วนความคิดช่วยความรู้ คือช่วยให้ใช้ความรู้ได้ถูกต้อง เช่น จะใช้อย่างไร ที่ไหน เมื่อใด เมื่อมีความรู้สำหรับงาน มีความคิดสำหรับพิจารณาใช้ความรู้ได้ถูกต้องแล้ว ย่อมทำงานได้ผลดี ยากที่จะผิดพลาด ความรู้ความคิดจึงไม่ควรแยกออกจากกัน

พื้นฐานความรู้(Back of Knowledge) การเรียนรู้ที่ได้มาจากการกลั่นกรองและเก็บความรู้ในรูปแบบต่างๆ ที่จะส่งผลต่อวิธีคิด วิธีปฏิบัติ ความเชื่อ บุคลิกภาพทางความคิดตลอดจนแนวทางในการแก้ปัญหาต่างๆ เพราะความรู้ที่ได้มาหลายรูปแบบมีหลายขั้นตอนในการฝึกฝน แต่ถ้าจะเน้นให้เห็นชัดเจนผู้ที่มีการศึกษาสูง มีประสบการณ์ กับผู้ที่ขาดโอกาสทางการศึกษา จะมีความคิดแตกต่างกันคนละแนว คนละความเชื่อ ทั้งนี้เนื่องจากการฝึกฝนของแต่ละสาขาวิชา (อุษณีย์ โพธิ์สุข; และคนอื่นๆ. 2544: 18)

สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์ (2550: 27) กล่าวว่าไว้ว่าการสร้างองค์ความรู้ความคิด ให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลนั้น หากมีองค์คุณสมบัติและมีจิตใจที่สมบูรณ์แล้ว จะเป็นทรัพยากรที่สำคัญ ช่วยให้บุคคลนั้นดำรงอยู่อย่างมั่นคงและราบรื่น ส่งผลให้มีความสามารถบำเพ็ญประโยชน์สุขเพื่อตนเองและส่วนรวมได้

พิพัฒน์ ยอดพฤติการณ์ (2550: 64) ได้อันเชิญพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่า “ความรู้ที่ได้ผลนั้น ต้องเป็นความรู้ที่ถูกต้อง แม่นยำ ชำนาญ นำมาใช้ในการได้ทันที และนอกจากความรู้ด้านลึก คือวิชาเฉพาะสาขาที่ศึกษามาโดยตรง ความรู้ด้านกว้าง คือ วิชาการอื่นๆ ทัวไป ย่อมเป็นปัจจัยประกอบส่งเสริมอีกส่วนหนึ่งด้วย”

ลักษณะของความรู้

ครรชิต มาลัยวงศ์ (2544ก: ออนไลน์) ได้กล่าวถึงความรู้โดยทั่วไปที่มีทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมไว้ 3 ลักษณะ ด้วยกันคือ

1. Tacit Knowledge เป็นความรู้ที่ยากที่จะถ่ายทอดมาเป็นคำพูดให้คนอื่นเข้าใจได้ ความรู้เหล่านี้มักจะเกี่ยวข้องกับประสาทที่กำหนด หรืออธิบายได้ยาก เช่น ความรู้เกี่ยวกับกลิ่นหอมต่างๆ ซึ่งได้แต่อธิบายว่าคล้ายกับกลิ่นอะไร ตาไม่สามารถอธิบายกลิ่นนั้นโดยตรง ยกตัวอย่างทางรูปธรรม เช่น เมื่อเรากล่าวถึงข้าวหอมมะลิ เรากำลังเปรียบเทียบว่าข้าวมีกลิ่นหอมเหมือนดอกมะลิ แต่ถ้าหากคนฟังไม่รู้จักดอกมะลิ ไม่ทราบว่กลิ่นดอกมะลิเป็นอย่างไร เราก็ไม่สามารถจะอธิบายกลิ่นนี้ได้โดยไม่ต้องอ้างอิงกลิ่นอื่น

2. Explicit Knowledge เป็นความรู้ที่เห็นได้ชัด สามารถเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรได้ สามารถอธิบายออกมาได้ตรงๆ เช่น นักคณิตศาสตร์สามารถเขียนสูตรสำหรับการหาค่าอนุสมพันธ์ของ $\sin x$ ดังนั้นความรู้ลักษณะนี้จึงถ่ายทอดต่อไปได้ง่าย

3. Implicit Knowledge เป็นความรู้ภายในองค์กรที่อาจจะไม่เห็นชัดเจน เช่น ความรู้แฝงอยู่ในโครงสร้างองค์กร กระบวนการปฏิบัติงาน กฎระเบียบ ข้อบังคับ

ความรู้โดยทั่วไปนั้นมีลักษณะเป็นนามธรรม แต่การจัดเก็บหรือถ่ายทอดนั้นจำเป็นต้องแปลงให้เป็นรูปธรรม หรือมีลักษณะทางกายภาพที่สัมผัสรับรู้ได้ไม่ว่าจะเป็นโดยมนุษย์ หรือคอมพิวเตอร์ รูปแบบที่ง่ายที่สุดคือข้อความ (Text) ซึ่งเป็นการเรียบเรียงความรู้ออกมาเป็นข่าว บทความ หรือข้อเขียนต่างๆ ความรู้ที่จัดเก็บในหนังสือนั้นมีมากมายมหาศาล แต่เดิมการเข้าถึงโลกความรู้ที่เป็นข้อความทั่วโลกกระทำได้ยาก แต่ปัจจุบันนี้ระบบอินเทอร์เน็ตทำให้มนุษย์ทุกมุมโลกเข้าถึงข้อความที่เป็นความรู้ได้อย่างสะดวกและเท่าเทียมกัน

แหล่งที่มาของความรู้

นอกจากนี้ ครรชิต มัลลียงศ์ (2544ข : ออนไลน์) ได้ให้ความเห็นต่อผู้บริหารที่สนใจในเรื่องจัดการความรู้ว่าแหล่งความรู้ในโรงเรียนมีมากด้วยกัน แหล่งความรู้ที่น่าสนใจได้แก่

- 1) คำแนะนำ อาจจะได้รับจากหน่วยเหนือ เช่น กรม หรือกระทรวง หรืออาจจะมาจากผู้บริหาร หรือผู้เชี่ยวชาญ คำแนะนำบางเรื่องเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้รับอาจไม่เคยทราบมาก่อน
- 2) ตำรา เป็นแหล่งความรู้สำคัญที่เรารู้จักกันมานานแล้ว ตำราไม่จำเป็นต้องอยู่ในรูปกระดาษอย่างเดียว แต่อาจเป็นรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ หรือในรูปอื่นๆ ก็ได้ เช่น จาริกวดโพธิ์ที่เป็นศิลา ก็เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีมาเกือบสองร้อยปี
- 3) การค้นคว้าวิจัย เป็นบ่อเกิดความรู้ที่สำคัญมาก โดยเฉพาะคือเป็นความรู้ใหม่ที่เพิ่งได้รับมาจากการศึกษาตรวจสอบ
- 4) การดูงาน เป็นบ่อเกิดความรู้มาตั้งแต่โบราณกาล แม้สมัยนี้คนไทยก็ยังนิยมไปดูงานต่างประเทศ ปัญหาก็คือทำอะไรจึงจะทำให้คนที่ไม่ได้ไปดูงานได้รับความรู้นั้นด้วย
- 5) การประชุม มีส่วนสร้างความรู้ระหว่างผู้เข้าร่วมประชุมด้วยกันมากเพราะลำพังการคิดอะไรคนเดียวอาจติดขัดและไม่รอบคอบ
- 6) หนังสือและสื่ออื่นๆ ก็เป็นแหล่งความรู้เช่นกัน อาทิ นิราศของเจ้าฟ้ากุ้งเป็นแหล่งความรู้ทางธรรมชาติที่ดี เทปโทรทัศน์เรื่องเส้นทางสายไหมก็ให้ความรู้ประสบการณ์ของครู Tacit ซึ่งครูแต่ละท่านก็ได้สั่งสมมานาน ความรู้เหล่านี้มีค่ามาก และเสียดายที่ครูจำนวนมากไม่ได้ถ่ายทอดประสบการณ์ออกมาเป็นอัตชีวประวัติหรือข้อคิดสำหรับให้คนรุ่นหลังได้ศึกษา

การทำงานร่วมกันในกลุ่มบุคลากรในองค์กรด้วยกันก็อาจจะเกิดความรู้ใหม่ๆ ได้ เช่นเดียวกับการประชุม การทำงานร่วมกันในที่นี้ได้แก่การทำวิจัยร่วมกัน การทำทีมกีฬา การทำงาน โครงการระดับท้องถิ่นร่วมกัน นอกจากในกลุ่มองค์กรด้วยกันแล้ว การทำงานกับผู้ที่ไม่ใช่บุคลากรภายในองค์กร อย่างเช่น การทำงานร่วมกับผู้ประกอบการในสมาคมผู้ประกอบการก็ทำให้เกิดความรู้ใหม่ๆ ได้ หรือแม้แต่ในการสอนนักเรียน บางครั้งครูกับนักเรียนก็สามารถสร้างความรู้ใหม่ได้เหมือนกัน

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา

สุเทพ เทโพบการ (2540: 6) ได้กำหนดวิธีการพัฒนาบุคลากร 3 เพื่อให้ได้รับความรู้ ดังนี้

1. การศึกษาเพิ่มเติมในสถานศึกษา
2. การฝึกอบรม
3. การพัฒนาตนเอง

สุนทร สุนันท์ชัย (2547: 87-94) ได้แนะนำวิธีการส่งเสริมความรู้ให้กับครูไว้หลายวิธี ดังนี้

1. ประชุมครูในลักษณะที่ส่งเสริมความรู้ครู
2. การอบรมครู
3. การจัดกลุ่มทดลองทางวิชาการ
4. การจัดกลุ่มศึกษาเรื่องหนึ่งเรื่องใดโดยเฉพาะ
5. การเยี่ยมห้องเรียนและศึกษาดูงานในโรงเรียนอื่น
6. การฟังปาฐกถา การบรรยาย การอภิปราย
7. การส่งเสริมผลงานทางวิชาการ
8. การสาธิต

พัฒนาภรณ์ ฉัตรวิโรจน์ (2545: 16) ได้กล่าวถึง บทบาทของผู้บริหารในการนำปรัชญา

เศรษฐกิจสู่สถานศึกษา โดยมีวิธีการดังนี้

1. เริ่มจากส่งเสริมให้ครูได้ศึกษารายละเอียดเศรษฐกิจพอเพียง เพราะเป็นเรื่องใหม่และให้ความสำคัญต่อสถานศึกษา ครูจึงควรมีความรู้ความเข้าใจ เห็นคุณค่าเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี เช่น ศึกษาจากเอกสารและสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง เชิญผู้ที่มีความสามารถเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นวิทยากร ศึกษาดูงานจากสถานที่จริงที่มีการจัดกิจกรรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. วิเคราะห์สภาพโรงเรียน เช่น สภาพพื้นที่ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ สภาพแวดล้อม เพื่อหาความพร้อมในการจัดกิจกรรมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

สรุปบทบาทของผู้บริหารในการให้ความรู้กับเพื่อนร่วมงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นพฤติกรรมปฏิบัติหรือแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการส่งเสริมความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ได้แก่ การให้คำแนะนำ การอบรม การประชุม การสัมมนาทางวิชาการ การอบรมเชิงปฏิบัติการ การอภิปราย การบรรยาย การศึกษาดูงาน การศึกษาเพิ่มเติม การติดตามให้คำปรึกษาเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง ให้เกิดเป็นองค์ความรู้ติดตัวและสามารถที่จะถ่ายทอดแนวคิดให้กับผู้อื่นและนำมาปฏิบัติในชีวิตประจำวันตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งนี้โดยอาศัยทักษะของผู้บริหารทุกๆ ด้าน

4.2 การจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การจัดการเรียนรู้ เป็นงานหลักของโรงเรียนเป็นกิจกรรมสำคัญที่สุดในกระบวนการใช้หลักสูตร เพราะเป็นกิจกรรมที่ใกล้ชิดกับนักเรียน และนักเรียนได้ปฏิบัติมากที่สุด คุณภาพของนักเรียนจึงขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนเป็นสำคัญ ดังที่มีผู้กล่าวไว้ดังนี้

กิตติมา ปรีดีดิลก (2532: 61) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารที่จะต้องทำการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม มีการสอนที่ถูกต้อง ตลอดจนมีการอำนวยความสะดวก เพื่อการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ เนื้อหาที่สอนยืดหยุ่นตามเหตุการณ์ สภาพท้องถิ่นและความสนใจของผู้เรียน

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535: 72) กล่าวว่า การเรียนรู้ หมายถึง กิจกรรมเกี่ยวข้องกับสื่อการสอน การจัดกิจกรรมระหว่างสอนและการทดสอบ เป็นต้น

กนก จันทร์ขจร (2535: 65-66) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ มีแม่บทใหญ่คือ ความมุ่งหมายในแผนการศึกษาชาติ วัตถุประสงค์ในการศึกษาในแต่ละระดับกำหนดไว้ที่จุดมุ่งหมายและหลักการของหลักสูตร โรงเรียนจะต้องดำเนินการจัดการเรียนรู้ให้เป็นไปตามหลักสูตรและนโยบายของหน่วยงานระดับสูงที่รับผิดชอบ

การจัดการเรียนรู้นั้น เป็นการจัดการศึกษาที่ต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ เป็นวิธีการที่ทำให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนทุกขั้นตอน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้

จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

แนวคิดในเรื่องการพัฒนาคนของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสอดคล้องกันหลายประการ ทั้ง 2 แนวคิดมีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การพัฒนาคนบนฐานความเชื่อว่าการพัฒนา หมายถึง กระบวนการที่ช่วยให้คนมีโอกาสในการที่จะปรับปรุงตนเอง และพัฒนาศักยภาพให้สามารถมีชีวิตที่มีคุณภาพ สร้างสรรค์ มีเสรีภาพและมีศักดิ์ศรี ทั้ง 2 แนวทางมีความเชื่อว่าการพัฒนาต้องมีความยั่งยืน เสมอภาค เคารพธรรมชาติและใช้ทรัพยากรธรรมชาติด้วยความระมัดระวัง

การจัดการศึกษากับแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เป็นเรื่องเดียวกัน เพราะทั้งสองอย่างก็สร้างขึ้นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และถ้าชีวิตคือการเรียนรู้ เศรษฐกิจพอเพียงก็เป็นการเรียนรู้เพื่อพัฒนาชีวิตให้ถูกต้องไม่เช่นนั้นแล้ว ชีวิตก็จะหาภาวะปกติไม่ได้เลย ฉะนั้นแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการกระตุ้นเตือนไปยังทุกมิติของสังคม ไม่ใช่เฉพาะเศรษฐกิจหรือการศึกษาเท่านั้น มิติทางสังคม การเมือง และวัฒนธรรม ก็ต้องนำไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับปรัชญานี้

(สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์. 2550: 76-79) การศึกษามีหลักการหรือความมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ ความคิด เป็นพื้นฐานบุคคลและสังคม ที่จะพัฒนาองค์ความรู้พื้นฐานรองรับพัฒนาที่สูงขึ้น การสร้างองค์ความรู้ องค์ความคิดต้องไม่แยกส่วนต้องบูรณาการในความรู้ความคิดของวิชาต่างๆ เข้าด้วยกันเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพการณ์พัฒนาองค์ความรู้ ความคิดนั้นจะต้องให้ครอบคลุม

1.1 ความรู้วิชาการด้วยการเรียนรู้หลักการทฤษฎี ทักษะปฏิบัติ ความรู้ในความคิดของเหตุผลไปสู่การปฏิบัติงานนั้น

1.2 ความรู้ปฏิบัติการมีทักษะในการทำงาน การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

1.3 ความรู้ในการรู้จักตนเอง ควบคุมตนเอง องค์กรความรู้ ความคิดใหม่ที่เกิดขึ้น ได้รับการสรรค์สร้างพัฒนาเป็นองค์ประกอบพื้นฐานในการพัฒนาตนเองและสังคมต่อไปในอนาคต

2. เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตพื้นฐานที่จำเป็นของบุคคลเพื่อให้ชีวิตที่เป็นสุข ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ด้วยความรู้จักจัดการตัวเอง สร้างความรู้ความเข้าใจ มีเจตคติที่ดี ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

3. เพื่อพัฒนาศักยภาพของตัวเอง เป็นการเตรียมความพร้อมให้กับบุคคลมีความมั่นใจค้นพบตนเองได้ มีวิธีดำเนินชีวิตที่เหมาะสมแก่สภาพและฐานะความแตกต่างของแต่ละบุคคลอย่างเพียงพอและเตรียมความพร้อมปัจจัยด้านความรู้ ความคิด จริยธรรม และคุณสมบัติที่เป็นทักษะที่สำคัญและจำเป็นในการดำรงชีวิตอันเป็นพื้นฐานนำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวมตามศักยภาพของตนในอนาคต

4. เพื่อพัฒนาสมรรถภาพเป็นการเสริมสร้างความสามารถของบุคคลโดยการนำความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ที่เป็นศักยภาพที่มีอยู่ในตัวบุคคลให้รู้จักประยุกต์ บูรณาการ ความรู้ ความคิด ทฤษฎี แนวปฏิบัติต่างๆ ตลอดจนทักษะโดยใช้ความสามารถของตนที่มีอยู่และได้รับการพัฒนา นำไปสู่การปฏิบัติบนพื้นฐานของคุณธรรม จริยธรรมที่สอดคล้องเหมาะสม เพื่อประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม

5. เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นการเสริมสร้างหล่อหลอม วางแผนรู้แบบให้บุคคลได้มีความรู้ ความคิด ความเข้าใจ มีเจตคติที่ดีและเหมาะสม มีเหตุผลเชิงจริยธรรม คัดเลือกแยกปฏิบัติเพื่อแสดงออกทางพฤติกรรมในการควบคุมตนเองและปรับตัวได้ เป็นคุณสมบัติของคนที่ได้รับการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น ได้แก่การรู้จักรับผิดชอบ ชั่วดี ละอาย ความซื่อ เก่งกล้าต่อบาป มีความซื่อสัตย์สุจริตทั้งกาย วาจา ใจ มีความกตัญญูรู้คุณต่อผู้มีอุปการคุณและแผ่นดิน ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอาเปรียบผู้อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีความขยันหมั่นเพียรประกอบกิจการงานด้วยความจริงใจและจริงจังอย่างต่อเนื่อง

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการด้านต่างๆ ของโลกยุคโลกาภิวัตน์มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจของทุกประเทศรวมทั้งประเทศไทย จึงมีความจำเป็นที่ต้องปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาแห่งชาติซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาการศึกษาของประเทศ เพื่อสร้างคนไทยให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพพร้อมที่จะแข่งขันและร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ในเวทีโลก (กรมวิชาการ. 2546: 1)

พระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้พัฒนาให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ซึ่งได้กำหนดให้การจัดการศึกษาตามหลักสูตรต้องเป็นไป เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม และ วัฒนธรรมแห่งความเป็นคนไทย ในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เปิด โอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่าง ต่อเนื่อง โดยกระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการพัฒนาหลักสูตรขั้นพื้นฐานมี หลักสูตรที่มีลักษณะเป็นแกนกลาง ซึ่งมีโครงสร้างของหลักสูตรที่ยืดหยุ่นได้กำหนดจุดมุ่งหมายไว้ให้ เป็นมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดเนื้อหาสาระและกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ในภาพรวม 12 ปี และมาตรฐานการเรียนรู้ในช่วงชั้นละ 3 ปี ทั้ง 8 กลุ่มสาระ คือ 1). สาระการเรียนรู้ภาษาไทย 2).สาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ 3).สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ 4).สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 5).สาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา 6).สาระการเรียนรู้ศิลปะ 7).สาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี 8).สาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เฉพาะในส่วนที่จำเป็นสำหรับ การพัฒนาคุณภาพชีวิต ความเป็นคนไทย ความเป็นพลเมืองดีของประเทศ การดำรงชีวิต และการ ประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ ในลักษณะ กรอบความคิดและหลักการกว้างๆ เพื่อให้ การจัดทำสาระในรายละเอียดของหลักสูตรเป็นรายปี หรือรายภาคตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน

หลักการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

เพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปตามแนวนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศ จึงกำหนดหลักการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไว้ดังนี้ (กรมวิชาการ. 2546: 4)

1. เป็นการศึกษาเพื่อเป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทยควบคู่กับความ เป็นสากล
2. เป็นการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาค และเท่าเทียมกัน โดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด สามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพ
4. เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้
5. เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบ ครอบคลุมทุกเป้าหมาย สามารถ เทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์

จุดมุ่งหมายหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดีมีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดมุ่งหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังต่อไปนี้ (กรมวิชาการ. 2546: 6)

1. เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์
2. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า
3. มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการมีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและเทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์
4. มีทักษะและกระบวนการโดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญญา และทักษะในการดำเนินชีวิต
5. รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองมีสุขภาพและบุคลิกที่ดี
6. มีประสิทธิภาพ ในการผลิต และการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าผู้บริโภค

7. เข้าใจประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
 8. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาสิ่งแวดล้อม
 9. รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์ และสร้างสิ่งดีให้งานและสังคม
- กล่าวโดยสรุป หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้กำหนดสาระการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มไว้เฉพาะส่วนที่จำเป็นในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับส่วนที่ตอบสนองความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนนั้น สถานศึกษาสามารถกำหนดเพิ่มขึ้นได้ ให้สอดคล้องและสนองตอบศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนการจัดเวลาเรียนดังกล่าวข้างต้น เป็นแนวทางสำหรับการจัดการศึกษาในระบบสถานศึกษา ส่วนการจัดการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยนั้น ให้พิจารณายืดหยุ่นเวลาเรียนตามสถานการณ์ และโอกาสที่เอื้อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้

แนวทางในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงเป้าหมายสำคัญของการจัดเรียนรู้ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง คือ การปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนรู้จักการใช้ชีวิตที่พอเพียง เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่างๆ ฝึกการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และแบ่งปันมีจิตสำนึกรักสิ่งแวดล้อม และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมค่านิยม เอกลักษณ์ ความเป็นไทยการจัดการเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ดำเนินการได้ 2 ส่วน ปริญญา พิบูลสวัสดิ์ (2550: 3) ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วย
 - 1.1 การสอดแทรกสาระเศรษฐกิจพอเพียงในหลักสูตรสาระเรียนรู้ในห้องเรียน
 - 1.2 การประยุกต์หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนอก

ห้องเรียน

การบรรลุเป้าหมายดังกล่าวข้างต้น ครูเป็นบุคลากรที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้ และปลูกฝังหลักคิดต่างๆ ให้กับเด็ก โดยครูต้องเข้าใจอย่างถูกต้อง สามารถวิเคราะห์ความพอเพียงไม่พอเพียงของตนเองและครอบครัวได้และทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง ซึ่งมีแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงดังนี้

1. จัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ การจัดทำหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากจะมีการจัดทำเป็นหลักสูตรหลักแล้ว ควรกำหนดให้มีการสอนแทรกในกลุ่มสาระวิชาต่างๆ เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ฯลฯ เพื่อช่วยให้เกิดการบูรณาการ ปรัชญาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในสาขาต่างๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของผู้เรียน ในทุกด้าน
2. จัดทำหลักสูตรให้ต่อเนื่องในทุกระดับการศึกษา การจัดทำหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง ควรจัดทำเป็นหลักสูตรต่อเนื่องในทุกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานไปจนถึงการอุดมศึกษา โดยสอดคล้องกับ พัฒนาการในแต่ละช่วงวัย
3. กำหนดกลไกส่งเสริมให้ครูมีแนวคิดและดำเนินชีวิตสอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การเรียนการสอนตามหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงอาจไม่ประสบความสำเร็จได้หากปราศจากครู ผู้สอนที่ คุณค่า มีความเข้าใจ ในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ นั้นหมายความว่า นอกจากที่ครูผู้สอนตามหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว ยังต้องเป็นผู้ที่ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วย จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีกลไกในการพัฒนาครูให้เอื้อต่อการสอนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแก่ผู้เรียน
4. กำหนดหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตครู สถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอน ในสาขาศึกษา ศาสตร์ ควรมีวิชาที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงรวมอยู่ด้วย เพื่อวางแนวคิดและวิธีการสอน ของครูผู้สอนให้สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงก่อนไปประกอบอาชีพครู
5. พัฒนาแนวทางดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงของครู โดยมุ่งเน้นให้ครูหันมาดำเนินชีวิตตามปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง จนสามารถเป็นแบบอย่างให้ผู้เรียนไปพร้อมกับการถ่ายทอดความรู้ตามหลักสูตร โดยส่งเสริมให้ครูหันมาดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง มีการส่งเสริมครูต้นแบบที่ดำเนิน ชีวิตตามแนวทางนี้ให้เป็นที่รู้จัก โดยการไม่ก่อกวนนี้สิน ไม่ใช้จ่ายเกินตัว มีการออมทรัพย์ รวมถึงการ ส่งเสริมการทำอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ โดยไม่กระทบต่อการปฏิบัติภารกิจครู
6. สร้างเครือข่ายและใช้ประโยชน์ การสร้างเครือข่ายเป็นกลไกหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอนตามหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาได้ เนื่องจากการสร้างเครือข่ายเป็นการดำเนินงาน ที่อาศัยการมีส่วนร่วม ซึ่งจะมีประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนทรัพยากร องค์ความรู้ระหว่างกัน เพื่อให้เกิด ประโยชน์กับทุกฝ่าย ซึ่งในความเป็นจริง สถานศึกษาแต่ละแห่งมีความจำกัดและความแตกต่างด้าน ทรัพยากร ดังนั้น จึงควรเปิดโอกาสให้มีการระดมและแลกเปลี่ยนทรัพยากรระหว่างสถานศึกษาและ องค์กรในพื้นที่นั้น

7. สร้างเครือข่ายระหว่างสถานศึกษาด้วยตนเอง การสร้างเครือข่ายช่วยระหว่างสถานศึกษาทำได้โดยการเชื่อมโยงระหว่าง ผู้บริหาร ครู ในสถานศึกษาแต่ละแห่ง เช่น การจัดตั้งเป็นเครือข่ายครูผู้สอนหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง เครือข่ายผู้บริหารโรงเรียนเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น เพื่อร่วมวางแผน แลกเปลี่ยนทรัพยากร องค์ความรู้ อันจะช่วยลดความจำกัดด้านทรัพยากรได้ โดยอาจให้เขตพื้นที่การศึกษาเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการในเรื่องนี้ร่วมด้วย

8. สร้างเครือข่ายระหว่างสถานศึกษากับชุมชน เครือข่ายส่วนนี้ช่วยในการนำองค์ความรู้ท้องถิ่น เข้ามาใช้พัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา เพื่อนำผู้เรียนเข้าสู่ การเรียนรู้จากวิถีการดำเนินชีวิตและสถานที่จริงภายในชุมชน และเป็นการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย ในทางปฏิบัติ โดยสถานศึกษาจะต้องมีการสร้างเครือข่ายร่วมกับปราชญ์ท้องถิ่น แกนนำเกษตรกรในชุมชน กลุ่มอาชีพต่าง ๆ ศูนย์พัฒนาอาชีพ กลุ่มแม่บ้าน ฯลฯ โดยประสานงาน มีการจัดกิจกรรมสม่ำเสมอ และกำหนดกลไกกระตุ้นให้เกิดความต่อเนื่อง

การสนับสนุนการเรียนรู้ตามหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงให้ประสบความสำเร็จได้นั้น จำเป็นต้องมีกลไกที่สามารถกระตุ้นให้สถาบันการศึกษามีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพ ดังนี้

1. จัดระบบการประเมินผล เป็นกลไกที่ควบคุมและผลักดันให้สถานศึกษาพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดขึ้นจริงตามกรอบที่กำหนด โดยให้สำนักงานรับรอง มาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ทำหน้าที่ในการพัฒนาระบบการประเมินผลตาม แนวทางเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเฉพาะเจาะจง ทั้งด้านการสอน สื่อการสอน ครูผู้สอน การเรียนรู้ของผู้เรียน ฯลฯ

2. จูงใจด้วยรางวัล เป็นกลไกกระตุ้นให้อีกรูปแบบที่เสริมแรงให้สถานศึกษามีการจัดการเรียนรู้ตามแนวหลักเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การจัดประกวดโรงเรียนตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีเงื่อนไขว่าสถาบันการศึกษาต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ และสามารถส่งผลกระทบต่อชุมชน ให้หันมาดำเนินชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงด้วย

การปลูกฝังปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เด็กและเยาวชนไทยผ่านระบบการศึกษา เป็นมิติใหม่ ที่ทุกฝ่ายควรให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่อง ไม่ควรปล่อยให้เป็นเพียงกระแสแค่ชั่วระยะหนึ่งแล้วเลือนหายไป สิ่งที่เราควรทำควบคู่กันไป คือ การสร้างจิตสำนึกร่วมในการดำเนินการตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา อันจะทำให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ ได้ตามเป้าหมายที่วางไว้

ทศนา แคมมณี (2543). ได้ให้กรอบความคิดแนวทางในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยการประยุกต์แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการศึกษา ดังนี้

1. ประยุกต์ในด้านจุดมุ่งหมายของการศึกษา

กระบวนการพึ่งตนเอง จะสามารถส่งเสริมคุณสมบัติที่พึงประสงค์จำนวนมาก ได้แก่ การรู้จักพึ่งตนเอง การดำรงชีวิตอย่างมีอิสระภาพ ความสามารถในการบริหารจัดการ ความสามารถในการทำงานและการแก้ปัญหา ความสามารถในการแสวงหาความรู้ และการนำไปใช้ในการปฏิบัติ

2. การประยุกต์ใช้ในการพัฒนาและการใช้หลักสูตร

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงช่วยให้เกษตรกรสามารถที่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมให้เกิดพอเพียงที่จะเลี้ยงตนเอง ให้ดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสมกับอัตภาพ การศึกษาจึงน่าจะทำหน้าที่ในด้านการพัฒนาสติปัญญาของบุคคลให้สามารถที่จะพึ่งตนเองในการดำรงชีวิตประจำวัน และแก้ไขปัญหาต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้ ดังนั้น หลักสูตรจึงควรประกอบไปด้วยสาระที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวัน และปัญหาในการดำรงชีวิต โดยบูรณาการความรู้ ทักษะและเจตคติ ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตเพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจและมีการพัฒนาในเรื่องนั้นๆ

หลักสูตรในอดีตเคยเป็นหลักสูตรรายวิชา ซึ่งมักจะมุ่งเนื้อหาสาระต่างๆ ที่อาจไม่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน การเรียนรู้เรื่องต่างๆ มีลักษณะแยกจากการกระทำ กิจกรรมประจำวัน ผู้เรียนจึงไม่สามารถนำสิ่งที่เรียนรู้มาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ แต่หลักสูตรปัจจุบัน มีลักษณะที่ส่งเสริมการเรียนรู้ในเรื่องที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตมากขึ้นหากมีการปรับสาระหลักสูตร โดยบรรจุกระบวนการพึ่งตนเอง เพื่อการพัฒนาเข้าไปในทุกหน่วยการเรียนรู้ตลอดจนหลักสูตร ก็จะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาคูณสมบัติที่พึงประสงค์อย่างมั่นคง ทำให้เกิดเป็นฐานแน่นหนาในการดำรงชีวิต และการเรียนรู้ในขั้นสูงๆ ขึ้นไป

3. การประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้

ในอดีตที่ผ่านมา ภาพการสอนที่ประจักษ์โดยทั่วไปคือ ครูมักจะมุ่งให้ข้อมูล ข้อความรู้แก่ผู้เรียนเป็นส่วนใหญ่ การวัดและประเมินก็เน้นที่การวัดความรู้ความจำ ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนมุ่งจดจำความรู้เป็นสำคัญ เพื่อที่จะให้สอบผ่านพฤติกรรมการสอนของครูไม่ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนากระบวนการคิด ซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาสติปัญญา ปัญหาพฤติกรรมการสอนของครูได้รับการวิพากษ์วิจารณ์เรื่อยมา และได้มีความพยายามในการแก้ปัญหาโดยตลอด แต่ก็ยังไม่ประสบความสำเร็จที่ต้องการ จนกระทั่งในปัจจุบัน หลักสูตรได้กำหนดให้ครูผู้สอนโดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ อันเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดและเรียนรู้กระบวนการแก้ปัญหาที่ก้าวได้อีกขั้นหนึ่ง

การจัดการเรียนรู้ที่มีลักษณะตามที่พึงประสงค์จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดหลักสูตรและการสอนพึงให้ความสำคัญและดำเนินการอย่างจริงจังต่อไป แนวการสอนดังกล่าวควรมีลักษณะสำคัญดังนี้

3.1 ควรจัดการเรียนรู้โดยยึดความมุ่งหมายหลัก ซึ่งได้แก่ กระบวนการพึ่งตนเอง หรือการพัฒนาเป็นแกนในการสอนตลอดหลักสูตร

3.2 ควรจัดการเรียนให้มีลักษณะที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้และได้เรียนรู้กระบวนการต่างๆ ที่จำเป็นซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอดและความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้อย่างแท้จริง

3.3 ควรจัดการเรียนรู้ ให้มีการเรียนรู้ทั้งทางด้านทฤษฎีและปฏิบัติควบคู่กันไปอย่างสมดุล เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างข้อความรู้กับการปฏิบัติจริงและส่งเสริมการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสภาพการณ์ต่างๆ ให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสามารถและความชำนาญในการใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์

3.4 ควรจัดสภาพแวดล้อม กิจกรรมประจำวัน และวิถีชีวิตของครูและบุคลากรในสถานศึกษาให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนในเรื่องต่างๆ ที่ต้องการปลูกฝังให้แก่ผู้เรียน

4. ด้านการประยุกต์ใช้ในการวัดและประเมินผลการศึกษา

เมื่อครูเปลี่ยนพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ จากการให้ความรู้มาเป็นการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้แบบกระบวนการ การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน จึงต้องมีเกณฑ์และเครื่องมือในการจัดที่ถูกต้องและเหมาะสม

สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์ (2550: 55-56) กล่าวว่า การจัดการศึกษาพอเพียงมีแนว ดังนี้

1. การส่งเสริมให้บุคคลมีความรู้ ความคิด มีปัญหา มีวิธีการคิด รู้จริง รู้แจ้ง รู้ตลอด รู้เท่าทันตามเหตุผลความเป็นจริง รู้จักวิเคราะห์ บูรณาการองค์ความรู้ ค้นพบทางเลือกเพื่อประยุกต์สู่การปฏิบัติ เกิดทักษะการนำไปสู่การดำรงชีวิตที่เหมาะสม

2. การส่งเสริมให้บุคคลมีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้ ความเข้าใจในคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม มีเจตนาที่ดี มีทักษะในการคิดอย่างมีเหตุผลเชิงคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดำรงชีวิตอยู่บนพื้นฐานความซื่อสัตย์ สุจริต จริใจ มีวินัย มีความอดทน อดกลั้น อดออม มีความขยันหมั่นเพียร เสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวม

3. การส่งเสริมให้บุคคลมีความรู้ ความเข้าใจทักษะในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบพึ่งตนเองได้ และพัฒนาคุณภาพชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพของสังคม ยุคสมัยและศีลธรรมที่ดีงาม

จากแนวทางในการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวพอสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์มีความรู้คู่คุณธรรม มีความคิด มีปัญญา มีวิธีคิดบูรณาการองค์ความรู้ประยุกต์สู่การดำรงชีวิต ส่งเสริมให้คนมีคุณธรรม จริยธรรม ดำรงชีวิตบนพื้นฐานความซื่อสัตย์สุจริต อดทน อดออม ขยันหมั่นเพียร เสียสละเพื่อส่วนรวม สามารถแก้ปัญหา และพัฒนาคุณภาพชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพของสังคม อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เกิดความสมดุล มีความพอเพียง โดยการส่งเสริมให้มีการศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยสอดคล้องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ทั้งทางด้านทฤษฎีและปฏิบัติควบคู่กันไปอย่างสมดุล และส่งเสริมการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

4.3 การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ

ในการดำเนินงานเศรษฐกิจพอเพียงนำไปสู่การปฏิบัติมีนักวิชาการได้ให้แนวทางไว้ดังต่อไปนี้

สุเมธ ตันติเวชกุล (2549: 289-290) กล่าวถึง การปฏิบัติตนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริจะต้องยึดหลักการสำคัญที่อาจจะแยกได้สำคัญ 5 ประการ

- 1) ด้านจิตใจ ทำตนให้เป็นที่ยังตนเอง มีจิตสำนึกที่ดีสร้างสรรค์ให้ตนเองและชาติโดยรวม
- 2) ด้านสังคม แต่ละสังคมต้องช่วยเหลือเกื้อกูลเชื่อมโยงกันเป็นการสร้างเครือข่ายชุมชน
- 3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ให้ใช้และจัดการอย่างฉลาด พร้อมทั้งหาทางเพิ่มมูลค่า
- 4) ด้านเทคโนโลยี (ภูมิปัญญาชาวบ้าน) จากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปเทคโนโลยี

เข้ามาใหม่ซึ่งมีทั้งดีและไม่ดี แยกแยะยาก แต่จะต้องมีพอสมควรเพื่อการดำรงชีวิตในพื้นที่บ้าน การพัฒนาจะต้องสอดคล้องกับภูมิหลังสังคม

5) ด้านเศรษฐกิจ ส่วนใหญ่นักพัฒนามักมุ่งที่จะเพิ่มรายได้ แต่ไม่ได้มุ่งลดรายจ่าย กล่าวคือ ต้องปรับทิศทางในเบื้องต้นดำรงชีพก็ตาม และละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์ในการค้าขาย ประกอบอาชีพแบบต่อสู้กันอย่างรุนแรง

ประเวศ วะสี (2540: 22) กล่าวว่า การจะไปสู่เศรษฐกิจพอเพียงได้ต้องอาศัยแนวทางดังนี้ เริ่มจากกระแสพระราชดำรัส สองแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ที่เน้นให้สังคมมีคุณธรรมนำความรู้ รู้เท่าทันโลก ครอบครัวย่อเยอ ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติสุข เศรษฐกิจมีคุณภาพ เสถียรภาพ และเป็นธรรม สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพและทรัพยากรธรรมชาติที่ยั่งยืน ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ที่กล่าวถึงการส่งเสริมความเข้มแข็งสังคมพื้นฐาน และพระพุทธศาสนา สอนที่การพึ่งตนเอง ความเอื้ออาทร ความพอเพียง ความสมดุล ความสะอาด ความสงบ ความสว่าง ความ เป็นชุมชน กิจกรรมทางเศรษฐกิจพื้นฐานที่หลากหลาย เช่น เกษตรกรรม หัตถกรรม อุตสาหกรรม การค้าขาย การทำการเกษตรผสมผสานโดยในแต่ละพื้นที่มีสระน้ำที่เก็บได้ตลอดปี ปลูกข้าว ปลูกผัก ปลูกผลไม้ ธรรมชาติได้สมดุล ชาวบ้านมีอาหารการกินอ่อมมาเหลือขายหลุดหนี้มีเงินเหลือเก็บ พ่อแม่ได้อยู่ด้วยกันครอบครัวมีความอบอุ่น

กระทรวงมหาดไทย (2541: 45-46) กล่าวถึง แนวทางปฏิบัติไปสู่เศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนพึ่งตนเองมีดังนี้

- 1) ทำการเกษตรแบบผสมผสาน ตามแนวทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 สนับสนุนให้เกษตรกรมีแปลง ไร่ นา สระน้ำที่เหมาะสมและมีการบริหารที่ดีให้เกิดประโยชน์มีประสิทธิภาพและประหยัดมากที่สุด
- 2) การจัดลานค้าชุมชน จัดเป็นตลาดให้ประชาชนนำผลผลิต ผลิตภัณฑ์ที่ได้ในชุมชนมาซื้อขายแลกเปลี่ยนกัน และเป็นจุดให้ภาคธุรกิจมาเลือกซื้อสินค้า เพื่อนำไปสู่การติดต่อซื้อขาย รวมทั้งเป็นเวทีการเรียนรู้ของประชาชนที่ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทักทายและประสบการณ์ซึ่งกันและกันโดยสนับสนุนให้องค์กรชุมชน เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มออมทรัพย์ จัดลานค้าชุมชนของตนเอง
- 3) การสร้างเครือข่ายร้านค้าชุมชน จัดตั้งร้านชุมชนโดยการสนับสนุนของหน่วยราชการ ฐ.ก.ส. หรือชุมชนรวมกันจัดตั้งเองเพื่อร่วมกันซื้อขายสินค้า ผลผลิตของชุมชนรวมทั้งส่งเสริมขยายเครือข่ายร้านค้าชุมชน

4) การพัฒนากลุ่มอาชีพ ในพื้นที่ชุมชนจะมีกลุ่มอาชีพหลากหลายซึ่งเกี่ยวเนื่องกับการผลิตภาคเกษตร เช่น การเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ การจัดสวน การแปรรูปผลผลิตการเกษตรและผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง โดยให้กลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกันมีการรวมตัวหรือติดต่อกันเพื่อพัฒนาอาชีพให้เข้มแข็ง

5) การทำฝักรือข่ายชุมชน สร้างระบบข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรชุมชนทั่วประเทศเพื่อให้หน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชน (NGO) ภาคธุรกิจ ทราบข้อมูล สถานะ ศักยภาพขององค์กรชุมชน เพื่อสนับสนุนติดต่อช่วยเหลือชุมชนได้อย่างเหมาะสม

6) การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนมุ่งพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กในชุมชน ให้ชุมชนมีแหล่งน้ำเพียงพอสำหรับการอุปโภค บริโภคเพื่อการเกษตร

7) ประชาคม จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นเวทีให้ประชาชนในชุมชน เข้ามาร่วมกันคิดร่วมรับผิดชอบร่วมแก้ปัญหาของชุมชน เป็นเวทีของชุมชน ภาคเอกชน NGO จะมีบทบาทสำคัญ ภาครัฐบาลจะคอยอยู่ห่างๆ ทำหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน ผลักดันให้เกิดเวทีประชาคมชุมชน

8) จัดตั้งศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จด้านการเกษตร เป็นศูนย์ให้ความช่วยเหลือแก่เกษตรกรทุกด้าน เช่น ความรู้การประกอบอาชีพเกษตร การผลิต การแปรรูปผลผลิต การเกษตรแนะนำ และสนับสนุนพันธุ์พืช แหล่งเงินทุน ตลอดจนการออกใบอนุญาตเกี่ยวกับการเกษตร เช่น การเคลื่อนย้ายสัตว์ การจับสัตว์น้ำ เป็นต้น

9) กลุ่มออมทรัพย์และจัดทุนหมุนเวียนในชุมชน เป็นการระดมหรือการออมทรัพย์ของคนในชุมชนเพื่อเป็นทุนหมุนเวียนในชุมชนสำหรับใช้จ่ายการผลิตและการลงทุนในกลุ่มการค้าต่างๆ ตลอดจนสวัสดิการของชุมชน เช่น การประกันสุขภาพการศึกษา โดยมุ่งให้ชุมชนช่วยเหลือสมาชิกชุมชนด้วยกัน

มยุรี พิมพ์สุวรรณ (2545: 54) ได้กล่าวถึง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ ดังนี้

1. สร้างความเข้าใจ เผยแพร่แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนรู้ และร่วมดำเนินการ
2. ประสานกับหน่วยงาน องค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชน ในท้องถิ่นเพื่อสร้างเป็นเครือข่ายในการดำเนินการ
3. สนับสนุน อำนวยความสะดวก นิเทศ ติดตาม และประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ

จากการทบทวนเกี่ยวกับการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติพบว่า การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ เป็นการปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการปฏิบัติจริงในเรื่อง การวางแผน การผลิต และการจัดการอย่างฉลาดประหยัด คุ่มค่า นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใช้ในชีวิตจริงมีแนวปฏิบัติที่เป็นหลักสำคัญคือ การยึดทางสายกลาง มีความพอประมาณ มีเหตุผล มีจิตสำนึกที่ดี ช่วยเหลือเกื้อกูลสังคม และเชื่อมโยงเครือข่ายชุมชน

แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา

การศึกษาเป็นการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ มนุษย์มีคุณค่าในตนเองและสามารถถ่ายทอดคุณค่านั้นเพื่อประโยชน์ต่อการสร้างสรรค์สังคมหากได้รับการปลูกฝังความรู้พัฒนาศักยภาพในด้านต่าง ๆ ผ่านกระบวนการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2550-2554 มีความตระหนักว่าสถาบันพระมหากษัตริย์ไทยมีคุณูปการต่อการศึกษาอย่างต่อเนื่องทุกยุคทุกสมัย ในการศึกษาของชาติเป็นอย่างยิ่ง ทรงมีแนวทางพระราชดำริ ในการพัฒนาการศึกษาที่มีคุณค่า และสามารถนำมาบูรณาการกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนและเยาวชนได้อย่างดี มีงานและโครงการเนื่องมาจาก โครงการอันพระราชดำริเป็นจำนวนมากที่กระทรวงศึกษาธิการต้องให้ความสำคัญในการดำเนินงานอย่างจริงจังและต่อเนื่องให้บังเกิดต่อนักเรียน เยาวชน และประชาชน ตามพระราชประสงค์ นอกจากนั้นในวโรกาสสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระบรมวงศานุวงศ์ กระทรวงศึกษาธิการโดยหน่วยงานสังกัดได้จัดให้มีโครงการเพื่อเทิดพระเกียรติ และเฉลิมฉลองเป็นจำนวนมากเช่นกัน แต่เมื่อเวลาผ่านไปอาจทำให้เกิดผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์ติดตามกระทรวงศึกษาธิการ จึงมีเจตจำนงที่สนองงานตามโครงการอันเนื่องมาจาก พระราชดำริ รวมทั้งงานและโครงการเพื่อเฉลิมพระเกียรติที่มี อยากรให้บังเกิดผลอย่างจริงจังต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ จึงจัดทำแผนดำเนินงานสนองพระราชดำริโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จึงได้มีนโยบายดำเนินการตามแนวพระราชดำรินำแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียนโดยมีเป้าหมาย ดังนี้

- 1) นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถนำมาใช้สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของนักเรียน วิถีชีวิตชุมชน และภูมิปัญญาชาวบ้าน สามารถพึ่งตนเองได้ และเป็นวิถีชีวิตที่ต้องการ
- 2) ครูและบุคลากรในโรงเรียนมีความรู้ ความเข้าใจและมีทักษะในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ
- 3) โรงเรียนสามารถดำเนินการเกษตรตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นแบบอย่างขยายสู่ชุมชน ทั้งในเขตบริการและพื้นที่ใกล้เคียง
- 4) โรงเรียนมีความตระหนักและเห็นคุณค่าในการดำเนินงานเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

การนำแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติทางการศึกษา

การนำแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทางด้านการศึกษาไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา (สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์. 2550: 58-61) กล่าวถึงวิธีหรือแนวทางในการจัดการศึกษาไว้ว่า

- 1) การส่งเสริมให้บุคคลมีความรู้ความคิด มีปัญญา มีวิธีคิด บูรณาการองค์ความรู้ ค้นพบทางเลือก สู่การปฏิบัติ

2) การส่งเสริมให้บุคคลมีคุณธรรม จริยธรรม มีความรู้ มีเจตคติ มีทักษะในการคิดอย่างมีเหตุผลเชิงจริยธรรม ดำรงชีวิตบนพื้นฐานความซื่อสัตย์สุจริต อดทน ขยันหมั่นเพียร เสียสละเพื่อส่วนรวม

3) การส่งเสริมให้บุคคลมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะในการแก้ปัญหา อย่างเป็นระบบพึ่งตนเอง พัฒนาคุณภาพชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพสังคม ยุคสมัยและศีลธรรม โดยมีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาดังนี้

3.1 ความรับผิดชอบทางการศึกษา ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

3.2 ครูอาจารย์ ผู้ปฏิบัติงาน ผู้ปฏิบัติ คือผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ครู อาจารย์ในสถานศึกษาต่างๆ

3.3 นักเรียน นักศึกษา ผู้เรียนเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในกระบวนการจัดการศึกษาที่จะได้รับการพัฒนาเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

3.4 ผู้ปกครอง ครอบครัว สังคม เป็นสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาพอเพียงเป็นอย่างยิ่ง

3.5 รัฐ ช่วงเวลาการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ตามสังคมโลก เราไม่ควรตามทุกเรื่องแต่ควรตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งความจริง

การจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปรียานุช พิบูลย์ (2550: 3) กล่าวว่า เป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือการปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนรู้จักใช้ชีวิตที่พอเพียง เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่างๆ ฝึกการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปัน มีจิตสำนึกรักสิ่งแวดล้อม และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมค่านิยม เอกลักษณ์ นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหา กิจกรรม ตามมาตรฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในวงชั้นต่างๆ ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 เน้นให้เด็กใช้ชีวิตพอเพียงระดับบุคคลและครอบครัว รู้จักช่วยเหลือตนเอง และรู้จักช่วยเหลืองานในครอบครัว แบ่งปันสิ่งของให้เพื่อน ช่วยเหลือผู้อื่น รู้จักวิเคราะห์รายรับรายจ่ายของตนเอง สอนให้เด็กเห็นคุณค่าของสิ่งของ ตระหนักถึงคุณค่าของเงินทอง จะได้ฝึกนิสัยประหยัด ฝึกจิตสำนึก และนิสัยพอเพียง ตามตารางมาตรฐานหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง ช่วงชั้นที่ 1 ดังนี้

ประถมศึกษาปีที่ 1	ประถมศึกษาปีที่ 2	ประถมศึกษาปีที่ 3
1. รู้จักช่วยเหลือตนเอง	1. ปฏิบัติหน้าที่ของตนเองและครอบครัวอย่างมีความรับผิดชอบ	1. รู้จักช่วยเหลือครอบครัวและชุมชน
2. ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด	2. รู้จักใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า	2. รู้จักเลือกใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า
3. รู้จักออม	3. มีวินัยในการใช้จ่าย	3. วิเคราะห์รายรับรายจ่ายของตนเอง
4. รู้จักการแบ่งปันสิ่งของที่มีให้กับผู้อื่น	4. รู้จักการแบ่งปันสิ่งของช่วยเหลือผู้อื่น	4. รู้จักเสียสละแบ่งปันทรัพยากรที่มี เพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม
-	5. ปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีความสุข	5. ชื่นชมและปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีความสุข

ช่วงชั้นที่ 2 ฝึกให้เด็กรู้จักประยุกต์ใช้หลักความพอเพียงในโรงเรียนและมีส่วนร่วมในการสร้างความพอเพียงในระดับโรงเรียนและชุมชนใกล้เคียง โดยเริ่มจากการสำรวจทรัพยากรต่างๆ ในโรงเรียนและชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลบำรุงทรัพยากรต่างๆ ทั้งด้านวัตถุประสงค์ เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญา วัฒนธรรม และรวบรวมองค์ความรู้มาเป็นข้อมูลในการเรียนรู้วิถีชีวิต ของชุมชน และเห็นคุณค่าของการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง ตามตารางมาตรฐานหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง ช่วงชั้นที่ 2 ดังนี้

ประถมศึกษาปีที่ 4	ประถมศึกษาปีที่ 5	ประถมศึกษาปีที่ 6
1. เข้าใจหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน	1. ปฏิบัติตนตามหลักแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	1. เข้าใจหลักแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. สำรวจสภาพปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนและเสนอแนวทางแก้ปัญหา	2. วิเคราะห์การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน	2. อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
3. เข้าใจสภาพรายรับรายจ่ายของตนเองและวางแผนการใช้จ่ายตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3. เข้าใจสภาพรายรับรายจ่ายของครอบครัวและนำหลักแนวคิดพอเพียงมาลดรายจ่ายและเพิ่มรายได้ให้ครอบครัว	3. วิเคราะห์วางแผนและจัดทำบันทึกรายรับรายจ่ายของตนเองและครอบครัวอย่างมีประสิทธิภาพ
4. สำรวจและเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น	4. มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน	4. รวบรวมองค์ความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้

ช่วงชั้นที่ 3 ประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับชุมชน มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน สามารถสำรวจ วิเคราะห์ความพอเพียงในระดับต่างๆ และในมิติต่างๆ ทั้งทางวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมในชุมชนได้ เห็นคุณค่าของการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาชุมชน และสามารถนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของแต่ละคน จนนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสู่ความพอเพียงได้

ตามตารางมาตรฐานหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง ช่วงชั้นที่ 3 ดังนี้

มัธยมศึกษาปีที่ 1	มัธยมศึกษาปีที่ 2	มัธยมศึกษาปีที่ 3
1. สสำรวจวิเคราะห์สภาพปัญหา แนวทางการพัฒนาชุมชน ด้านสังคมเศรษฐกิจบนพื้นฐานของหลักเศรษฐกิจพอเพียง	1. สสำรวจ วิเคราะห์ปัญหา แนวทางแก้ปัญหา การพัฒนาชุมชนด้านสังคมเศรษฐกิจบนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง	1. สสำรวจวิเคราะห์ปัญหา แนวทางแก้ไข การพัฒนาชุมชนด้วยสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น
2. สามารถนำหลักการแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ของตนเอง ครอบครัว ชุมชน	2. มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาพัฒนาชุมชนด้านสังคมเศรษฐกิจ บนพื้นฐานของหลักเศรษฐกิจพอเพียง	2. มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาพัฒนาชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นบนพื้นฐานของหลักเศรษฐกิจพอเพียง

จากการศึกษาการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาข้างต้นได้บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนรู้ และได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมกับแต่ละวัย

4.4 การบริหารแบบมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญมาในปัจจุบันนี้ ได้มีผู้กล่าวถึงแนวคิดของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

ทองใบ สุตชาวี (2543: 163-173) กล่าวถึงแนวคิดการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม เป็นกลไกของการบริหารงานที่มีลักษณะของความต่อเนื่อง (Continuum) ที่พิจารณาจากข้อจำกัดตัดสินใจ (Delegate) ให้ผู้ใต้บังคับบัญชา หรือกลุ่มผู้ใต้บังคับบัญชาได้ทำหน้าที่ในการตัดสินใจ สำหรับในโลกของความเป็นจริงแล้วจะพบว่า มีผู้บริหารเพียงเล็กน้อยที่ใช้สไตล์การบริหารแบบ

เผด็จการ (autocratic styles) หรือมอบอำนาจให้ลูกน้องอย่างสิ้นเชิง (delegation style) ส่วนใหญ่แล้วจะใช้สไตล์การบริหารงานอยู่ในระหว่างกึ่งกลางของข้อจำกัดจัดการและเมื่อเร็ว ๆ นี้เป็นที่ยอมรับตรงกันว่าการศึกษาวิจัยทางด้านการจัดการแบบมีส่วนร่วมทั้งในสังคมศาสตร์และการจัดการผู้นำองค์กรจะมอบอำนาจของการบริหาร และการจัดการให้บุคลากรได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ย่อมจะเป็นสิ่งที่จะช่วยให้นำไปสู่การวิเคราะห์และให้ข้อเสนอแนะ เพื่อการมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2545: 7-8) กล่าวว่า การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประเทศ ท้องถิ่นเป็นรากฐานของประเทศ ดังนั้นหากจะพัฒนาประเทศด้วยการศึกษาจึงจำเป็นต้องพัฒนาท้องถิ่นด้วยการศึกษาเป็นเบื้องต้น การศึกษาจำเป็นต้องสนองตอบความต้องการของประเทศ ขณะเดียวกันก็จำเป็นต้องตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นด้วยแต่ละท้องถิ่นอาจมีความต้องการที่คล้ายกันหรือแตกต่างกันบ้าง ดังนั้นถ้ารัฐมุ่งจัดการศึกษาสนองความต้องการของรัฐมากเกินไปก็จะละเลยท้องถิ่น หรือถ้าท้องถิ่นต้องการจัดการศึกษาสนองความต้องการของท้องถิ่นมากเกินไปจนขาดการตระหนักถึงความต้องการของรัฐ ดังนั้นจำเป็นต้องหาวิธีการ ในการจัดการศึกษาเพื่อสนองตอบความต้องการของแต่ละท้องถิ่นให้ได้และในขณะเดียวกันก็ต้องสนองตอบนโยบายและความต้องการของรัฐด้วย

จากการพัฒนาท้องถิ่นทั้ง 2 แนวคิด แนวคิดแรกเราให้เริ่มพัฒนาสถานศึกษาแล้วนำความเข้มแข็งของสถานศึกษาไปพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น อีกแนวคิดคือพัฒนาชุมชนก่อน เมื่อชุมชนและท้องถิ่นเข้มแข็งแล้วก็พัฒนาส่วนต่างๆ ของชุมชนซึ่งรวมไปถึงสถานศึกษาด้วย โดยใช้หลักการสำคัญในการจัดการศึกษาดังนี้

1. การกระจายอำนาจ หน้าที่ความรับผิดชอบไปให้สถานศึกษาเพราะสถานศึกษาตั้งอยู่ในท้องถิ่นย่อมทราบความต้องการของท้องถิ่นด้วย
 2. การมีส่วนร่วม ให้ผู้มีส่วนได้เสียหรือมีส่วนเกี่ยวข้อง (stakeholders) ของการจัดการศึกษาจำเป็นต้องเข้ามามีส่วนร่วม โดยการร่วมคิดร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบและร่วมประเมินผล ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและสถาบันทางสังคมอื่นๆ การมีส่วนร่วมที่ดีควรกระทำในลักษณะการเป็นหุ้นส่วน (partnership)
 3. ความโปร่งใส (transparency) มีความสุจริตและความเป็นธรรม
 4. ความสามารถที่จะตรวจสอบได้ (accountability) สามารถอธิบายสิ่งที่เราทำได้ ซึ่งจะนำไปสู่ความน่าเชื่อถือและความศรัทธา
 5. การคาดคะเนอนาคต สิ่งที่ทำไปในการบริหารจัดการจะต้องคาดคะเนได้ว่าจะเกิดผลลัพธ์อย่างไร จะมีปัญหาอุปสรรคอย่างไร สิ่งใดก็ตามที่สามารถคาดคะเนได้ก็จะลดความเสี่ยงลงได้
 6. ความเสมอภาค ที่สำคัญคือความเสมอภาคในโอกาสที่จะได้รับการศึกษา การลงทุนทางการศึกษา คุณภาพของการศึกษาที่จะได้รับ แต่สิ่งที่ต้องตระหนักเกี่ยวกับความเสมอภาค คือเมื่อเกิดความเสมอภาคอย่างหนึ่ง มักจะก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคอีกอย่างหนึ่ง
- สรุปได้ว่าแนวการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา คือ การที่โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกส่วน ได้เข้ามาร่วมแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนที่จัดขึ้น ในลักษณะการมีส่วนร่วมที่ดีควรกระทำในลักษณะการเป็นหุ้นส่วน (partnership) ก่อให้เกิดความผูกพัน

ประโยชน์ที่จะได้รับการจัดการแบบมีส่วนร่วม (Participation Usefulness)

การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้ได้รับข้อมูลข่าวสารเพื่อนำไปกำหนดนโยบายด้านต่างๆ ขององค์กรได้มีผู้กล่าวไว้หลายท่านดังนี้

สุรัฐ ศิลปอนันต์ (2543: 127) กล่าวว่า การสร้างทีมงานให้มีประสิทธิภาพผู้บริหารควรคำนึงถึงบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมาร่วมกันวางแผนตั้งแต่ต้นและที่ขาดเสียไม่ได้คือการมีส่วนร่วมของชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรประกอบด้านการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนด้วย

ไพโรจน์ พิทักษ์ทวยหาญ (2545: 21-24) ได้ให้แนวคิดวิธีการพัฒนาชุมชนที่นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน คือการเปิดโอกาสให้บุคคล และผู้แทนกลุ่มองค์กรต่างๆ ที่อยู่ในชุมชน ท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วม และรับผิดชอบในการกำหนดทิศทางในการพัฒนา ร่วมตัดสินใจอนาคตของชุมชน ร่วมดำเนินกิจกรรมพัฒนา และร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น จะช่วยให้ชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผนและการตัดสินใจ ร่วมสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานและสร้างการยอมรับ ความเป็นเจ้าของในฐานะสมาชิกของชุมชน เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ และเกิดความภูมิใจในผลงานที่ตนมีส่วนร่วม เกิดพลังของการสร้างสรรค์และรับผิดชอบต่อท้องถิ่น

อาคม ตรงเที่ยง (2547: 27) กล่าวว่า การจัดการศึกษาเป็นกระบวนการทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษากับความต้องการของสังคมในการมีส่วนร่วมพัฒนาการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น โดยอาศัยท้องถิ่น ภูมิปัญญาแหล่งเรียนรู้ประสบการณ์ของคนในสังคมท้องถิ่นนั้น เป็นเครื่องมือสนับสนุนการจัดการศึกษา โดยวิธีการที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมกัน รับผิดชอบ ร่วมกันผลักดัน ร่วมกันสร้างเสริมคุณค่าให้แก่งานและกันอย่างมีคุณภาพอันเป็นการพัฒนาคนเป็นคนที่สมบูรณ์

จิราพร ตั้งสุวรรณ (2546: 30) กล่าวถึงแนวคิดการมีส่วนร่วมการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารเชิงพฤติกรรมศาสตร์ ซึ่งส่งผลให้การทำงานบรรลุวัตถุประสงค์ และมีประสิทธิภาพทุกคน จะมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร โดยมุ่งมั่น ร่วมมือ อดทน ทำงานให้ดีเพื่อตนเองและเพื่อหน่วยงาน

ชาญชัย อาจินสมาจาร (2547: 62-64) กล่าวถึงประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นกลยุทธ์ที่สามารถหลีกเลี่ยงปัญหาการบริหารบางอย่างได้โดยการใช้องค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ

1. ความกระฉับในจุดประสงค์
2. มีความผูกพันและประสานงานมากขึ้นต่อการตัดสินใจ
3. การแก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างมีประสิทธิภาพ
4. ความสามารถในการปรับตัวสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง
5. การปรับปรุงใหม่

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2541: 33) กล่าวว่าไว้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีข้อดีหลายประการ ดังนี้

1. เป็นการสร้างสรรค์ให้มีการระดมสรรพกำลังจากบุคคลต่างๆ เช่น พลังความคิด สติปัญญา ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ เป็นต้น
2. เป็นการสร้างบรรยากาศและพัฒนาประชาธิปไตยในการทำงาน
3. ช่วยลดความขัดแย้งระหว่างผู้บริหารกับผู้ปฏิบัติงาน และเกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน มีส่วนช่วยให้ประสานงานกันดี
4. การบริหารแบบมีส่วนร่วมจะทำให้งานมีประสิทธิภาพและคุณภาพที่ดี เพราะจะมีความรับผิดชอบน้อย
5. ผลงานที่เกิดขึ้นจะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจแก่บุคลากรทุกคน เพราะทุกคนมีส่วนร่วมในความสำเร็จของงาน
6. ช่วยให้งานสำเร็จลงได้ในเวลาอันรวดเร็ว เพราะมีการแบ่งหน้าที่กันทำ
7. สร้างความสมดุลระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายปฏิบัติ

ธนาชัย ภูมาต (2547: 12-14) ได้ให้ความหมาย การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองไว้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษามีหลายรูปแบบ โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรอื่นๆ ได้ให้การสนับสนุนในความร่วมมือ เพื่อความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการจัดการศึกษาของบุตรหลาน

สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วม คือ การปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษาในส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้บุคลากร ชุมชน มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น หรือเสนอแนะ ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการและร่วมรับผิดชอบ เพื่อให้การทำงานบรรลุวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพ

5. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพ

ข้อมูลสถานภาพพื้นฐานที่เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

5.1 ตำแหน่ง

ตำแหน่งเป็นสถานภาพของบุคคลในสังคมได้จากการเป็นสมาชิกของสังคม ตำแหน่งจะกำหนดสิทธิหน้าที่ของบุคคลที่ติดต่อผู้อื่น ทั้งนี้เพื่อให้การติดต่อเป็นไปอย่างมีระเบียบแบบแผน บุคคลหนึ่งอาจมีหลากหลายตำแหน่งก็ได้ และเกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ เช่น บทบาทของผู้บริหารในระดับต่างๆ เช่น ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูวิชาการสถานศึกษา เป็นต้น

ศิริณญา อาจอำนวย (2542: 106) ได้ศึกษาการติดตามการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูงพบว่า ผู้บริหารที่มีตำแหน่งที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรม การปฏิบัติงานในภาพรวมรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมชาย ประวัติศรีชัย (2544: 18) ได้ศึกษาประสิทธิภาพของการบริหารโรงเรียนสีขาวของผู้บริหารสถานศึกษาพบว่า ครูใหญ่ที่มีการศึกษาสูงๆ จะช่วยให้การบริหารงานของโรงเรียนประสบความสำเร็จเพิ่มมากขึ้น ในทำนองเดียวกันผู้บริหารที่บริหารงานอยู่ในโรงเรียนนานๆ ประกอบกับได้สัมผัสผลลึกลับในรายละเอียดของงานรวมถึงได้ถึงงานด้วยความเข้าใจแล้ว ย่อมทำให้เกิดความรู้ และได้รับประสบการณ์ตรงทั้งที่เป็นปัญหา อุปสรรครวมถึงความสำเร็จได้มากขึ้น ประสบการณ์ในการทำงานก็มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

สมาน แก้วคำไสย์ (2545: 74) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าตำแหน่งเป็นสถานภาพทางสังคมที่คอยกำกับการปฏิบัติงานตามหน้าที่ เป็นปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวกับการรับรู้ เช่น บทบาทของผู้บริหารในระดับต่างๆ บทบาทของครูตามตำแหน่งหน้าที่ต่างๆ และพบว่า ผู้ที่มีตำแหน่งแตกต่างกัน มีการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ .05

จะเห็นได้ว่าตำแหน่งเป็นตัวบ่งชี้พฤติกรรมการบริหารของบุคคลและเป็นสิ่งที่คอยกำกับการปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลให้สอดคล้องกับตำแหน่ง ซึ่งคาดว่าน่าจะส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจของผู้บริหาร ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกเป็นตัวแทนอิสระในครั้งนี้

5.2 ประสบการณ์การปฏิบัติงาน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าประสบการณ์การปฏิบัติงานมีผลต่อตัวแปรตามที่ศึกษาดังนี้

โกสุม ผือโย (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารและครูโรงเรียนเอกชน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานต่างกัน มีบทบาทในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ประไพพรรณ ผ่องสวัสดิ์ (2549: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 ประกอบด้วยประเภทของบุคคล สถานที่ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและประเพณี และประเภทอาชีพและเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน พบว่า ผู้บริหารที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานต่างกัน มีการส่งเสริมการใช้แหล่งการเรียนรู้ต่างกัน

อรุณ สรรพคุณ (2549: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างาน ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการการบริหารงานหลักสูตรและงานวิชาการที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ด้านการติดตามผลการเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลงานวิจัยดังกล่าว จะเห็นได้ว่าประสพการณ์การดำรงตำแหน่งมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพ และการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกเป็นตัวแปรอิสระในครั้งนี้

5.3 ขนาดสถานศึกษา

ผู้วิจัยได้ศึกษาจากผลงานการวิจัยที่เกี่ยวกับขนาดสถานศึกษา ในฐานะที่เป็นตัวแปรอิสระดังนี้

สมักร เยาวภรณ์ (2539: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหากับปัญหาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ.2536 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ขนาดของโรงเรียนต่างกันมีระดับปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนขนาดกลางมีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่

บุญร่วม คิดการ (2542: บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การปฏิบัติตนตามคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาตามทัศนะของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม ตามทัศนะของครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ผลการวิจัยพบว่า ระดับการปฏิบัติตนตามคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา โดยส่วนรวมและเป็นรายด้าน มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ระดับการปฏิบัติตนตามคุณธรรมโดยส่วนรวมและเป็นรายด้านของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผู้บริหารในโรงเรียนขนาดเล็กมีระดับการปฏิบัติมากกว่าผู้บริหารในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ และผู้บริหารในโรงเรียนขนาดกลางมีระดับการปฏิบัติงานมากกว่าผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่

สุธาสนี วียาภรณ์ (2545: บทคัดย่อ) ได้วิจัยพบว่าระดับพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง พฤติกรรมบริหาร การสื่อสาร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อรุณ สรรพคุณ (2549: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างาน ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการการบริหารงานหลักสูตรและงานวิชาการที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน มีการปฏิบัติงานต่างกัน มีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ ด้านการติดตามผลการเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการวิจัยดังกล่าวทำให้คาดว่าขนาดสถานศึกษามีผลต่อการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผู้วิจัยจึงเลือกขนาดสถานศึกษาเป็นตัวแปรอิสระในครั้งนี้

ด้วยเหตุผลตามที่ผู้วิจัยได้กล่าวอ้างอิงเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงเลือกที่จะใช้ตำแหน่ง ประสพการณ์การปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษาเป็นตัวแปรอิสระในการวิจัยครั้งนี้

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยในประเทศ

นันทนา ชุตติแพทย์วิภา (2545: บทคัดย่อ) ผลของการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้ผลการวิจัยว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเนื่องจากองค์ความรู้ที่จัดให้ในแผนการสอนแต่ละเรื่องมีความสำคัญและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในสังคมปัจจุบัน เป็นสาระการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมและได้นำเอาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวปฏิบัติในการศึกษาค้นคว้า จึงมีส่วนกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจและศึกษาอย่างรู้แจ้ง โดยการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองอย่างมีเหตุผล

มยุรี พิมพ์สุวรรณ (2545: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินงานและความต้องการการแนะนำการดำเนินงานโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ ในโรงเรียนแกนนำเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การดำเนินงานโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยภาพรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง และมีความต้องการ การให้คำแนะนำการดำเนินงานโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยภาพรวม เป็นรายด้านและเป็นรายข้อ อยู่ในระดับปานกลาง ผู้บริหาร ครูรับผิดชอบโครงการ และนักเรียนในโครงการมีความต้องการแนะนำโครงการอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน

เสกสรรค์ สามสี (2545: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการประเมินโครงการเกษตรตามแบบเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ ในโรงเรียนแกนนำ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ โดยประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อมของโครงการ ปัจจัยเบื้องต้นของโครงการ กระบวนการดำเนินงานตามโครงการผลการวิจัยพบว่าสภาวะแวดล้อมของโครงการมีความเหมาะสมโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยเบื้องต้นของโครงการ โครงการมีความเพียงพอหรือความพร้อมในระดับปานกลาง และกระบวนการดำเนินงานได้รับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

สนั่น สุขเหลือ (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการส่งเสริมโครงการตามแนวพระราชดำริ(เศรษฐกิจพอเพียง) จังหวัดสุรินทร์ จากกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในจังหวัดสุรินทร์ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านนำโครงการมาปฏิบัติ และด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมของบุคลากรต่อการส่งเสริมโครงการตามแนวพระราชดำริ(เศรษฐกิจพอเพียง) ตามแนวคิดการบริหารงานคุณภาพวงจรเดมมิง ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินการ ด้านการประเมินผลการตรวจสอบ และด้านการปรับปรุงแก้ไข ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานทุกด้านไม่แตกต่างกัน

พัทตร์วิภา ตะเพียนทอง (2549: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา วิทยาศาสตร์และความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ใช้ กิจกรรมวิทยาศาสตร์ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า นักเรียนใช้ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่เรียนโดยชุดกิจกรรม วิทยาศาสตร์ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลหลังเรียนสูง กว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

6.2 งานวิจัยจากต่างประเทศ

รัสเซลล์ (Russell. 1967: 125-A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องความสามารถที่จำเป็นสำหรับ ครูใหญ่ในโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อศึกษาขั้นพื้นฐานและประสบการณ์ของครูใหญ่พบว่า ความสามารถของครูใหญ่ขึ้นอยู่กับความเข้าใจของงานนั้นๆ ซึ่งงานแต่ละอย่างต้องการความรู้ ความเข้าใจที่แตกต่างกัน ความสามารถของครูใหญ่ที่จำเป็นได้แก่ ความเข้าใจ ความสามารถในการ จัดเตรียม และความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณและปัญหาต่างๆ

แอกที (Agthe. 1980: 3067-3077-A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้บทบาทหน้าที่ครูใหญ่และ ครู ในงานวิชาการพบว่า ครูใหญ่บริหารงานอื่นๆ มากเกินไป ครูใหญ่และครูยอมรับว่าการปรับปรุง การเรียนการสอนต้องทำร่วมกันและครูใหญ่ จะต้องเปลี่ยนจากการสั่งการมาเป็นผู้ประสานงาน

เออร์บันสกี (Urbanski. 1981: 3486-A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้วิธีการสอน มโนคติ ทางเรขาคณิต โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในรัฐนอร์ทคา (Carolina) สหรัฐอเมริกา ผลการวิจัย พบว่า แต่ละวิธีให้ผลต่างกัน นั่นคือในการสอนนั้นถ้าครูเลือกวิธีสอน ให้เหมาะสมแล้ว จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีได้

แจคสัน (Jackson. 1986: 217) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมในห้องเรียนว่าเป็น สิ่งที่ซับซ้อนมาก ครูมีภาระหนักไม่อาจกำหนดแผนหรือวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมได้ เพราะต้อง รับผิดชอบหลายวิชา รับผิดชอบเด็กมากเกินไป ไม่สามารถระบุได้ว่าเวลาเหล่านั้นได้ถูกใช้อย่าง คุ่มค่าหรือเปล่า การปรับปรุงวิธีสอน การปรับหลักสูตร การค้นหาวิธีการใหม่ๆ ก็อาจช่วยปรับปรุง คุณภาพการศึกษา ได้ดีเท่ากับให้ครูเกิดความพึงพอใจ แจคสันให้ความเห็นเกี่ยวกับเด็กนักเรียนว่า ต้องให้เขาเรียนรู้ระบบ การให้คำชม การจัดการเรียนการสอน การประเมินผล

จอห์นสัน (Johnson. 1987: 3621-A) ได้ศึกษาเรื่องกิจกรรมการสอนเพื่อสร้างภาวะผู้นำ นักเรียนของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาในชนบท โดยการรับรู้และเข้ามาที่ส่วนร่วมในกิจกรรม เพื่อสร้างภาวะผู้นำของนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาย้อนหลัง 8 ปี และการคาดคะเนส่วนมากเห็น ว่าควรมีการเปลี่ยนแปลงการจัดกิจกรรมในปี 1984-1985 (ช่วง 8 ปีต่อไป) ผู้บริหารต้องการให้ครูมี การวัดผลให้เป็นมาตรฐานและมีหลักฐานสามารถตรวจสอบได้ และผู้บริหารส่วนมากต้องการ เปลี่ยนแปลงการวัดผลประเมินผลนักเรียนปี 1984-1985 มีความแตกต่างกันของการวัดผลแบบเดิม การเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดกิจกรรม เพื่อสร้างภาวะผู้นำของนักเรียน

คราฟ (Craft. 1988: 1633-A) ได้ทำการศึกษาทัศนคติของชุมชนต่อการจัดการศึกษา และระดับการมีส่วนร่วมในกิจการของโรงเรียน ที่จะทำให้ทัศนคติของชุมชนต่อโรงเรียนดีขึ้น จุดมุ่งหมายคือ ต้องการศึกษความสัมพันธ์ระหว่างระดับการมีส่วนร่วมสิ่งแวดล้อมของโรงเรียน กับทัศนคติต่อสถานศึกษาของรัฐ ผลการศึกษาพบว่า มีความสัมพันธ์กันระหว่างระดับทัศนคติกับระบบโรงเรียนแต่ละสิ่งแวดล้อม แต่ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติของชุมชนกับสิ่งแวดล้อมหรือทัศนคติของชุมชนกับระดับการเข้าร่วมในกิจการของโรงเรียน

ฮัทชิน (Hutchins. 1997: 1518) ได้ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะของผู้นำที่บ่งบอกถึงคุณภาพของความเป็นผู้นำจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนมัธยมปลายในรัฐเซาธ์แคโรไลนา โดยใช้แบบสอบถาม LBDQ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารที่มีอายุเฉลี่ย 40-50 ปี มีประสบการณ์การบริหารประมาณ 20-24 ปี จากการที่ผู้บริหารมีประสบการณ์ในการบริหารงานมาก จะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีคุณภาพที่เหมาะสมที่จะเป็นผู้นำในองค์กร

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่า งานวิจัยเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีน้อยมาก ส่วนใหญ่มักศึกษาการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเฉพาะรายวิชา สภาพปัญหาของครูในด้านการจัดการเรียนรู้ ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา เพราะผู้บริหารเป็นผู้ประสานงาน มีความเข้าใจ มีความสามารถในการเตรียมการ และมีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณต่างๆ เป็นอย่างดี

เอกสารและงานวิจัยที่ได้ศึกษาในครั้งนี้ มีความเกี่ยวข้องกับ ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง เพราะผู้บริหารเป็นบุคลากรหลักที่สำคัญในการจัดการเรียนรู้ ทั้งด้านการวางแผน ด้านการดำเนินการ ด้านการประเมินผลการตรวจสอบ และด้านการปรับปรุงพัฒนางานในโรงเรียนด้านต่างๆ เนื่องจากผู้บริหารเป็นผู้มีตำแหน่งที่สำคัญในโรงเรียนและเป็นผู้ในชุมชน เป็นผู้ที่สามารถในการสร้างแรงจูงใจ ในการบริหารงานของสถานศึกษา ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการบริหารงานมาก จะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีคุณภาพยิ่งขึ้น และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในด้านการจัดการเรียนรู้นั้นจะเห็นว่าการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และครูที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีความรู้ความสามารถในด้านการจัดการเรียนรู้ การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ มีความรู้ในเนื้อหาสาระวิชาที่สอนกว้างขวาง และจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของนักเรียนและชุมชน ซึ่งผู้บริหารเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้บุคลากรได้พัฒนาตนเอง เช่น การให้คำแนะนำ การส่งเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน เป็นต้น

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษานันทนวิทยา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ใน 4 ด้าน คือ ด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ และด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อนำผลการวิจัยมาพัฒนา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ประกอบด้วย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และครูปฏิบัติการสอน โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2551 จำนวน 737 คน จาก 16 โรงเรียน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และครูปฏิบัติการสอน โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2551 จาก 16 โรงเรียน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตาราง เครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie; & Morgan. 1970: 608) จากกลุ่มประชากรทั้งหมด 737 คน ได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 254 คน ซึ่งในการเลือกกลุ่มตัวอย่างกระทำโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละชั้นจากนั้นทำการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

โรงเรียน	จำนวนประชากร			กลุ่มตัวอย่าง		
	ผู้บริหาร	ครูปฏิบัติ การสอน	รวม	ผู้บริหาร	ครูปฏิบัติ การสอน	รวม
1. แก้วขำทับอุปลัมภ์	1	6	7	1	2	3
2. หมู่บ้านเกาะโพธิ์	1	9	10	1	3	4
3. วัดบัวผัน	1	10	11	1	3	4
4. คลองพิทยาลงกรณ์	2	22	24	2	7	9
5. วัดประชาบำรุง	2	22	24	2	7	9
6. ราชมนตรี (ปลื้ม-เชื่อมนุกูล)	3	33	36	3	11	14
7. วัดกก	3	42	45	3	12	15
8. วัดท่าข้าม	4	42	46	3	12	15
9. วัดแสงดำ	4	48	52	4	13	17
10. ศาลเจ้า (ห้าวนุกูลวิทยา)	4	50	54	4	14	18
11. วัดบางกระดี่	4	50	54	4	14	18
12. วัดหัวกระบือ	4	51	55	4	15	19
13. วัดเลา	4	59	63	4	17	21
14. วัดสะแกงาม	4	71	75	4	21	25
15. วัดกำแพง	5	72	77	4	22	26
16. บางขุนเทียนศึกษา	5	99	104	4	33	37
รวม	51	686	737	48	206	254

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูปฏิบัติการสอน โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยได้ทำการออกแบบสอบถาม โดยการศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่ง ประสบการณ์การปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษา ลักษณะของแบบสอบถามเป็นการเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ และด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ดังนี้

ระดับมากที่สุด	มีค่าเท่ากับ	5	คะแนน
ระดับมาก	มีค่าเท่ากับ	4	คะแนน
ระดับปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	3	คะแนน
ระดับน้อย	มีค่าเท่ากับ	2	คะแนน
ระดับน้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ	1	คะแนน

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาความรู้พื้นฐาน หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วกำหนดเป็นนิยามศัพท์ กรอบแนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. สร้างแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยใช้เนื้อหาครอบคลุมขอบข่ายบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยพัฒนามาจากแบบสอบถามของ มยุรี พิมพ์สุวรรณ (2545: 128-135) ด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนามาจากแบบสอบถามของ วินัย ประวันนา (2544: 127-138) ด้านการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ พัฒนามาจากแบบสอบถามของ เสกสรรค์ สามสี (2545: 136-142) และด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม พัฒนามาจากแบบสอบถามของ สนั่น สุขเหลือ (2547: 145-152)
3. นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อพิจารณาแก้ไขข้อบกพร่องให้มีความถูกต้อง ครบถ้วนตามขอบเขตนิยามศัพท์ที่ศึกษา หลังจากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ช่วยแนะนำตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) พร้อมทั้งตรวจสอบสำนวนภาษาที่ใช้ในแบบสอบถาม คัดเลือกคำถามที่มีดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.6 ขึ้นไป

ผู้เชี่ยวชาญที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่อผู้วิจัยประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้

- 3.1 อาจารย์ ดร.นิตย ไรจน์รัตนวณิชย์ อาจารย์ประจำภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 - 3.2 นายยุทธพน โพธิ์พุดตาล ผู้อำนวยการชำนาญการ โรงเรียนราชมนตรี (ปลื้ม-เชื่อมบุญกุล) สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร
 - 3.3 นายไพบูลย์ กล่อมบรรจง ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวัดเลา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร
 - 3.4 นายชุมพล วงษ์พิพัฒน์ ผู้อำนวยการชำนาญการ โรงเรียนวัดท่าข้าม สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร
 - 3.5 นางพัชรินทร์ ชมภูวิเศษ อาจารย์ประจำภาควิชาวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี
4. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงแล้วไปทดลองใช้กับผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากนั้นนำมาหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้รับความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.98
5. จัดทำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ นำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ได้ข้อมูลกลับคืนมาจำนวน 254 คิดเป็นร้อยละ 100

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ขอลงหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อขอความร่วมมือไปยังสำนักงานเขตให้ผู้บริหาร และครูปฏิบัติการสอนเป็นกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม
2. นำแบบสอบถาม พร้อมหนังสือราชการจากคณะบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และส่งแบบสอบถามไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปสอบถามและรับคืนด้วยตนเอง เก็บข้อมูลได้คิดเป็นร้อยละ 100

การจัดกระทำข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกระทำข้อมูล ดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ถ้าไม่สมบูรณ์คัดออก
2. แบบสอบถามตอนที่ 1 จำแนกข้อมูลตามตัวแปรที่ต้องการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร และครูปฏิบัติการสอน โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์การปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษา เพื่อหาความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

3. แบบสอบถามตอนที่ 2 ตรวจสอบให้คะแนนข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ตรวจสอบให้คะแนนแต่ละข้อตามเกณฑ์ ดังนี้

ให้คะแนน 5 เมื่อตอบในช่องมากที่สุด

ให้คะแนน 4 เมื่อตอบในช่องมาก

ให้คะแนน 3 เมื่อตอบในช่องปานกลาง

ให้คะแนน 2 เมื่อตอบในช่องน้อย

ให้คะแนน 1 เมื่อตอบในช่องน้อยที่สุด

4. นำแบบสอบถามที่ตรวจสอบความสมบูรณ์แล้วทั้งหมดให้ผู้เชี่ยวชาญด้านคอมพิวเตอร์และสถิติ คำนวณค่าทางสถิติต่างๆ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

นำผลคะแนนที่ได้มาหาค่าสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. แบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของการตอบแบบสอบถามสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) เสนอเป็นตารางประกอบความเรียง

2. แบบสอบถามตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ และด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายข้อ รายด้าน และรวมทุกด้าน โดยใช้เกณฑ์ของ ประคอง กรรณสูต (2537: 73) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	1.00-1.49	หมายถึง	มีระดับปฏิบัติน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย	1.50-2.49	หมายถึง	มีระดับปฏิบัติน้อย
ค่าเฉลี่ย	2.50-3.49	หมายถึง	มีระดับปฏิบัติปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	3.50-4.49	หมายถึง	มีระดับปฏิบัติมาก
ค่าเฉลี่ย	4.50-5.00	หมายถึง	มีระดับปฏิบัติมากที่สุด

3. เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจำแนกตามตำแหน่ง วิเคราะห์โดยใช้สถิติ t-test ทดสอบความแตกต่างกับตัวแปรตำแหน่ง และทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) กับตัวแปรประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษา

4. นำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 ค่าเฉลี่ย

1.2 ค่าร้อยละ (Percentage)

1.3 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติที่ใช้หาคุณภาพเครื่องมือ

2.1 หาความเที่ยงตรงทางเนื้อหา โดยการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง

(Index of Item-Objective Congruence : IOC)

2.2 หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค(Cronbach)

3. สถิติในการทดสอบสมมุติฐาน

3.1 สมมุติฐานข้อ 1 เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ตำแหน่ง และประสิทธิภาพการปฏิบัติงานต่างกัน โดยใช้สถิติการทดสอบค่าที (t-test)

3.2 สมมุติฐานข้อ 2 และข้อที่ 3 เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีขนาดสถานศึกษาต่างกัน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ กล่าวถึงสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล การนำเสนอผล การวิเคราะห์ข้อมูล และผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งประกอบด้วยสาระสำคัญตามลำดับ ดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์ข้อมูล การเสนอผลการวิจัย และการแปลความหมาย จากข้อมูล ผู้วิจัยขอเสนอสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
n	แทน	จำนวนผู้บริหารสถานศึกษา หรือครูผู้ปฏิบัติการสอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาใน t-distribution
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาใน F-distribution
SS	แทน	ค่าผลรวมกำลังสองของคะแนน (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลรวมกำลังสองของคะแนน (Mean Squares)
df	แทน	ระดับความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
p	แทน	ความน่าจะเป็นในการปฏิเสธสมมติฐาน
*	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเรื่อง การศึกษาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของบุคลากร โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร รายด้านและรายข้อ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ การปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพบุคคลของบุคลากร จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์การปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษาแสดงไว้ในตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของสถานภาพส่วนบุคคลของบุคลากร โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร

สถานภาพของบุคลากร	จำนวน (n=254)	ร้อยละ
ตำแหน่ง		
- ผู้บริหาร	48.00	18.90
- ครูปฏิบัติการสอน	206.00	81.10
รวม	254.00	100.00
ประสบการณ์การปฏิบัติงาน		
- น้อยกว่า 5 ปี	62.00	24.40
- ระหว่าง 5-10 ปี	55.00	21.70
- มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	137.00	53.90
รวม	254.00	100.00
ขนาดสถานศึกษา		
- เล็ก	11.00	4.33
- กลาง	18.00	7.09
- ใหญ่	225.00	88.58
รวม	254.00	100.00

จากตาราง 2 บุคลากรในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็นครูปฏิบัติการสอน ร้อยละ 81.10 ประสบการณ์การปฏิบัติงานมากกว่า 10 ปีขึ้นไป ร้อยละ 53.90 และขนาดสถานศึกษาขนาดใหญ่ (801 คนขึ้นไป) ร้อยละ 88.58

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้
ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน
สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวม รายด้าน และรายข้อ แสดงไว้ในตาราง 3 - 7

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริม
การจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขต
บางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้าน

การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ การปฏิบัติ
1. ด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.67	0.58	มาก
2. ด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.78	0.51	มาก
3. ด้านการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ	3.71	0.58	มาก
4. ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม	3.78	0.57	มาก
รวม	3.73	0.52	มาก

จากตาราง 3 แสดงว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้
ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัด
กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 0.52) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน
พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการบริหารแบบ
มีส่วนร่วม ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.57) ด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.51) ด้านการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.58)
และด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.58) ตามลำดับ

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกเป็นรายด้าน และรายข้อ

ด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. ผู้บริหารให้คำแนะนำ ปรึกษาแก่บุคลากรในโรงเรียน ในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.85	0.62	มาก
2. ผู้บริหารประชุมชี้แจงให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.78	0.66	มาก
3. ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.80	0.69	มาก
4. ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรเข้ารับการสัมมนาทางวิชาการในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.76	0.73	มาก
5. ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุน อบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.77	0.72	มาก
6. ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุน ให้มีการอภิปรายเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา	3.66	0.72	มาก
7. ผู้บริหารพาคณะครู นักเรียน ไปศึกษาดูงานด้านการดำเนินงานตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.36	0.95	ปานกลาง
8. ผู้บริหารส่งเสริมให้ผู้ปกครองนักเรียนเข้ามาร่วมรับความรู้และฝึกปฏิบัติจริงในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.41	0.82	ปานกลาง
9. ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียน ได้พัฒนาความรู้ความเข้าใจและทักษะในการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.78	0.72	มาก
10. ผู้บริหารส่งเสริมจัดมุม หรือห้องความรู้ ให้เป็นแหล่งความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.52	0.82	มาก
รวม	3.67	0.58	มาก

จากตาราง 4 แสดงว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ข้อที่ 1 ผู้บริหารให้คำแนะนำ ปรึกษาแก่บุคลากรในโรงเรียน ในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.62) รองลงมาคือข้อที่ 3 ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.58) และข้อที่ 9 ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียน ได้พัฒนาความรู้ความเข้าใจและทักษะในการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.58) ยกเว้นในข้อที่ 7 ผู้บริหารพา คณะครู นักเรียนไปศึกษาดูงานด้านการดำเนินงานตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 3.36$, S.D. = 0.95) และข้อที่ 8 ผู้บริหารส่งเสริมให้ผู้ปกครองนักเรียนเข้ามาร่วมรับความรู้และฝึกปฏิบัติจริงในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 3.41$, S.D. = 0.82) อยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกเป็นรายด้านและรายข้อ

ด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง		$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1.	ผู้บริหารส่งเสริมให้มีการศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร และจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ บูรณาการหลักสูตรทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.81	0.71	มาก
2.	ผู้บริหารส่งเสริมการดำเนินการจัดทำแผนการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในแผนการจัดการเรียนรู้	3.81	0.75	มาก
3.	ผู้บริหารส่งเสริมการดำเนินการจัดทำแผนการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้	3.97	0.66	มาก

ตาราง 5 (ต่อ)

	ด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
4.	ผู้บริหารส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อปลูกจิตสำนึกของผู้เรียนในด้านคุณธรรม เช่น ความซื่อสัตย์ สุจริต ความเสียสละ ขยัน อดทน ความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต มีจิตสำนึกที่ดีต่อตนเองและสังคม โดยบูรณาการหรือสอดแทรกในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ	4.16	0.57	มาก
5.	ผู้บริหารส่งเสริมให้จัดการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนรู้จักพอประมาณ เช่น ใช้อุปกรณ์ในการบริโภคแต่พอดี พอเหมาะกับความต้องการของร่างกาย การวิเคราะห์รายรับ รายจ่ายของตน ความพอใจในการใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ หรูหรา	3.98	0.61	มาก
6.	ผู้บริหารส่งเสริมให้มีโครงการ หรือการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการออมในสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมการออมและการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน	4.09	0.70	มาก
7.	ผู้บริหารส่งเสริมการสำรวจแหล่งการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.85	0.73	มาก
8.	ผู้บริหารมีการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น แหล่งการเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริม สนับสนุนให้ครู และนักเรียนใช้แหล่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานที่	3.88	0.71	มาก
9.	ผู้บริหารจัดทำแผนพัฒนา เพื่อพัฒนาและเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาในด้านต่างๆ เช่น พัฒนาบุคลากร จัดหางบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และสื่อการเรียนรู้ เพื่อสามารถจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างมีประสิทธิภาพ	3.78	0.65	มาก
10.	ผู้บริหารส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยเน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริงตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.83	0.70	มาก

ตาราง 5 (ต่อ)

ด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
11. ผู้บริหารส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามกลุ่มความสนใจหรือชมรมนอกเวลา	3.69	0.69	มาก
12. ผู้บริหารส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง เรื่องการซื้อ การผลิต การทำบัญชีรับ-จ่าย	3.65	0.72	มาก
13. ผู้บริหารส่งเสริมให้นักเรียนไปศึกษานอกสถานที่เกี่ยวกับการดำเนินงานตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.59	0.70	มาก
14. ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนการจัดซื้อหาวัสดุ อุปกรณ์ และการผลิตสื่อการเรียนรู้รวมทั้งนำมาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.73	0.64	มาก
15. ผู้บริหารมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการจัดการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทั้งก่อนดำเนินการ ระหว่างดำเนินการและหลังดำเนินการ	3.63	0.67	มาก
16. ผู้บริหารมีการประเมินผลการใช้แหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.69	0.71	มาก
17. ผู้บริหารมีการประเมินการใช้สื่อเรียนรู้และวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในกระบวนการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.66	0.70	มาก
18. ผู้บริหารมีการประเมินการใช้หลักสูตรที่บูรณาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้	3.70	0.66	มาก
19. บริหารนำผลการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการจัดการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทั้งก่อนดำเนินการ ระหว่างดำเนินการ และหลังดำเนินการมาแก้ไขปรับปรุง	3.64	0.67	มาก

ตาราง 5 (ต่อ)

ด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
20. ผู้บริหารนำผลการประเมินผลการใช้แหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาแก้ไขปรับปรุง	3.69	0.68	มาก
21. ผู้บริหารนำผลประเมินการใช้สื่อเรียนรู้และวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในกระบวนการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาแก้ไขปรับปรุง	3.65	0.71	มาก
22. ผู้บริหารนำผลการประเมินหลักสูตรที่บูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มาแก้ไขปรับปรุง	3.67	0.71	มาก
รวม	3.78	0.51	มาก

จากตาราง 5 แสดงว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.51) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ข้อที่ 4 ผู้บริหารส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อปลูกจิตสำนึกของผู้เรียนในด้านคุณธรรม เช่น ความซื่อสัตย์ สุจริต ความเสียสละ ขยัน อดทน ความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต มีจิตสำนึกที่ดีต่อตนเองและสังคม โดยบูรณาการหรือสอดแทรกในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.57) รองลงมาคือข้อที่ 6 ผู้บริหารส่งเสริมให้มีโครงการ หรือการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการออมในสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมการออมและการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.70) และข้อที่ 5 ผู้บริหารส่งเสริมให้จัดการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนรู้จักพอประมาณ เช่น ใช้อุปกรณ์ในการบริโภคแต่พอดีพอเหมาะ กับความต้องการของร่างกาย การวิเคราะห์รายรับ รายจ่ายของตน ความพอใจในการใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ หลูหร่า ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.61) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยในลำดับสุดท้ายคือ ข้อที่ 13 ผู้บริหารส่งเสริมให้นักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ เกี่ยวกับการดำเนินงานตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 3.59$, S.D. = 0.70)

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ จำแนกเป็นรายด้านและรายข้อ

ด้านการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. ผู้บริหารปฏิบัติตนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีต่อบุคคลอื่น	3.94	0.71	มาก
2. ผู้บริหารมีการประชุม ปรีกษาหารือ แต่งตั้งบุคลากร ผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.67	0.72	มาก
3. ผู้บริหารสนับสนุนและให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.83	0.67	มาก
4. ผู้บริหารส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยเน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริงใน เรื่องการวางแผนด้านการตลาด	3.59	0.75	มาก
5. ผู้บริหารส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยเน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริงในเรื่องการวางแผนด้านการลงทุน	3.55	0.77	มาก
6. ผู้บริหารส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยเน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริงใน เรื่องการวางแผนด้านการผลิต	3.57	0.78	มาก
7. ผู้บริหารส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยเน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริงใน เรื่องการวางแผนบริหารจัดการด้านการตลาด โดยเน้นการประหยัดและความคุ้มค่า	3.66	0.73	มาก
8. ผู้บริหารส่งเสริมให้มีการประเมินผลตามสภาพจริงการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.73	0.69	มาก
9. ผู้บริหารส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้นักเรียนนำความรู้ไปปฏิบัติจริง	3.78	0.70	มาก
10. ผู้บริหารสถานศึกษามีการยกย่องชมเชยแก่นักเรียนและบุคลากรในสถานศึกษาที่นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ คือ การยึดทางสายกลาง มีความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีจิตสำนึกที่ดี ช่วยเหลือเกื้อกูลสังคม	3.83	0.66	มาก

ตาราง 6 (ต่อ)

ด้านการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
11. ผู้บริหารมีการจัดการและตรวจเยี่ยมให้คำปรึกษา ระหว่างการทำเนิงานการจัดการเรียนรู้ตามแนว ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.66	0.72	มาก
รวม	3.71	0.58	มาก

จากตาราง 6 แสดงว่าบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.58) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ข้อที่ 1 ผู้บริหารปฏิบัติตนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีต่อบุคคลอื่น ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.71) รองลงมาคือข้อที่ 3 ผู้บริหารสนับสนุนและให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.67) และข้อที่ 10 ผู้บริหารสถานศึกษามีการยกย่องชมเชยแก่นักเรียน และบุคลากรในสถานศึกษาที่นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ คือ การยึดทางสายกลาง มีความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีจิตสำนึกที่ดี ช่วยเหลือเกื้อกูลสังคม ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.66) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยในลำดับสุดท้ายคือข้อที่ 5 ผู้บริหารส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยเน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริงในเรื่องการวางแผนด้านการลงทุน ($\bar{X} = 3.55$, S.D. = 0.77)

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม จำแนกเป็นรายด้านและรายข้อ

ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากร มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะ ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ และร่วมรับผิดชอบในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.85	0.66	มาก
2. ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ชุมชน มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะ ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ และร่วมรับผิดชอบในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.74	0.66	มาก
3. ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการระดมความคิดเพื่อประสานประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.85	0.67	มาก
4. ผู้บริหารส่งเสริมบุคลากรในโรงเรียนทุกคนให้มีส่วนร่วมดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.91	0.66	มาก
5. ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนให้มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมามีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.81	0.71	มาก
6. ผู้บริหารมีการประสานระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.76	0.75	มาก
7. ผู้บริหารส่งเสริมให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติจริงในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.73	0.71	มาก
8. ผู้บริหารส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในการบูรณาการทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้	3.73	0.65	มาก

ตาราง 7 (ต่อ)

ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
9. ผู้บริหารส่งเสริมให้นักเรียนในสถานศึกษามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.77	0.64	มาก
10. ผู้บริหารส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.78	0.70	มาก
11. ผู้บริหารส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการประเมินการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.74	0.71	มาก
12. ผู้บริหารนำผลการประเมินผล ตรวจสอบการมีส่วนร่วมของสถานศึกษาและชุมชนในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาปรับปรุงแก้ไข	3.69	0.71	มาก
รวม	3.78	0.57	มาก

จากตาราง 7 แสดงว่า บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.57) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ข้อที่ 4 ผู้บริหารส่งเสริมบุคลากรในโรงเรียนทุกคนให้มีส่วนร่วมดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.66) รองลงมาคือข้อที่ 1 ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากร มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะ ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ และร่วมรับผิดชอบในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.66) และข้อที่ 3 ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการระดมความคิดเห็นเพื่อประสานประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.67) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยในลำดับสุดท้ายคือข้อที่ 12 ผู้บริหารนำผลการประเมินผล ตรวจสอบการมีส่วนร่วมของสถานศึกษาและชุมชนในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาปรับปรุงแก้ไข ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = 0.71)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามตำแหน่ง ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษา นำเสนอในตาราง 8 - 12

ตาราง 8 เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามตำแหน่ง

การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ตำแหน่ง				t
	ผู้บริหาร (n=48)		ครูปฏิบัติงานสอน (n= 206)		
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	4.19	0.31	3.60	0.58	6.863*
2. ด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	4.22	0.18	3.71	0.52	8.811*
3. ด้านการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ	4.07	0.30	3.64	0.58	5.025*
4. ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม	4.14	0.25	3.72	0.59	5.669*
รวม	4.16	0.19	3.67	0.52	8.081*

*p < .05

เมื่อพิจารณาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า บุคลากรที่มีตำแหน่งต่างกัน มีการปฏิบัติงานโดยรวมต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงาน

การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ตามแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง	ประสบการณ์การปฏิบัติงาน					
	น้อยกว่า 5 ปี		5 - 10 ปี		มากกว่า 10 ปี	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. ด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.68	0.54	3.62	0.54	3.69	0.61
2. ด้านการจัดการเรียนรู้ตาม แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.73	0.50	3.75	0.46	3.81	0.54
3. ด้านการนำปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงมาปฏิบัติ	3.65	0.52	3.66	0.54	3.76	0.61
4. ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม	3.78	0.57	3.75	0.53	3.79	0.59
รวม	3.71	0.48	3.69	0.47	3.76	0.55

จากตาราง 9 แสดงว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้าน ที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานน้อยกว่า 5 ปี พบว่า อยู่ในระดับปฏิบัติมาก ($\bar{X}=3.71$, S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปฏิบัติมากทุกด้าน

เมื่อพิจารณาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้าน ที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานระหว่าง 5 – 10 ปี พบว่า อยู่ในระดับปฏิบัติมาก ($\bar{X}=3.69$, S.D. = 0.47) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปฏิบัติมากทุกด้าน

เมื่อพิจารณาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้าน ที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานมากกว่า 10 ปีขึ้นไป พบว่าอยู่ในระดับปฏิบัติมาก ($\bar{X}=3.76$, S.D. = 0.55) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปฏิบัติมากทุกด้าน

ตาราง 10 วิเคราะห์การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงาน

การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	แหล่งของความแปรปรวน	ผลรวมความแปรปรวน (SS)	ระดับชั้นความอิสระ (df)	ค่าเฉลี่ยความแปรปรวน (MS)	F	p
1. ด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ระหว่างกลุ่ม	0.203	2	0.101	0.303	0.739
	ภายในกลุ่ม	83.878	251	0.334		
	รวม	84.080	253			
2. ด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ระหว่างกลุ่ม	0.368	2	0.184	0.701	0.497
	ภายในกลุ่ม	65.958	251	0.263		
	รวม	66.326	253			
3. ด้านการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ	ระหว่างกลุ่ม	0.705	2	0.352	1.056	0.349
	ภายในกลุ่ม	83.749	251	0.334		
	รวม	84.454	253			
4. ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม	ระหว่างกลุ่ม	0.088	2	0.044	0.133	0.875
	ภายในกลุ่ม	82.457	251	0.329		
	รวม	82.544	253			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	0.249	2	0.124	0.464	0.629
	ภายในกลุ่ม	67.316	251	0.268		
	รวม	67.565	253			

จากตาราง 10 แสดงว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานต่างกัน มีการปฏิบัติงานโดยรวมไม่ต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ตามแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง	ขนาดสถานศึกษา					
	เล็ก		ปานกลาง		ใหญ่	
	(1-400 คน)		(401-800 คน)		(801 คนขึ้นไป)	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. ด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.71	0.33	3.61	0.70	3.67	0.58
2. ด้านการจัดการเรียนรู้ตาม แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	3.86	0.37	3.64	0.66	3.79	0.50
3. ด้านการนำปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงมาปฏิบัติ	3.60	0.53	3.58	0.72	3.73	0.56
4. ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม	3.74	0.33	3.63	0.69	3.80	0.57
รวม	3.73	0.35	3.61	0.66	3.75	0.51

จากตาราง 11 แสดงว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้าน ที่มีสถานศึกษาขนาดเล็ก (1 – 400 คน) พบว่า อยู่ในระดับปฏิบัติมาก ($\bar{X}=3.73$, S.D. = 0.35) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปฏิบัติมากทุกด้าน

เมื่อพิจารณาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้าน ที่มีสถานศึกษาขนาดกลาง (401 – 800 คน) พบว่า อยู่ในระดับปฏิบัติมาก ($\bar{X}=3.61$, S.D. = 0.66) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปฏิบัติมากทุกด้าน

เมื่อพิจารณาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้าน ที่มีสถานศึกษาขนาดใหญ่ (801 คนขึ้นไป) พบว่า อยู่ในระดับปฏิบัติมาก ($\bar{X}=3.75$, S.D. = 0.51) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปฏิบัติมากทุกด้าน

ตาราง 12 วิเคราะห์การเปรียบเทียบความแตกต่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้าน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	แหล่งของความแปรปรวน	ผลรวมความแปรปรวน (SS)	ระดับชั้นความอิสระ (df)	ค่าเฉลี่ยความแปรปรวน (MS)	F	p
1.ด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ระหว่างกลุ่ม	0.107	2	0.054	0.160	0.852
	ภายในกลุ่ม	83.973	251	0.335		
	รวม	84.080	253			
2.ด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ระหว่างกลุ่ม	0.567	2	0.284	1.082	0.340
	ภายในกลุ่ม	65.759	251	0.262		
	รวม	66.326	253			
3.ด้านการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ	ระหว่างกลุ่ม	0.625	2	0.312	0.935	0.394
	ภายในกลุ่ม	83.829	251	0.334		
	รวม	84.454	253			
4.ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม	ระหว่างกลุ่ม	0.629	2	0.314	0.964	0.383
	ภายในกลุ่ม	81.916	251	0.326		
	รวม	82.544	253			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	0.377	2	0.188	0.703	0.496
	ภายในกลุ่ม	67.188	251	0.268		
	รวม	67.565	253			

จากตาราง 12 แสดงว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีการปฏิบัติงานโดยรวมไม่ต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร สรุปสาระสำคัญของการศึกษาค้นคว้า ได้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. สรุปผลการวิจัย
5. อภิปรายผล
6. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์การปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร และครูปฏิบัติการสอน โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2551 จำนวน 737 คน จาก 16 โรงเรียน เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตาราง เครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie; & Morgan. 1970: 608) ได้กลุ่มตัวอย่าง 254 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละชั้น จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 3 ข้อ มีลักษณะเป็นการเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขต บางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร 4 ด้าน คือ ด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 10 ข้อคำถาม ด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 22 ข้อคำถาม ด้านการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ จำนวน 11 ข้อคำถาม และด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม จำนวน 12 ข้อคำถาม รวมประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 55 ข้อคำถาม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ให้ผู้ตอบประเมินตามความรู้สึกของตนเองตามระดับการประเมิน 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจากจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด 254 ชุด เป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ จำนวน 254 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC โดยกำหนดโปรแกรมให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และสมมุติฐาน
2. ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคล วิเคราะห์หาค่าร้อยละ (Percentage)
3. ข้อมูลบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนำมาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และหาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation, S.D.) เป็นรายข้อ รายด้าน และโดยรวม
4. วิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลโดย การทดสอบค่าที (t-test) ในการเปรียบเทียบบทบาทการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) จำแนกตามขนาดสถานศึกษา
5. นำเสนอผลการวิจัยในรูปของตารางพร้อมอธิบาย

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาและเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้าน 4 ด้าน คือ ด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ และด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ การปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สถานภาพส่วนบุคคลของบุคลากร โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่เป็นตำแหน่งครูปฏิบัติการสอน ประสบการณ์การปฏิบัติงานมากกว่า 10 ปีขึ้นไป และปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่

2. บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร มีการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ และด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ยกเว้นในข้อผู้บริหารพาคณะครู นักเรียนไปศึกษาดูงานด้านการดำเนินงานตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และข้อผู้บริหารส่งเสริมให้ผู้ปกครองนักเรียนเข้ามาร่วมรับความรู้และฝึกปฏิบัติจริงในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับปานกลาง

2.2 ด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ

2.3 ด้านการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ

2.4 ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

3. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีตำแหน่งต่างกัน มีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานต่างกัน มีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

5. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยมีประเด็นในการอภิปรายผลดังนี้

1. การศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติและด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมากทุกด้าน ผู้วิจัยขอเสนอการวิจัยเป็นรายด้านดังนี้

1.1 ด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับแรก คือ การให้ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ผู้บริหารให้คำแนะนำ ปรึกษาแก่บุคลากรในโรงเรียนในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง คือ ผู้บริหารพาคณะครู นักเรียน ไปศึกษาดูงานด้านการดำเนินงานตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และผู้บริหารส่งเสริมให้ผู้ปกครองนักเรียนเข้ามาร่วมรับความรู้และฝึกปฏิบัติจริงในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งผลที่เป็นเช่นนั้นเนื่องมาจาก ทางสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัดของโรงเรียนกรุงเทพมหานคร ได้นำนโยบายด้านสังคมโดยเฉพาะด้านการศึกษาที่มีการเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรมนำความรู้ มุ่งมั่นที่จะขยายโอกาสทางการศึกษาของประชาชนให้กว้างขวางและทั่วถึง โดยคำนึงถึงการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ เสริมสร้างความตระหนักในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีชีวิตประชาธิปไตย พัฒนาคน โดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันทางศาสนา และสถาบันการศึกษา

ทางสำนักการศึกษาได้ส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน ซึ่งในระบบโรงเรียนผู้บริหารเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารเป็นผู้รับนโยบายและมีบทบาทในการส่งเสริมการให้ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยดำเนินการให้คำแนะนำ ส่งบุคลากรเข้ารับการอบรม การสัมมนาทางวิชาการการอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน การศึกษาเพิ่มเติม การติดตามให้คำปรึกษาเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง ส่วนเรื่องผู้บริหารพาคณะครู นักเรียน ไปศึกษาดูงานด้านการดำเนินงานตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และผู้บริหารส่งเสริมให้ผู้ปกครองนักเรียนเข้ามาร่วมรับความรู้และฝึกปฏิบัติจริงในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผลที่เป็นเช่นนั้นเนื่องมาจากโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร มีงบประมาณในการศึกษาดูงานจำกัด จึงพาคณะครู และนักเรียนไปดูงานบางส่วน จะไปศึกษาดูงานในรูปแบบส่งตัวแทนแล้วขยายผลต่อ ส่วนผู้บริหารส่งเสริมให้ผู้ปกครองนักเรียนเข้ามาร่วมรับความรู้และฝึกปฏิบัติจริงในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากผู้ปกครองของนักเรียน โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างจำกัดด้วยเวลาไม่สามารถมาร่วมรับรู้อย่างตรง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมบูรณ์ บุติมาลย์ (2548: บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาบุคลากรในการดำเนินเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ โรงเรียนนุแกระวิทยา อำเภोजอมพระ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 1 พบว่า การอบรม การศึกษาดูงาน และการดำเนินการปฏิบัติงาน ช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้แต่ละคนเข้าใจและมีแนวปฏิบัติในการคิดและพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น

1.2 ด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับแรกในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อปลูกจิตสำนึกของผู้เรียนในด้านคุณธรรม เช่น ความซื่อสัตย์ สุจริต ความเสียสละ ขยัน อดทน ความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต มีจิตสำนึกที่ดีต่อตนเองและสังคม ส่วนค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้นักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ เกี่ยวกับการดำเนินงานตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งผลที่เป็นเช่นนั้นเนื่องมาจาก โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร จัดการศึกษาตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยการปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนรู้จักการใช้ชีวิตที่พอเพียง เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่างๆ ฝึกการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และแบ่งปันมีจิตสำนึกรักสิ่งแวดล้อม และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรม ค่านิยม เอกลักษณ์ความเป็นไทย ในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขต

บางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ดำเนินการ 2 ส่วน คือ การจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน ประกอบด้วย การสอดแทรกสาระเศรษฐกิจพอเพียงในหลักสูตรสาระเรียนรู้ในห้องเรียน และการประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนอกห้องเรียน ซึ่งผู้บริหารเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยผู้บริหารมีบทบาทในการจัดทำแผนเพื่อพัฒนา สืบหาแหล่งการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประสานกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อใช้เป็นแหล่งการเรียนรู้ในการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการจัดทำแผนการเรียนรู้โดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ปลูกจิตสำนึกของผู้เรียน เพื่อพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์สมบูรณ์ มีความรู้คู่คุณธรรม มีความคิด มีปัญญา มีวิธีคิดบูรณาการองค์ความรู้ ประยุกต์สู่การดำรงชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระ ปันทรพย (2551: บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม พบว่า การจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านการจัดกิจกรรมการสอน ด้านสื่อการสอนและแหล่งการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผล โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สนั่น สุขเหลือ (2547: บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง ศึกษาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานต่อการส่งเสริมโครงการตามแนวพระราชดำริ (เศรษฐกิจพอเพียง) จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินการ ในระดับมาก

1.3 ด้านการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ บทบาทของผู้บริหาร

สถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับแรกในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ คือ ผู้บริหารปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีของบุคคลอื่น ส่วนค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริงในเรื่องการลงทุน ซึ่งผลที่เป็นเช่นนั้นเนื่องมาจาก โรงเรียนประถมศึกษาศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ โดยยึดหลักการสำคัญ 5 ประการ คือ 1) ด้านจิตใจคือทำตนให้เป็นที่พึ่งตนเอง มีจิตสำนึกที่ดี 2) ด้านสังคม แต่ละสังคมต้องช่วยเหลือเกื้อกูลเชื่อมโยงกันเป็นการสร้างเครือข่ายชุมชน 3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ให้ใช้และจัดการอย่างฉลาด พร้อมทั้งหาทางเพิ่มมูลค่า 4) ด้านเทคโนโลยี (ภูมิปัญญาชาวบ้าน) จากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปเทคโนโลยีเข้ามาใหม่ซึ่งมีทั้งดีและไม่ดี แยกแยะยาก แต่จะต้องมีพอสมควรเพื่อการดำรงชีวิตในพื้นที่ การพัฒนาจะต้องสอดคล้องกับภูมิหลังสังคม 5) ด้านเศรษฐกิจ ส่วนใหญ่นักพัฒนามักมุ่งที่จะเพิ่มรายได้ แต่ไม่ได้มุ่งลดรายจ่าย กล่าวคือต้องปรับทิศทางในเบื้องต้นในการดำรงชีพ และละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์ในการค้าขายประกอบอาชีพแบบต่อสู้กันอย่างรุนแรง ซึ่งบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ โดยผู้บริหารมีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติโดยการดำเนินการในการวางแผน ปฏิบัติจริงในเรื่องการผลิต และ

การจัดการอย่างฉลาดประหยัดคุ่มค่า นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตจริงมีแนวปฏิบัติที่เป็นหลักสำคัญคือ การยึดทางสายกลาง มีความพอประมาณ มีเหตุผล มีจิตสำนึกที่ดี ช่วยเหลือเกื้อกูลสังคม และเชื่อมโยงเครือข่ายชุมชน โดยจัดกิจกรรม เช่น การจัดลานค้าชุมชน การสร้างเครือข่ายร้านค้าชุมชน การพัฒนากลุ่มอาชีพ การทำฝัງเครือข่ายชุมชน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพร ศีตสาร (2551: บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 1 พบว่าครูโรงเรียนเอกชนมีการปฏิบัติในการดำรงชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านการงานและการแก้ปัญหา ด้านการพึ่งตนเอง ด้านการแสวงหาความรู้เพื่อใช้ในการทำงาน และด้านพัฒนาตนเองและคุณภาพชีวิต ในระดับมากทุกด้าน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา เทียมพิทักษ์ (2551: บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง การนำโครงการขยายผลเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติ กรณีศึกษาศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า จากการนำโครงการมาปฏิบัติทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจ มีการดำรงชีวิตได้อย่างพออยู่พอกินและพึ่งตนเองตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.4 ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับแรกในการบริหารแบบมีส่วนร่วม คือ ผู้บริหารส่งเสริมบุคลากรในโรงเรียนให้มีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ ผู้บริหารนำผลการประเมินผลมาตรวจสอบการมีส่วนร่วมของสถานศึกษา และชุมชนในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งผลที่เป็นเช่นนั้นเนื่องมาจาก ในระบบการบริหารโรงเรียน ผู้บริหารคือกลไกที่สำคัญในการดำเนินงานของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้บรรลุเป้าหมายได้ ทั้งนี้เพราะผู้บริหารมีบทบาทและหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจระดับสถานศึกษาภายใต้เงื่อนไขที่มีทรัพยากรจำกัด การที่จะให้โรงเรียนเกิดการพัฒนาก้าวหน้าและประสบความสำเร็จต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร มีบทบาทในดำเนินการส่งเสริมการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยการเปิดโอกาสให้บุคลากร ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียน และผู้แทนกลุ่มองค์กรต่างๆ ที่อยู่ในชุมชน ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม และรับผิดชอบในการกำหนดทิศทางการพัฒนา ร่วมตัดสินใจอนาคตของชุมชน ร่วมดำเนินกิจกรรมพัฒนา และร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น การช่วยให้ชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผนและการตัดสินใจ ร่วมสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานและสร้างการยอมรับ ความรับผิดชอบในฐานะสมาชิกของชุมชน ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ และเกิดความภูมิใจในผลงานที่ตนมีส่วนร่วม เกิดพลังของการสร้างสรรค์และรับผิดชอบต่อท้องถิ่น เพื่อประสานประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งส่งผลให้การทำงานบรรลุวัตถุประสงค์ และมี

ประสิทธิภาพทุกคน จะมีความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร โดยมุ่งมั่น ร่วมมือ อดทน ทำงานให้ได้ดี เพื่อตนเองและเพื่อหน่วยงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราพร ตั้งสุวรรณ (2546: บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการวางแผนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตบรมราชชนนี 2 สังกัดกรมสามัญส่วนกลาง พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตบรมราชชนนี 2 สังกัดกรมสามัญส่วนกลาง อยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ มัลลิกา เขียวหวาน (2546: บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในจังหวัดอ่างทองและพระนครศรีอยุธยา พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้การเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงที่เกษตรกรมีส่วนร่วมมี 6 กิจกรรม ได้แก่ การฝึกอบรม การดูงาน การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การประชุมสัมมนา การทำแปลงสาธิต และการเผยแพร่ความรู้ โดยระดับมากคือ การมีส่วนร่วมรับรู้ รองลงไป ได้แก่การร่วมรับประโยชน์ และร่วมทำ

2. การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์การปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษา ดังนี้

2.1 การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีตำแหน่งต่างกัน มีการปฏิบัติงานโดยรวมต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะตำแหน่งเป็นตัวบ่งชี้พฤติกรรมกรรมการบริหารงานของบุคคลและเป็นสิ่งที่คอยกำกับการปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลให้สอดคล้องกับตำแหน่ง ผู้ที่มีตำแหน่งที่แตกต่างกันจึงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติงานแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมาน แก้วคำไสย์ (2545: 74) ได้ทำวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ตำแหน่งเป็นสถานภาพทางสังคมที่คอยกำกับการปฏิบัติงานตามหน้าที่ เป็นปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ เช่น บทบาทของผู้บริหารในระดับต่างๆ บทบาทของครูตามตำแหน่งหน้าที่ต่างๆ และพบว่า ผู้ที่มีตำแหน่งแตกต่างกัน มีการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ .05 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริณญา อาจอำนวย (2542: 106) ได้ทำวิจัยเรื่อง การติดตามการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูงพบว่า ผู้บริหารที่มีตำแหน่งที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติงานในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานต่างกันมีการปฏิบัติงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะทางสำนักการศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัดโรงเรียนกรุงเทพมหานคร โดยสำนักการศึกษาเป็นฝ่ายอำนวยการ มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินเกี่ยวกับการศึกษาและอบรมดูแลโรงเรียนประถมศึกษา และผู้บริหารซึ่งเป็นผู้รับนโยบายหลักจากหน่วยงานต้นสังกัด และมีบทบาทในการดำเนินการตามนโยบายของสำนักการศึกษา ซึ่งทั้งนี้ผู้บริหารในยุคปัจจุบันให้ความสำคัญกับนโยบายของหน่วยงาน และให้ความสำคัญในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยดำเนินการวางแผนการจัดองค์การ การสั่งการ การควบคุม นิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทั้งก่อนดำเนินการ ระหว่างดำเนินการ และหลังดำเนินการ ทั้งประสบการณ์การปฏิบัติงานน้อยกว่า 5 ปี ประสบการณ์การปฏิบัติงานระหว่าง 5-10 ปี และประสบการณ์การปฏิบัติงานมากกว่า 10 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปในทิศทางเดียวกัน ดังนั้น ประสบการณ์การปฏิบัติงานแตกต่างกันจึงปฏิบัติงานได้ไม่แตกต่าง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริ จันบำรุง (2549: บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานความร่วมมือกับสถานประกอบการ (ทวิภาคี) อาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา พบว่า การเปรียบเทียบบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานความร่วมมือกับสถานประกอบการ (ทวิภาคี) อาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารจำแนกตามประสบการณ์การทำงานไม่แตกต่างกัน เช่นเดียวกับงานวิจัยของ อรุณวรรณ นาคทองดี (2549: บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นมืออาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก พบว่า การเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติตามบทบาทในการพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นมืออาชีพโดยจำแนกตามประสบการณ์การบริหารงานและพฤติกรรมผู้นำ พบว่าระดับการปฏิบัติตามบทบาทในการพัฒนาไม่แตกต่างกัน

2.3 การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีขนาดสถานศึกษาต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารเป็นตัวจักรสำคัญที่มีบทบาทในการแสดงการเป็นผู้นำในการบริหาร การที่ผู้นำที่มีส่วนสัมพันธ์ใกล้ชิดกับคุณภาพและคุณค่าขององค์การ ซึ่งก็จะสะท้อนให้เห็นประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานในองค์การหรือหน่วยงานได้เป็นอย่างดี ผู้บริหารให้ความสำคัญในแนวนโยบายเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งในโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่เป็นแนวปฏิบัติ

เดียวกันในการพัฒนาโรงเรียน ดังนั้น ไม่ว่าโรงเรียนขนาดเล็ก หรือโรงเรียนขนาดใหญ่ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมาน แก้วคำไสย์ (2545: บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง พบว่า ผู้บริหารที่อยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันมีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ในภาพรวมไม่แตกต่าง ส่วนรายด้านพบว่าทุกด้านไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประสงค์ หอมขื่น (2548: บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่สอนอยู่โรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากการวิจัย และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านและรายข้ออยู่ในระดับมากทุกด้าน ยกเว้นด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในข้อผู้บริหารพา คณะครู นักเรียน ไปศึกษาดูงานด้านการดำเนินงานตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และผู้บริหารส่งเสริมให้ผู้ปกครองนักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมรับความรู้และฝึกปฏิบัติจริงในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับปานกลาง ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญ เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน
2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนัก และให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวางแผนงาน จัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการศึกษาดูงานของคณะครู และนักเรียน เพื่อส่งเสริมการให้ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการพัฒนางานและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน

4. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำผลการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นข้อมูล เพื่อพัฒนางานและใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร

5. ผู้บริหารในองค์กรการศึกษาและหน่วยงานอื่นๆ สามารถเป็นข้อมูลนำไปประยุกต์ใช้ในหน่วยงานของตน เพื่อพัฒนาองค์กรให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครในเขตอื่นๆ เพื่อสะท้อนให้เห็นภาพรวมของบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

2. ควรศึกษาความต้องการและความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร

3. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร

บรรณานุกรม

- กนก จันทร์ขจร. (2535). *การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 5.
กรุงเทพฯ: กองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา.
- กรมวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2546). *เทคนิคการพัฒนางานเพื่อให้เข้าสู่มาตรฐาน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สภานาครี.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *แนวทางการจัดการเรียนรู้เกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียง*.
กรุงเทพฯ: การศึกษา.
- กระทรวงมหาดไทย. (2541). *เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง แนวคิดและยุทธศาสตร์*. กรุงเทพฯ:
บริษัททรงสิทธิ์วรรณ จำกัด.
- กาญจนา เทียมพิทักษ์. (2551). *การนำโครงการขยายผลเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติ กรณีศึกษา ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดฉะเชิงเทรา*. สารนิพนธ์ รม. (นโยบายสาธารณะ). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กิตติมา ปรีดีดิolk. (2532). *การนิเทศการศึกษาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: อักษรการพิมพ์.
- เกษม วัฒนชัย. (2549, ธันวาคม). บทบาทวิทยาลัยชุมชนในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติ. *จุลสารสำนักบริหารงานวิทยาลัยชุมชน*. 2(17): 92-101.
- โกสุม ผือโย. (2548). *ศึกษาบทบาทในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารและครูโรงเรียนเอกชนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2*.
วิทยานิพนธ์ ค.ม. (บริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร. ถ่ายเอกสาร.
- ขวัญชัย ศรีพรรณ (เกตุภูมิ โม). (2546). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและใช้แนวคิดตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนวิชาพระพุทธศาสนาโดยใช้การสอนแบบอริยสัจกับกระบวนการสอนกลุ่มสัมพันธ์*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2541). *คู่มือโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่*.
กรุงเทพฯ: ศูนย์สภานาครี.
- ครุฑ มัลลียงส์. (2544ก). *การจัดการความรู้สำหรับโรงเรียน*. สืบค้นเมื่อ 28 มิถุนายน 2550,
จาก <http://www.ku.ac.th/icted2003/document/kanchid.doc>
- (2544ข). *การจัดการความรู้สำหรับโรงเรียน*. สืบค้นเมื่อ 29 มิถุนายน 2550,
จาก <http://www.ku.ac.th/icted2003/document/kanchid.doc>

- จิราพร ตั้งสุวรรณ. (2546). *การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการวางแผนจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตบรมราชชนนี 2 ระดับมัธยมศึกษา*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เฉลิม พรกระแสน. (2545). *ผู้บริหารต้นแบบ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์กลั่นแก่น.
- เฉลิมชัย สมท่า. (2547). *การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูปฏิบัติการสอนในสังกัดสำนักงานเขต 1. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา)*. ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- ชนิษฐ์ภัค สิงหลกะ. (2549). *การศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาเอกชน เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชาญชัย อาจิณสมมาตร. (2547). *การบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริม.
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร. (2540). *การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ค.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2549). *เทคนิคการเขียนเค้าโครงการวิจัย : แนวสู่ความสำเร็จ*. นนทบุรี: ไทเนรมิตกิจ อินเทอร์เน็ต โปรเกรสซีฟ จำกัด.
- ชาวลิส ขวัญเมือง. (2542, ธันวาคม). *เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ราชวัลชนะเลิศระดับชาติ*. *อุดมศึกษา*. 25(258): 4-11.
- ดรฤณี พรประเสริฐ. (2549, ตุลาคม - ธันวาคม). *ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*. *ข่าวสารเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1*. 4(22): 17-19.
- ดิเรก ศรีณพงษ์. (2550, มกราคม - มิถุนายน). *ไตรสิกขา หลักนำพัฒนาหลักสูตรพัฒนามหาวิทยาลัยและเศรษฐกิจพอเพียง*. *วารสารดวงแก้ว*. 12(1): 92-101.
- ทวีศิลป์ กลุณภาค. (2547). *การพัฒนาตัวบ่งชี้การบริหารกิจการที่ดีสำหรับเป็นวิทยาลัยราชภัฏ*. *ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา)*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทองใบ สุดซารี. (2543). *ภาวะผู้นำและการจูงใจ*. *อุบลราชธานี: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*.
- ทัศนาศ แสงศักดิ์. (2539). *รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการฝึกอาชีพระยะสั้นช่วงอุตสาหกรรมกรมอาชีวศึกษา*. *ปริญญานิพนธ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา)*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ทศนา แหมมณี. (2543, มีนาคม). แนวเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการศึกษา. วารสารข้าราชการครู. 4(20): 2-20.
- ธงชัย สันติวงศ์; และชัยยศ สันติวงศ์. (2542). พฤติกรรมบุคคลในองค์กร. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ธงชัย สันติวงศ์. (2531). หลักการจัดการ. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ธนาชัย ภูมาตร. (2547). ศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา โรงเรียนบ้านโป่งบริหารธุรกิจ-เทคโนโลยี. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ธีระชัย เปรมปรีดิ์. (2542). 16 M.M.16 ปัจจัยในการบริหารโรงเรียน. กรุงเทพฯ: อักษรไทย.
- ธีระ รุญเจริญ. (2547). สภาพปัจจุบันและปัญหาการมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาของ คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- นันทนา ชุตติแพทยวิภา. (2545). ผลของการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมตามแนว เศรษฐกิจพอเพียง. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บัญชา อึ้งสกุล. (2545, มีนาคม). ประสิทธิภาพของผู้บริหารการศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษา. วารสารวิชาการ. 14(2): 38-45.
- บันลือ พลมาลา. (2549). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการ ดำเนินงานตามมาตรฐานโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). พระนครศรีอยุธยา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ พระนครศรีอยุธยา. ถ่ายเอกสาร.
- บุญชู ศรีเคลือบ. (2550). หลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- บุญร่วม คัดการ. (2542). การปฏิบัติตามคุณธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาตามทัศนะ ของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- ปราโมทย์ คล้ายศิริ. (2545). การปฏิบัติตามบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามระเบียบกระทรวงศึกษาว่าด้วยกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดการ ประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). ราชบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง. ถ่ายเอกสาร.
- ประคอง กรรณสูตร. (2537). สถิติศาสตร์ประยุกต์สำหรับครู. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ประไพพรรณ ผ่องสวัสดิ์. (2549). การศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประยุทธ์ ตรีชัย. (2544). การศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประเวศ วะสี. (2540, มีนาคม). ยุทธศาสตร์การเรียนรู้. วารสารคำคุณ. 3(7): 10-12
- ประสิทธิ์ เขียวศรี. (2544). การนำเสนอแบบจำลองการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. วิทยานิพนธ์ ค.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ประสงค์ หอมชิ้น. (2548). คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประสาร บุญเสริม. (2550, มีนาคม-พฤษภาคม). เศรษฐกิจพอเพียงกับพลังการพัฒนา. จุลสารเศรษฐศาสตร์. 5(4): 12-22.
- ปรียานุช พิบูลสรารุช. (2550). การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา (เอกสารประกอบการอบรมสัมมนา). กรุงเทพฯ: ศูนย์การประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. ถ่ายเอกสาร.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2535). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ. ----- (2546). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: สหมิตรออฟเซต.
- ปิยบุตร หล่อไกรเลิศ. (2547). เศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: แม็ค.
- ผดุง ขาวสำอางค์. (2549, ธันวาคม). ทฤษฎีใหม่ ที่ใหม่ตลอดกาล ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรราชธานี. 1(1): 82-90.
- พงษ์สวัสดิ์ วงศ์ประชา. (2543). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำกับผลสำเร็จการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). สกลนคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. ถ่ายเอกสาร.
- พวงรัตน์ เกษรแพพย์. (2543). การวางแผนกลยุทธ์สำหรับนักการศึกษา. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน์.
- พัทตร์วิภา ตะเพียนทอง. (2549). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ตามแนวของเศรษฐกิจพอเพียง. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- พัฒนาภรณ์ จัตวโรจน์. (2545). บทบาทของครูในการส่งเสริมความรู้เศรษฐกิจพอเพียงใน
โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สังคมวิทยาการพัฒนา).
ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- พิพัฒน์ ยอดพฤติการณ์. (2550). เศรษฐกิจพอเพียงหมายถึงอะไร. กรุงเทพฯ: สถาบันไทยพัฒนา.
เพชรภรณ์ รื่นรมย์. (2542, 11 พฤศจิกายน). เกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่กับการจัดการเรียน
การสอน. วารสารวิชาการ. 20(8): 21.
- ไพฑูรย์ เจริญพันธุ์วงศ์. (2549). พฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ไพรัช เตชะรินทร์. (2542). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
ข้าราชการพลเรือน.
- ไพโรจน์ พิทักษ์ทวยหาญ. (2545, สิงหาคม). การจัดการศึกษาโดยสถานศึกษาเพื่อพัฒนาความ
เข้มแข็งของชุมชนและให้สอดคล้องกับมาตรฐานคุณภาพ. วารสารวิชาการ. 5(8): 21-24.
- ไพโรจน์ นาคะสุวรรณ; และวันนอร์ มะทา. (ม.ป.ป.) กิจกรรมเสริมหลักสูตร. กรุงเทพฯ:
อักษรบัณฑิต.
- ภคินี โอพาริชาติ. (2547). คุณภาพชีวิตในการทำงานของครูโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3-4
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มยุรี พิมพ์สุวรรณ. (2545). การดำเนินงานและความต้องการแนะแนวการดำเนินงานโครงการ
เกษตรทฤษฎีใหม่ในโรงเรียนแกนนำเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดการประถมศึกษา อำเภอ
เมือง จังหวัดร้อยเอ็ด. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา).
มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- มยุรี เสือคำราม. (2546). การเปรียบเทียบประสิทธิภาพและระดับการพัฒนาทรัพยากร
มนุษย์ระหว่างเกษตรกรรมแนวเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรกรรมกระแสหลัก.
ปริญญาานิพนธ์ ศ.ม. (เศรษฐศาสตร์การศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มัลลิกา เขียวหวาน. (2546). การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้การเกษตรตามแนว
เศรษฐกิจพอเพียง ของเกษตรกรในเขตจังหวัดอ่างทองและพระนครศรีอยุธยา.
วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษานอกระบบ). นนทบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. ถ่ายเอกสาร.
- เมตต์ เมตการณ์จิต. (2541). การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการศึกษาประจำ
โรงเรียนเทศบาล ในจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา).
นนทบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. ถ่ายเอกสาร.
- ยนต์ ชุ่มจิต. (2544). การศึกษาและความเป็นครูไทย. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

- รัตนา จำปาวอ. (2544). การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา การดำเนินงานโครงการเกษตรครบวงจรตามแนวทฤษฎีใหม่ โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดขอนแก่น : กรณีศึกษาโรงเรียนน้ำพองพัฒนศึกษารักษ์มคธลภิเชก. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- วินัย ประวันนา. (2544). การศึกษารูปแบบการดำเนินการ และปัญหาการดำเนินการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนแกนนำ สังกัดการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- วีระ ปันทรัพย์. (2551). การศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม อำเภอเมืองสมุทรสงคราม. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศิริ จันบำรุง. (2549). การศึกษาบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานความร่วมมือกับสถานประกอบการ (ทวิภาคี) อาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศิริพร ศีตสาร. (2551). การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศิริณญา อาจอำนวย. (2542). การติดตามผู้บริหารโรงเรียนที่ผ่านการอบรมหลักสูตรบริหารสถานศึกษาขั้นสูง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- ศูนย์พัฒนาหลักสูตร, กรมวิชาการ. (2541). แนวทางการจัดการเรียนรู้เกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริในหลักสูตรฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533. ถ่ายเอกสาร.
- สกุรัตน์ กมุทมาศ. (2550). การบริหารงานตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุบราชธานี เขต 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). อุบลราชธานี: บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยโปลีเทคนิคภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ถ่ายเอกสาร.
- สถาพร สันติบุตร. (2539). เกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริ วิธีการทำให้ประชาชนมีกินแบบตามอัตภาพ. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดขอนแก่น.

- สนั่น สุขเหลือ. (2547). บทบาทของผู้บริหารต่อการส่งเสริมโครงการตามแนวพระราชดำริ (เศรษฐกิจพอเพียง) จังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา).
สุรินทร์: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์. ถ่ายเอกสาร.
- สเนห์ จาริก. (2543). ทฤษฎีใหม่ในหลวงชีวิตที่พอเพียง:เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ: ร่วมด้วยช่วยกัน.
- สรายุทธ์ เศรษฐจร. (2546). การศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา โดยการวิเคราะห์ห่อภิมาณ. ปริญญาโท กศ.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมชาย ประวัติศรีชัย. (2544). ประสิทธิภาพของการบริหารโรงเรียนสีขาวของผู้บริหารสถานศึกษา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). ลพบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี. ถ่ายเอกสาร.
- สมบูรณ์ บุติมาลัย. (2548). การพัฒนาบุคลากรในการดำเนินเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ โรงเรียนบุแกรงวิทยา อำเภोजอมพระ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- สมพร เทพสิทธิ์า. (2548). เศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- . (2549). การเดินตามรอยพระยุคลบาทเศรษฐกิจพอเพียง ช่วยแก้ปัญหา ความยากจนและทุจริต. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- สมัคร เยาวภรณ์. (2539). ปัญหาเกี่ยวกับปัญหาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ.2536 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- สมศักดิ์ สิทธิวันชัย. (2548). การศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางนา กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมาน แก้วคำไสย์. (2545). บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด. ปริญญาโท กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สังวร รัตตะโก. (2541). จัปชีพจรการศึกษาโลก : บทความวิเคราะห์กระแสความเคลื่อนไหวทางการศึกษาของนานาประเทศในรอบปี 2540-2541. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สำนักงานการศึกษากองวิชาการ กรุงเทพมหานคร. (2546). รายงานการจัดการศึกษาของ กรุงเทพมหานครปี 2545. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- สำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร. (2549). รายงานการจัดการศึกษากรุงเทพมหานคร ปี 2549 กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น. (2543). คู่มือการดำเนินการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ปีการศึกษา 2543. ถ่ายเอกสาร.
- (2542). โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ ปีการศึกษา 2542. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). นโยบาย สพฐ. ปี 2551. กรุงเทพฯ: ชุมชนเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2548). มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.
- (2551). มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.
- (2547). การพัฒนาองค์การและบุคลากรแนวคิดใหม่ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี่.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร. กรุงเทพฯ: คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). เทคนิคการพัฒนางานเพื่อให้เข้าสู่มาตรฐาน. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (2543). วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีกับเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สุเทพ เทโพบการ. (2540). รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาความต้องการการพัฒนาบุคลากรของ ครู โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสุราษฎร์ธานี. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สุชาสินี วิทยาภรณ์. (2545). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน กับผลการบริหารโรงเรียน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. ถ่ายเอกสาร.
- สุนทร สุนันท์ชัย. (2547). การส่งเสริมความรู้ของครู. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา.
- สุนัย เศรษฐ์บุญสร้าง. (2542). กระบวนการวิเคราะห์และปฏิบัติตามแนวพระบรมราโชวาท คุณธรรม 4 ประการ. กรุงเทพฯ: ฟาอภัย.
- (2549). แนวทางปฏิบัติ 7 ขั้นสู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียง: จากแนวปฏิบัติสู่แนวคิดทางทฤษฎีของเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: มูลนิธิวิถีสุข.

- สุนีย์ บุญทิม. (2542). การศึกษาคูณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามความคาดหวังของผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สุภาคย์ อินทองคง. (2549). ทำความเข้าใจกับความคิดเศรษฐกิจพอเพียง. สืบค้นเมื่อ 28 มิถุนายน 2550, จาก <http://www.thaigo.org/cgi-bin/content/content2/show.pl?0357>
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2542, กรกฎาคม). เศรษฐกิจพอเพียง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ. มูลนิธิโรคไตแห่งประเทศไทย. 18(26): 9-12.
- (2543, มีนาคม-เมษายน). การดำเนินชีวิตในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ. ข้าราชการครู. 45(2): 12.
- (2549). ใต้เบื้องพระยุคลบาท. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: มติชน.
- สุรัฐ ศิลปอนันต์. (2543). กระบวนการปฏิรูปโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: ศูนย์สภาลาดพร้าว.
- สุวกิจ ศรีปัดดา. (2549, สิงหาคม - ตุลาคม). การประยุกต์หลักการจัดการตามแนวธุรกิจตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชน. วารสารบัณฑิตศึกษา. 3(12): 43-53.
- สุวัฒน์ ช่างเหล็ก. (2549, มิถุนายน-ตุลาคม). การพัฒนาประเทศตามแนวทฤษฎีใหม่และเศรษฐกิจพอเพียง. วารสารวิชาการ. 20(41): 9-27.
- สุวัฒน์ วิวัฒน์นันท์. (2550). การศึกษาความพอเพียงตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: ซี.ซี.นอลลิติจิสส์.
- (2550, มกราคม - มิถุนายน). การจัดการศึกษาตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช. วารสารการศึกษาไทย. 4(33): 47-50.
- เสกสรรค์ สามสี. (2545). การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ ในโรงเรียนแกนนำ สังกัดการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. (2537). ปัญหาและแนวโน้มเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการศึกษา ในประมวลสาระชุดวิชาสัมมนาปัญหาและแนวโน้มทางการศึกษา. นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- (2545). การศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น: เอกสารประกอบการเสวนาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- โสภารัตน์ จารุสมบัติ. (2549, สิงหาคม). ปัจจัยของความสำเร็จในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน. วารสารเศรษฐศาสตร์ศรีนครินทรวิโรฒ. 2(1): 60-66.

- อภิชัย พันธเสน. (2542). *เศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงกับการวิเคราะห์ความหมายของนักเศรษฐศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อมร ชัยประสงค์สุข. (2550, มกราคม - มีนาคม). การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา. *ข่าวสารเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1*. 4(23): 9-12.
- อรุณ สรรพคุณ. (2549). *บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรีเขต 1*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อรุณวรรณ นาคทองดี. (2549). *บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาบุคลากรสู่ความเป็นมืออาชีพ ในยุคปฏิรูปการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อาคม ตรงเที่ยง. (2546). *การศึกษาการถ่ายโอนงาน/กิจกรรมสาธารณแก่งค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นกรณีศึกษาโครงการอาหารเสริม(นม) โรงเรียนประถมศึกษา ในเขตบริหารส่วนตำบลราชบุรี*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อาคม วัดไร่สง. (2547). *หน้าที่ผู้นำในการบริหารการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. สงขลา: การกิจการผลิตเอกสารและตำรา มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2537). *หลักการสอน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- อุษณีย์ โพธิสุข; และคนอื่นๆ. (2544). *สร้างสรรค์นักคิด : คู่มือการจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ ด้านทักษะการคิดระดับสูง*. กรุงเทพฯ: รัตนพรชัย.
- Agthe, R.; & Robert, R. (1980, May). The Elementary Principals Perception of Thai Own and Teachers Role in Curriculum Decision Making. *Dissertation Abstracts International*. 36(5): 3076 – 3077-A.
- Craft, Rickie Clinton. (1988, May). Community Attitudes Toward Educational and Levels of Participation in school Affairs. *Dissertation Abstracts International*. 34(11): 1321-A.
- Good, Cater V. (1997). *Dictionary of Educational*. New York: McGraw Hill.
- Hutchins, Robert D. (1997, November). Leadership Traits as Revealed by Leadership Values. *Dissertation Abstracts International*. 58(05A): 1518.
- Jackson, Phillip W. (1986). *Life in Classroom*. Chicago: Rinehart and Winston.
- Johnson, Douglas Michael. (1987, March). Instruction Leadership Activities of Nonurban Eiemetary Principals : Self-perceived Changes and Effects Since Mandated Compliance with the Educational of all Handicapped children Act (94-142). *Dissertation Abstracts International*. 47(9): 3261-A.

- Krajewski, Robert J.; Martin John S.; & Walden John C. (1983). *The Elementary School Principalship for the 1980s*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Krejcie, Robert V.; & Morgan, Daryle W. (1970, Autumn). Determining Sample Size for Research Activities, *Educational and Psychological Measurement*. 30(3): 607-610.
- Russell, Kirch Rese. (1967, October). The City Elementary School Principle. *Dissertation Abstracts International*. 43(4): 1245.
- Urbanski, Joseph Valentine. (1981, March). The Effects of Four E Strategies and the student's Relevant know ledge on the Meaningful Learning of a geometire Concept. *Dissertation Abstracts International*. 32(4): 3486-A.

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

1. อาจารย์ ดร.นิตย์ โรจนรัตนวาณิชย์
อาจารย์ประจำภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. นายยุทธพน โพธิ์พุดตาล
ผู้อำนวยการชำนาญการ โรงเรียนราชมนตรี (ปลื้ม-เชื้อมนุกูล)
สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร
3. นายไพบูรณ์ กล่อมบรรจง
ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวัดเลา
สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร
4. นายชุมพล วงษ์พิพัฒน์
ผู้อำนวยการชำนาญการ โรงเรียนวัดท่าข้าม
สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร
5. นางพัชรินทร์ ชมภูวิเศษ
อาจารย์ประจำภาควิชาวิจัยทางการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง

การศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้
ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร
2. แบบสอบถามนี้ไม่มีคำตอบใดถูกหรือผิด ท่านสามารถตอบได้อย่างอิสระตามความเป็นจริงซึ่งจะทำให้ผลการศึกษาค้นคว้ามีความชัดเจน และเกิดประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้ดียิ่งขึ้น
3. แบบสอบถามนี้ มี 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามสถานภาพส่วนบุคคลในเรื่อง ตำแหน่ง ประสบการณ์
การปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 สอบถามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ และด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม

4. โปรดพิจารณาตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง และขอความกรุณาตอบให้ครบทุกข้อทั้งนี้ข้อมูลจะเก็บเป็นความลับไม่มีผลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของท่านแต่อย่างใด

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามดังกล่าวและขอขอบคุณท่านมา ณ โอกาสนี้

นางสาววิภาวี นามเดช

นิสิตปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคล

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ หน้าข้อความตามที่เป็นจริง

1. ตำแหน่ง หมายถึง หน้าที่ในการปฏิบัติงาน อยู่ในการทำงานในสถานศึกษา
 - ☐ ผู้บริหาร
 - ☐ ครูปฏิบัติการสอน
2. ประสบการณ์การปฏิบัติงาน หมายถึง ช่วงเวลาในการปฏิบัติหน้าที่เป็นข้าราชการ

ครูตั้งแต่วันเริ่มบรรจุแต่งตั้งเป็นข้าราชการจนถึงปัจจุบัน

 - ☐ น้อยกว่า 5 ปี
 - ☐ ระหว่าง 5-10 ปี
 - ☐ มากกว่า 10 ปีขึ้นไป
3. ขนาดสถานศึกษา หมายถึง การใช้จำนวนนักเรียนเป็นเกณฑ์ในการแบ่งขนาดของ

โรงเรียนประถมศึกษา ตามเกณฑ์ของสำนักงานการศึกษา แบ่งขนาดโรงเรียนเป็น 3

ขนาด

 - ☐ ขนาดเล็ก (1-400 คน)
 - ☐ ขนาดกลาง (401-800 คน)
 - ☐ ขนาดใหญ่ (801 คนขึ้นไป)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องขวามือที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านโดยมีเกณฑ์
 ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจ
 พอเพียง เป็น 5 ระดับ คือ

มากที่สุด	หมายถึง	มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด
มาก	หมายถึง	มีระดับการปฏิบัติมาก
ปานกลาง	หมายถึง	มีระดับการปฏิบัติปานกลาง
น้อย	หมายถึง	มีระดับการปฏิบัติน้อย
น้อยที่สุด	หมายถึง	มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด

ข้อ	บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านที่ 1 การให้ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง						
1.	ผู้บริหารให้คำแนะนำ ปรึกษาแก่บุคลากรในโรงเรียนในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
2.	ผู้บริหารประชุมชี้แจงให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
3.	ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
4.	ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรเข้ารับการสัมมนาทางวิชาการในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
5.	ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุน อบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
6.	ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุน ให้มีการอภิปรายเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา					
7.	ผู้บริหารพาคณะครู นักเรียน ไปศึกษาดูงานด้านการดำเนินงานตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
8.	ผู้บริหารส่งเสริมให้ผู้ปกครองนักเรียนเข้ามาร่วมรับความรู้และฝึกปฏิบัติจริงในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
9.	ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียน ได้พัฒนาความรู้ความเข้าใจและทักษะในการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					

ข้อ	บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
10.	ผู้บริหารส่งเสริมจัดมุม หรือห้องความรู้ ให้เป็นแหล่งความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
ด้านที่ 2 การจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง						
1.	ผู้บริหารส่งเสริมให้มีการศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร และจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ บูรณาการหลักสูตรทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
2.	ผู้บริหารส่งเสริมการดำเนินการจัดทำแผนการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในแผนการจัดการเรียนรู้					
3.	ผู้บริหารส่งเสริมการดำเนินการจัดทำแผนการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้					
4.	ผู้บริหารส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อปลูกจิตสำนึกของผู้เรียนในด้านคุณธรรม เช่น ความซื่อสัตย์ สุจริต ความเสียสละ ขยัน อดทน ความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต มีจิตสำนึกที่ดีต่อตนเองและสังคม โดยบูรณาการหรือสอดแทรกในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ					

ข้อ	บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
5.	ผู้บริหารส่งเสริมให้จัดการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนรู้จักพอประมาณ เช่น ใช้อุปกรณ์ในการบริโภคแต่พอดี พอเหมาะกับความต้องการของร่างกาย การวิเคราะห์รายรับ รายจ่ายของตนเอง ความพอใจในการใช้ชีวิตอย่างเรียบง่ายไม่ฟุ้งเฟ้อหรูหรา					
6.	ผู้บริหารส่งเสริมให้มีโครงการ หรือการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการออมในสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมการออมและการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน					
7.	ผู้บริหารส่งเสริมการสำรวจแหล่งการเรียนรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
8.	ผู้บริหารมีการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเช่น แหล่งการเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริม สนับสนุนให้ครู และนักเรียนใช้แหล่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานที่					
9.	ผู้บริหารจัดทำแผนพัฒนา เพื่อพัฒนาและเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาในด้านต่างๆ เช่น พัฒนาบุคลากร จัดหางบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และสื่อการเรียนรู้ เพื่อสามารถจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างมีประสิทธิภาพ					
10.	ผู้บริหารส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยเน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริงตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
11.	ผู้บริหารส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามกลุ่มความสนใจหรือชมรมนอกเวลา					

ข้อ	บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
12.	ผู้บริหารส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง เรื่องการซื้อ การผลิต การทำบัญชี รับ-จ่าย					
13.	ผู้บริหารส่งเสริมให้นักเรียนไปศึกษานอกสถานที่เกี่ยวกับการดำเนินงานตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
14.	ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนการจัดซื้อหาวัสดุ อุปกรณ์ และการผลิตสื่อการเรียนรู้รวมทั้งนำมาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
15.	ผู้บริหารมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล การจัดการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทั้งก่อนดำเนินการ ระหว่างดำเนินการ และหลังดำเนินการ					
16.	ผู้บริหารมีการประเมินผลการใช้แหล่งการเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
17.	ผู้บริหารมีการประเมินการใช้สื่อเรียนรู้และวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในกระบวนการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
18.	ผู้บริหารมีการประเมินการใช้หลักสูตรที่บูรณาการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้					

ข้อ	บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
19.	บริหารนำผลการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล การจัดการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทั้งก่อนดำเนินการ ระหว่างดำเนินการ และหลังดำเนินการ มาแก้ไขปรับปรุง					
20.	ผู้บริหารนำผลการประเมินผลการใช้แหล่งการเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาแก้ไขปรับปรุง					
21.	ผู้บริหารนำผลประเมินการใช้สื่อเรียนรู้และวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในกระบวนการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาแก้ไขปรับปรุง					
22.	ผู้บริหารนำผลการประเมินหลักสูตรที่บูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มาแก้ไขปรับปรุง					
ด้านที่ 3 การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ						
1.	ผู้บริหารปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีต่อบุคคลอื่น					
2.	ผู้บริหารมีการประชุม ปรึกษาหารือ แต่งตั้งบุคลากรผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
3.	ผู้บริหารสนับสนุนและให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
4.	ผู้บริหารส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยเน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริงใน เรื่องการวางแผนด้านการตลาด					

ข้อ	บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
5.	ผู้บริหารส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยเน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริงในเรื่องการวางแผนด้านการลงทุน					
6.	ผู้บริหารส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยเน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริงในเรื่องการวางแผนด้านการผลิต					
7.	ผู้บริหารส่งเสริมการจัดการเรียนรู้โดยเน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริงในเรื่องการวางแผนบริหารจัดการด้านการตลาด โดยเน้นการประหยัดและความคุ้มค่า					
8.	ผู้บริหารส่งเสริมให้มีการประเมินผลตามสภาพจริงการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
9.	ผู้บริหารส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้นักเรียนนำความรู้ไปปฏิบัติจริง					
10.	ผู้บริหารสถานศึกษามีการยกย่องชมเชยแก่นักเรียน และบุคลากรในสถานศึกษาที่นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ คือ การยึดทางสายกลาง มีความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีจิตสำนึกที่ดี ช่วยเหลือเกื้อกูลสังคม					
11.	ผู้บริหารมีการจัดการและตรวจเยี่ยมให้คำปรึกษา ระหว่างการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					

ข้อ	บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านที่ 4 การบริหารแบบมีส่วนร่วม						
1.	ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากร มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะ ร่วมตัดสินใจร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ และร่วมรับผิดชอบ ในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
2.	ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ชุมชน มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะ ร่วมตัดสินใจร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ และร่วมรับผิดชอบ ในกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
3.	ผู้บริหารส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการระดมความคิดเพื่อประสานประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
4.	ผู้บริหารส่งเสริมบุคลากรในโรงเรียนทุกคนให้มีส่วนร่วมดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
5.	ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนให้มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมามีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
6.	ผู้บริหารมีการประสานระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
7.	ผู้บริหารส่งเสริมให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติจริงในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					

ข้อ	บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
8.	ผู้บริหารส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผน การจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในการบูรณาการทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้					
9.	ผู้บริหารส่งเสริมให้นักเรียนในสถานศึกษามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
10.	ผู้บริหารส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
11.	ผู้บริหารส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการประเมินการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
12.	ผู้บริหารนำผลการประเมินผล ตรวจสอบการมีส่วนร่วมของสถานศึกษาและชุมชนในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาปรับปรุงแก้ไข					

ภาคผนวก ค
หนังสือเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ
และหนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อพัฒนาเครื่องมือ

หน้า121-142

ภาคผนวก ง

สรุปการประเมินความเที่ยงตรงของเครื่องมือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

สรุปการประเมินความเที่ยงตรงของเครื่องมือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

เครื่องมือ

แบบสอบถามเรื่องการศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร

การประเมิน

ตรวจสอบว่าคำถามในแบบสอบถามครอบคลุมตัวแปรในการวิจัยที่ระบุไว้ในปัญหา วัตถุประสงค์ และสมมุติฐานการวิจัยหรือไม่ ถ้าไม่สอดคล้องแสดงว่าเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลฉบับนี้มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

วิธีการประเมิน

การหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence : IOC) ระหว่างคำถามกับตัวแปรการวิจัยดังนี้

คะแนน	+1	หมายถึง	คำถามนั้นตรงและสอดคล้องกับตัวแปรที่ศึกษา
คะแนน	0	หมายถึง	ไม่แน่ใจหรือไม่สามารถตัดสินใจได้
คะแนน	-1	หมายถึง	คำถามนั้นไม่ตรง ไม่สอดคล้องกับตัวแปรที่ศึกษา

จากนั้นนำมาหาค่าเฉลี่ย IOC ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป มากำหนดเป็นข้อคำถามในการเก็บ

รวบรวมข้อมูล

ข้อคำถาม	สรุปผลการประเมิน จากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน			ค่า คะแนน IOC	สรุปการนำ ข้อคำถามไปใช้		ข้อเสนอแนะ อื่นๆ
	ตรงและ สอดคล้อง	ไม่แน่ใจ	ไม่ตรงและ ไม่ สอดคล้อง		นำ ไปใช้	ตัด ออก	
	(+1)	(0)	(-1)				
<u>ด้านการให้ความรู้</u>							
<u>เกี่ยวกับปรัชญา</u>							
<u>เศรษฐกิจพอเพียง</u>							
1. ผู้บริหารให้ คำแนะนำ ปรัชญาแก่ บุคลากรในโรงเรียน ในการจัดการเรียนรู้ ตามแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง	5			1.00	✓		
2. ผู้บริหารประชุม ชี้แจงให้ความรู้ เกี่ยวกับการจัดการ เรียนรู้ตามแนว ปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง	5			1.00	✓		
3. ผู้บริหารส่งเสริม ให้บุคลากรเข้ารับ การอบรมเกี่ยวกับ การจัดการเรียนรู้ ตามแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง	5			1.00	✓		

ข้อคำถาม	สรุปผลการประเมิน จากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน			ค่า คะแนน IOC	สรุปการนำ ข้อคำถามไปใช้		ข้อเสนอแนะ อื่นๆ
	ตรงและ สอดคล้อง	ไม่ แน่ใจ	ไม่ตรงและ ไม่ สอดคล้อง		นำไปใช้	ตัด ออก	
	(+1)	(0)	(-1)				
4.ผู้บริหารส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เพื่อปลูกจิตสำนึกของผู้เรียนในด้านคุณธรรม เช่น ความซื่อสัตย์ สุจริต ความเสียสละ ขยัน อดทน ความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต มีจิตสำนึกที่ดีต่อตนเองและสังคม โดยบูรณาการหรือสอดแทรกในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ	5			1.00	✓		ปรับข้อความให้เหมาะสมและเข้าใจง่าย
5. ผู้บริหารส่งเสริมให้จัดการเรียนรู้เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนรู้จักพอประมาณ เช่น ใช้อุปกรณ์ในการบริโภคแต่พอดี พอเหมาะกับความต้องการของร่างกาย การวิเคราะห์รายรับ รายจ่ายของตน ความพอใจในการใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ หลูหรา	5			1.00	✓		

ข้อคำถาม	สรุปผลการประเมิน จากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน			ค่า คะแนน IOC	สรุปการนำ ข้อคำถามไปใช้		ข้อ เสนอแนะ อื่นๆ
	ตรงและ สอดคล้อง	ไม่แน่ใจ	ไม่ตรงและ ไม่ สอดคล้อง		นำ ไปใช้	ตัด ออก	
	(+1)	(0)	(-1)				
6. ผู้บริหารส่งเสริมให้มีโครงการ หรือ การจัดกิจกรรม เกี่ยวกับการออมใน สถานศึกษา เพื่อ ส่งเสริมการออมและ การนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันของ นักเรียน	5			1.00	✓		ปรับข้อความ ให้เหมาะสม และเข้าใจ ง่าย
7. ผู้บริหารส่งเสริม การสำรวจแหล่งการ เรียนรู้ที่เป็น ประโยชน์ต่อการ จัดการเรียนรู้ตาม แนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง	5			1.00	✓		
8. ผู้บริหารมีการ ประสานงานกับ หน่วยงานต่างๆ ที่ เกี่ยวข้อง เช่น แหล่ง การเรียนรู้ภูมิปัญญา ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริม สนับสนุนให้ครู และ นักเรียนใช้แหล่ง การเรียนรู้ทั้งใน และนอกสถานที่	5			1.00	✓		

ข้อคำถาม	สรุปผลการประเมิน จากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน			ค่า คะแนน IOC	สรุปการนำ ข้อคำถามไปใช้		ข้อ เสนอแนะ อื่นๆ
	ตรงและ สอดคล้อง	ไม่แน่ใจ	ไม่ตรงและ ไม่ สอดคล้อง		นำ ไปใช้	ตัด ออก	
	(+1)	(0)	(-1)				
9.ผู้บริหารจัดทำ แผนพัฒนา เพื่อ พัฒนาและเตรียม ความพร้อมของ สถานศึกษาในด้าน ต่างๆ เช่น พัฒนา บุคลากร จัดทำ งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ และสื่อการ เรียนรู้ เพื่อสามารถ จัดการเรียนรู้ตาม แนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง ได้อย่างมี ประสิทธิภาพ	5			1.00	✓		
10.ผู้บริหารส่งเสริม การจัดการเรียนรู้โดย เน้นให้นักเรียนได้ ปฏิบัติจริงตามแนว ปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง	5			1.00	✓		
11.ผู้บริหารส่งเสริม การจัดการเรียนรู้ ตามแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง ตามกลุ่มความสนใจ หรือชมรมนอกเวลา	4			0.80	✓		ปรับข้อความ ให้เหมาะสม และเข้าใจ ง่าย

ข้อคำถาม	สรุปผลการประเมิน จากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน			ค่า คะแนน IOC	สรุปการนำ ข้อคำถามไปใช้		ข้อเสนอแนะ อื่นๆ
	ตรงและ สอดคล้อง	ไม่แน่ใจ	ไม่ตรงและ ไม่ สอดคล้อง		นำ ไปใช้	ตัด ออก	
	(+1)	(0)	(-1)				
12.ผู้บริหารส่งเสริม การจัดการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนได้ ปฏิบัติจริง เรื่องการ ซื้อ การผลิต การทำ บัญชีรับ-จ่าย	5			1.00	✓		
13.ผู้บริหารส่งเสริม ให้นักเรียนไปศึกษา นอกสถานที่ เกี่ยว กับการดำเนินงาน ตามแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง	5			1.00	✓		
14.ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนการจัดซื้อ หาวัสดุ อุปกรณ์ และการผลิตสื่อการ เรียนรู้รวมทั้งนำมา ใช้ในกระบวนการ จัดการเรียนรู้ตาม แนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง	5			1.00	✓		

ข้อคำถาม	สรุปผลการประเมิน จากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน			ค่า คะแนน IOC	สรุปการนำ ข้อคำถามไปใช้		ข้อเสนอแนะ อื่นๆ
	ตรงและ สอดคล้อง	ไม่แน่ใจ	ไม่ตรงและ ไม่ สอดคล้อง		นำ ไปใช้	ตัด ออก	
	(+1)	(0)	(-1)				
15. ผู้บริหารมีการ นิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลกาจัด การเรียนรู้ทุกกลุ่ม สาระการเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง ทั้งก่อนดำเนินการ ระหว่างดำเนินการ และหลังดำเนินการ	5			1.00	✓		
16. ผู้บริหารมีการ ประเมินผลการใช้ แหล่งการเรียนรู้และ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ เกี่ยวข้องกับ กระบวนการจัดการ เรียนรู้ตามแนว ปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง	5			1.00	✓		
17. ผู้บริหารมีการ ประเมินการใช้สื่อ เรียนรู้และวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ ในกระบวนการ เรียนรู้ตามแนว ปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง	5			1.00	✓		

ข้อคำถาม	สรุปผลการประเมิน จากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน			ค่า คะแนน IOC	สรุปการนำ ข้อคำถามไปใช้		ข้อเสนอแนะ อื่นๆ
	ตรงและ สอดคล้อง	ไม่แน่ใจ	ไม่ตรงและ ไม่ สอดคล้อง		นำ ไปใช้	ตัด ออก	
	(+1)	(0)	(-1)				
18. ผู้บริหารมีการ ประเมินการใช้ หลักสูตรที่บูรณาการ ตามแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง ในทุกกลุ่มสาระ การเรียนรู้	5			1.00	✓		
19. บริหารนำผลการ นิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการจัด การเรียนรู้ทุกกลุ่ม สาระการเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง ทั้งก่อนดำเนินการ ระหว่างดำเนินการ และหลังดำเนินการ มาแก้ไขปรับปรุง	5			1.00	✓		
20. ผู้บริหารนำ ผลการประเมินผล การใช้แหล่งการ เรียนรู้และ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่เกี่ยวข้องกับ กระบวนการจัด การเรียนรู้ตามแนว ปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง มาแก้ไข ปรับปรุง	5			1.00	✓		

ข้อคำถาม	สรุปผลการประเมิน จากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน			ค่า คะแนน IOC	สรุปการนำ ข้อคำถามไปใช้		ข้อเสนอแนะ อื่นๆ
	ตรงและ สอดคล้อง	ไม่แน่ใจ	ไม่ตรงและ ไม่ สอดคล้อง		นำไปใช้	ตัด ออก	
	(+1)	(0)	(-1)				
21. ผู้บริหารนำผล ประเมินการใช้สื่อ เรียนรู้และวัสดุอุปกรณ์ ที่ใช้ในกระบวนการ เรียนรู้ตามแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง มา แก้ไขปรับปรุง	5			1.00	✓		
22. ผู้บริหารนำผลการ ประเมินหลักสูตรที่ บูรณาการปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงทุก กลุ่มสาระการเรียนรู้ มาแก้ไขปรับปรุง	5			1.00	✓		
<u>ด้านการนำปรัชญา</u> <u>เศรษฐกิจพอเพียง</u> <u>มาปฏิบัติ</u> 1. ผู้บริหารปฏิบัติตน ตามแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นแบบอย่าง ที่ดีต่อบุคคลอื่น	4	1		0.80	✓		ปรับข้อความ ให้เหมาะสม และเข้าใจ ง่าย
2. ผู้บริหารมีการ ประชุมปรึกษาหารือ แต่งตั้งบุคลากร ผู้รับผิดชอบในการ ดำเนินงานตามปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง	5			1.00	✓		

ข้อคำถาม	สรุปผลการประเมิน จากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน			ค่า คะแนน IOC	สรุปการนำ ข้อคำถามไปใช้		ข้อเสนอแนะ อื่นๆ
	ตรงและ สอดคล้อง	ไม่แน่ใจ	ไม่ตรงและ ไม่ สอดคล้อง		นำ ไปใช้	ตัด ออก	
	(+1)	(0)	(-1)				
3. ผู้บริหารสนับสนุน และให้ความสำคัญ กับการจัดการเรียนรู้ ตามแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง	5			1.00	✓		
4. ผู้บริหารส่งเสริม การจัดการเรียนรู้โดย เน้นให้นักเรียนได้ ปฏิบัติจริงในเรื่อง การวางแผนด้าน การตลาด	4	1		0.80	✓		
5. ผู้บริหารส่งเสริม การจัดการเรียนรู้ โดยเน้นให้นักเรียน ได้ปฏิบัติจริงในเรื่อง การวางแผนด้าน การลงทุน	4	1		0.80	✓		
6. ผู้บริหารส่งเสริม การจัดการเรียนรู้ โดยเน้นให้นักเรียน ได้ปฏิบัติจริงในเรื่อง การวางแผนด้าน การผลิต	4	1		0.80	✓		

ข้อคำถาม	สรุปผลการประเมิน จากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน			ค่า คะแนน IOC	สรุปการนำ ข้อคำถามไปใช้		ข้อเสนอแนะ อื่นๆ
	ตรงและ สอดคล้อง	ไม่แน่ใจ	ไม่ตรงและ ไม่ สอดคล้อง		นำ ไปใช้	ตัด ออก	
	(+1)	(0)	(-1)				
7.ผู้บริหารส่งเสริม การจัดการเรียนรู้ โดยเน้นให้นักเรียน ได้ปฏิบัติจริงในเรื่อง การวางแผนบริหาร จัดดำเนินการตลาด โดยเน้นการประหยัด และความคุ้มค่า	5			1.00	✓		
8.ผู้บริหารส่งเสริม ให้มีการประเมินผล ตามสภาพจริงการจัด การเรียนรู้ตามแนว ปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง	5			1.00	✓		
9. ผู้บริหารส่งเสริม การจัดการเรียนรู้ ตามแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง ให้นักเรียนนำความ รู้ไปปฏิบัติจริง	5			1.00	✓		

ข้อคำถาม	สรุปผลการประเมิน จากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน			ค่า คะแนน IOC	สรุปการนำ ข้อคำถามไปใช้		ข้อเสนอแนะ อื่นๆ
	ตรงและ สอดคล้อง	ไม่แน่ใจ	ไม่ตรงและ ไม่ สอดคล้อง		นำ ไปใช้	ตัด ออก	
	(+1)	(0)	(-1)				
10. ผู้บริหาร สถานศึกษามีการ ยกย่องชมเชยแก่นักเรียน และ บุคลากรใน สถานศึกษาที่นำ หลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง มาปฏิบัติ คือ การ ยึดทางสายกลาง มี ความพอประมาณ ความมีเหตุผล มี จิตสำนึกที่ดี ช่วยเหลือเกื้อกูล สังคม	5			1.00	✓		
11. ผู้บริหารมีการ จัดการและตรวจ เยี่ยมให้คำปรึกษา ระหว่างกาดำเนินงาน การจัดการเรียนรู้ ตามแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง	5			1.00	✓		

ข้อคำถาม	สรุปผลการประเมิน จากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน			ค่า คะแนน IOC	สรุปการนำ ข้อคำถามไปใช้		ข้อเสนอแนะ อื่นๆ
	ตรงและ สอดคล้อง	ไม่แน่ใจ	ไม่ตรงและ ไม่ สอดคล้อง		นำ ไปใช้	ตัด ออก	
	(+1)	(0)	(-1)				
ด้านการการบริหาร							
แบบมีส่วนร่วม							
1. ผู้บริหารเปิดโอกาส ให้บุคลากร มีส่วนร่วมในการแสดง ความคิดเห็นหรือ เสนอแนะ ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วม ดำเนินการ และร่วม รับผิดชอบใน กิจกรรมการจัด การเรียนรู้ตามแนว ปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง	5			1.00	✓		
2. ผู้บริหารเปิด โอกาสให้ชุมชน มีส่วน ร่วมในการแสดง ความคิดเห็นหรือเสนอแนะ ร่วมตัดสินใจ ร่วม วางแผน ร่วม ดำเนินการ และร่วม รับผิดชอบใน กิจกรรมการจัด การเรียนรู้ตามแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง	5			1.00	✓		

ข้อคำถาม	สรุปผลการประเมิน จากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน			ค่า คะแนน IOC	สรุปการนำ ข้อคำถามไปใช้		ข้อเสนอแนะ อื่นๆ
	ตรงและ สอดคล้อง	ไม่แน่ใจ	ไม่ตรงและ ไม่ สอดคล้อง		นำ ไปใช้	ตัด ออก	
	(+1)	(0)	(-1)				
3.ผู้บริหารส่งเสริม ให้บุคลากรทุกคนมี ส่วนร่วมในการระดม ความคิดเพื่อประสาน ประโยชน์ในการ จัดการเรียนรู้ตาม แนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง	5			1.00	✓		
4.ผู้บริหารส่งเสริม บุคลากรในโรงเรียน ทุกคนให้มีส่วนร่วม ดำเนินการจัดการ เรียนรู้ตามแนว ปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง	5			1.00	✓		
5.ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนให้มีการนำ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมา มีส่วนร่วมในการ พัฒนาการจัดการ เรียนรู้ตามแนว ปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง	5			1.00	✓		

ข้อคำถาม	สรุปผลการประเมิน จากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน			ค่า คะแนน IOC	สรุปการนำ ข้อคำถามไปใช้		ข้อ เสนอแนะ อื่นๆ
	ตรงและ สอดคล้อง	ไม่แน่ใจ	ไม่ตรงและ ไม่ สอดคล้อง		นำ ไปใช้	ตัด ออก	
	(+1)	(0)	(-1)				
6. ผู้บริหารมีการ ประสานระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน ในการจัดการเรียนรู้ ตามแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง	5			1.00	✓		
7. ผู้บริหารส่งเสริม ให้ผู้ปกครองเข้ามา มีส่วนร่วมในการ จัดการเรียนรู้และ ฝึกปฏิบัติจริงใน การจัดการเรียนรู้ ตามแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง	5			1.00	✓		ปรับข้อความ ให้เหมาะสม และเข้าใจ ง่าย
8. ผู้บริหารส่งเสริม ให้นักเรียนมีส่วนร่วม ในการวางแผน การจัดการเรียนรู้ ตามแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง ในการบูรณาการทุก กลุ่มสาระการเรียนรู้	5			1.00	✓		
9. ผู้บริหารส่งเสริม ให้นักเรียนใน สถานศึกษามีส่วน ร่วมในการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ ตามแนวปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง	5			1.00			ปรับข้อความ ให้เหมาะสม และเข้าใจ ง่าย

ข้อคำถาม	สรุปผลการประเมิน จากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน			ค่า คะแนน IOC	สรุปการนำ ข้อคำถามไปใช้		ข้อเสนอแนะ อื่นๆ
	ตรงและ สอดคล้อง	ไม่แน่ใจ	ไม่ตรงและ ไม่ สอดคล้อง		นำ ไปใช้	ตัด ออก	
	(+1)	(0)	(-1)				
10.ผู้บริหารส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	5			1.00	✓		ปรับข้อความให้เหมาะสมและเข้าใจง่าย
11.ผู้บริหารส่งเสริมให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการประเมินการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	5			1.00	✓		
12.ผู้บริหารนำผลประเมินผลตรวจสอบการมีส่วนร่วมของสถานศึกษาและชุมชนในการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับปรุงแก้ไข	5			1.00	✓		

ภาคผนวก จ
ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ
และค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ และค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 และมีค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อมีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง			บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง		
	ข้อ	ค่า อำนาจ จำแนก		ข้อ	ค่า อำนาจ จำแนก
1. ด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	1	3.56	2. ด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนว ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	1	3.43
	2	3.53		2	3.63
	3	3.63		3	3.66
	4	3.70		4	3.83
	5	3.53		5	3.86
	6	3.56		6	3.40
	7	3.13		7	3.30
	8	3.10		8	3.40
	9	3.53		9	3.40
	10	3.23		10	3.56
				11	3.23
				12	3.26
				13	3.16
				14	3.23
				15	3.36
				16	3.33
				17	3.23
				18	3.26
				19	3.20
				20	3.20
				21	3.13
				22	3.23

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง			บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง		
	ข้อ	ค่า อำนาจ จำแนก		ข้อ	ค่า อำนาจ จำแนก
3. ด้านการนำปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงมาปฏิบัติ	1	3.40	4. ด้านการการบริหาร แบบมีส่วนร่วม	1	3.60
	2	3.50		2	3.46
	3	3.63		3	3.43
	4	3.26		4	3.60
	5	3.13		5	3.56
	6	3.10		6	3.46
	7	3.20		7	3.50
	8	3.30		8	3.36
	9	3.46		9	3.43
	10	3.56		10	3.43
	11	3.43		11	3.43
				12	3.40

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาววิภาวี นามเดช
วันเดือนปีเกิด	15 กันยายน 2518
สถานที่เกิด	37/1 หมู่ 8 ตำบลเปือยน้อย อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	9/9 หมู่ 6 โรงเรียนราชมนตรี (ปลื้ม-เชื้อมบุญกุล) แขวงแสมดำ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ 10150
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ครู รับเงินเดือนอันดับ คศ.2
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนราชมนตรี (ปลื้ม-เชื้อมบุญกุล) แขวงแสมดำ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ 10150
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2533	มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสตรีศึกษา อำเภอมือง จังหวัดร้อยเอ็ด
พ.ศ. 2537	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสตรีศึกษา อำเภอมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด
พ.ศ. 2541	ครุศาสตรบัณฑิต (ภาษาไทย) สถาบันราชภัฏสุรินทร์ อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์
พ.ศ. 2552	ศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร